VELED IS TÖRTÉNHETETT VOLNA

sorsok és vallomások

VELED IS TÖRTÉNHETETT VOLNA

Összeállította: Láng Mária

Egyházi jóváhagyással

VELED IS TÖRTÉNHETETT VOLNA

sorsok és vallomások

róma 1974

Amikor dolgozni megyek, százával haladnak el mellettem az emberek az úton. Ők is dolgozni mennek. Ha megkérdezném tőlük: kire gondolnak, kiért dolgoznak, ugyancsak kevesen válaszolnák: Istenre: Istenért.

Miért nem felelnek így? Mert nem szokás rá gondolni, vele élni, övének tekinteni a világot. Sokszor azért, mert nem tudják, hogy is keressék.

Ha az okát kérdem, azt mondják: nehéz az élet, sok kínlódással jár; nincs idő megállni, hogy gondolkodjék, szemlélődjék az ember. Családjuk van, a gyerekeknek enni kell adni, sok az intéznivaló, a mai és holnapi gondok teljesen elfoglalják az embert, nincs mód elvonatkoztatni tőlük, fölfelé nézni.

Pedig az az idő elmúlt, amikor ki kellett vonulni a világból, hogy megtaláljuk az Istent. Ő eljött közénk, testet öltött, magára vette az emberi élet minden megpróbáltatását és velünk marad a világ végezetéig. Nem is csak velünk: bennünk és minden embertársunkban. Nem a

fellegekben, a saját életünkben kell keresnünk és megtalálnunk őt.

Ma is itt van, ebben a világban, amely mintha annyi mindenben eltávolodnék az Istentől. Jelen van testvéreinkben, akik együtt élnek, dolgoznak velünk, a teljesítésre váró nehéz kötelességben, a környezet sokszor nyomasztó légkörében, a várakozás feszültségében, álmaink meghiúsulásában, a földre sújtó nyomorúságban, az élet szétszórtságában, amely mintha mindig kevesebb természetfölöttihez engedne hozzájutni bennünket.

Éppen i t t van — az élet állandó közvetlen érintkezés Istenünkkel.

Nem könnyű-e hát fölfedezni, nem lehet-e hát szeretni őt a világban? Csak szemünk legyen hozzá.

SORSOK

A VENDÉGMUNKÁS

Az óra 11.47-et mutat. André mereven néz az ablakból a vasúti hídra. Mindjárt jönnie kell a vonatnak. Most gördül ki a pályaudvarról. Nem volt képes elkísérni Giuseppét a vonathoz. Gyűlöli a búcsúzásokat. Hát még az olyat, amelyik végleges. Giuseppe nem tér többet vissza.

A gyors átrobog a síneken. Feketén, sok fényes ablakával. Az egyik ablak mögött áll Giuseppe. Útban Szicília felé. Hazafelé.

A vonat eltűnt. Semmi nyoma a síneken. André szája kiszáradt. Fáradtnak érzi magát. Minden elválás nyomokat hagy maga után. Két esztendő repült el az imént az ablaka előtt. Két együtt töltött esztendő.

Még pontosan emlékszik rá, hogyan kezdődött. Egy tavaszi estén hosszú sétára indult. Bele az éjszakába. Élvezte a céltalan csavargást. Végre kifáradva, de megnyugodva visszafordult a kikötőnegyedből a város felé. Egy bár ablaka előtt alacsony termetű olaszt látott. Ott állt, és a tarka üvegen át mozdulatlanul bámult befelé. Odaintett Andrénak, és tört németséggel

megszólalt: « Kérem, te jó német tudni, barátom, én tudni italiano ». Ránézett, mintha tőle várná minden nehézség megoldását. « Te inni egy sört együtt? » — kérdezte feszülten. Most mit csináljon? Hagyja faképnél? De hogy érezné magát hasonló helyzetben Nápolyban vagy Brindisiben? « Bene » — mondta mosolyogva, de valójában saját magát nevette ki, hiszen alig gagyogott olaszul. És miről is beszéljen ezzel az olasszal? Azonkívül fáradt is volt már.

Odaálltak a pulthoz. Egy gitáros nő egy dalt énekelt. Koccintottak.

« Bella musica » — nevetett az olasz, és újból fölemelte poharát. « Salute! ».

André cigarettával kínálta. Kopott kabátot viselt, fakó-kék nadrágot, tiszta fehér inget, barna cipőt. Mások aligha hordanának ilyen szegényes holmit. Nem lehet még régóta itt, az rögtön látszott rajta.

André az órájára pillantott. Legfőbb ideje, hogy menjenek. Fizettek. Az olasz vele tartott. Hallgatva szelték át a néptelen várost. Egy-egy taxi száguldott el mellettük. Olykor egy-egy részeg akadt az útjukba, amint magábasüllyedve botorkált a reggel felé.

A lakásához értek. El akart köszönni. De a másik hívta, hogy menjen vele még sörözni. « Kérem, egy sör » — mondta kedvesen. « Mia casa, male, sok ember egy szoba, semmi alvás ». André megértette. Az olasz nem szívesen ment vissza a szállására. Bizonyára vágyakozott

együtt lenni valakivel, csak hogy legyen kivel beszélnie.

« Szicília — mondta hirtelen nevetve — én szicíliai ». André kizárta a kaput. Fölmentek a lépcsőn. Mikor kinyitotta az ajtót, a szicíliai elképedve kérdezte: « Te egyedül? » Úgy hangzott a kérdés, mintha egy nagy családra számított volna a lakásban, feleségre és három gyerekre. A helyzet egészen hihetetlennek tűnt neki.

« Én — feleség, due bambini! » És a szoba padlójától kiindulva büszkén mutatta levegőben a gyerekek magasságát.

André ezen az éjszakán sokat tudott meg Szicíliáról, az ottani életről, az emberekről. Giuseppe beszélt neki az állandó napsütésről, a tengerről, a narancsokról, arról, hogy milyen szép ott. Hirtelen elborult az arca és ezt mondta: « Mindig kék ég, mindig sok nap, de semmi munka. » Pedig a gyerekeknek tej kell és a feleségének pénz gyümölcsre és ruhára. André elgondolkodva hallgatta. Ugyan hol dolgozhat Giuseppe? Megkérdezte.

Trasporto delle immondizie » — felelte Giuseppe. André nem értette. A másik fölkelt és kutatva ment át a lakáson. Aztán rámutatott a szemetesvödörre. André most megértette és megdöbbent. Milyen furcsa! Éppen ma délután kívánta az irodában: inkább legyen szemethordó, csak dolgozhasson mindig a szabad kék ég alatt. És most, néhány órával később, egy alacsony szicíliai ül mellette, aki elhagyta szép

hazáját, feleségét, gyermekeit, hogy itt szemét-hordó legyen. « Nem jó munka? » — kérdezte Giuseppe kicsit leverten. « Itália ez nem jó munka » — és utánozta a dölyfös orrfintorítás gesztusát. André a vállára ütött és értésére adta: minden munka jó és fontos. Az olasz szerényen mosolygott. « Nekem munka jó. Bambini tej, érteni? — Te jó barát, te mindent érteni » — mondta, mikor elbúcsúzott.

Így lettek barátok. André odaajándékozta néhány holmiját Giuseppe-nek, hiszen neki úgyis fölösen volt, az olasznak viszont örömet szerzett, mert minden garast hazaküldött a családjának. Néha vasárnap jött el hozzá, olyankor az ő ruháit viselte. Komikus. Mintha a másik énje menne mellette, kilépve önmagából. És titokban az is volt. Ez az ember kicsalogatta az emberek iránti visszavonult magatartásából. Érezte, hogy részben maga teremtette meg a szürke mindennap falait, kiúttalanságát, mert aggodalmaskodásában senkit sem engedett közel magához. Mert túl sokat foglalkozott magával.

És most egyszerre itt ez a Giuseppe. Egyszerű, jelentéktelen szicíliai. Gyermekien bízó, minden hamisság nélkül. Találkozott vele egy nedves, ködös novemberi napon, amint merev ujjakkal tartotta a söprűt és söpörte a korhadt leveleket. Látta, hogyan jár havas téli napokon ajtóról-ajtóra, a megrakott szeméttartókat a szemeteskocsiba öntve. A hamu és por vörö-

sesbarna réteget vont az arcára, és szánalmasan didergett.

« Nemsokára vissza » — biztosította Andrét. És milyen jól megértette most ezt!

André ezekben a hónapokban folytonos várakozásban élt. Giuseppe egészen szabálytalan időközökben merült fel. Néha hetekig nem jött. Aztán egyszer éjszaka csöngettek, és ott állt az ajtó előtt. Néha lázasan, néha éhesen, néha azért, hogy tiszta inget kapjon, száraz cipőt húzhasson. Néha, hogy nyugodtan kialhassa magát. A jelenlétében minden egyszerű, világos, bonyodalommentes lett. És mindig magával hozta a Szicíliáról szóló álomnak egy leheletét.

Egy nap André is meglátogatta Giuseppet a szállásán. Városi ház volt. Giuseppe megmutatta a szobáját: két pár ágy egymás fölött, négy szekrény, asztal, székek, fűtőtest. Minden tiszta és célszerű, de személytelen, kaszárnyai légkör. Giuseppe előbb végigtörülte a széket egy ronggyal, mielőtt Andrét leültette. Megmutatta neki a szekrényét. Tarka képeslapok rejtőztek egy tükör mögött és persze a felesége meg a gyerekek fényképei. Két szobatársa az ágyán feküdt és aludt, felhúzott lábbal, mint a gyerekek. Mélyen, gondtalanul.

Később bemutatta André a társainak, akik egy másik szobában kártyáztak. Egyesek hálóköntösben. Barnaképű, göndörhajú déliek, néha egész félelmetes arcúak. André nézte őket egy darabig, és szinte irigyelte magátólértetődő

szolidaritásukat, bajtársiasságukat, amit a törököknél, spanyoloknál és görögöknél is megfigyelt. Hirtelen egy vad külsejű szicíliai rontott be egy távirattal. Izgatottan, zajongva csapták le a kártyát, és mind köréje gyűltek. André először azt hitte, veszekedni vagy verekedni fognak, de Giuseppe később megmagyarázta a dolgot: egyik társuknak meghalt az anyja és nincs elég pénze, hogy hazautazzék. És most csodálatos dolog történt: az olaszok a szobájukba mentek és mindegyik valami pénzzel tért vissza. Gyűjtöttek a barátjuknak, hogy rögtön elindulhasson.

Valaki megkérdezte Andrét, evett-e már? Nemmel válaszolt. Rögtön lelkesen új tervükhöz fogtak. Ketten tálakkal és fazekakkal eltűntek a konyhában. Egyikük sört tett az asztalra. Ekkor azonban lenn az udvaron megjelent az otthonvezető és megkérdezte: ki ez az idegen? André lement és megmagyarázta, hogy csak az olaszok kívánságát teljesítette. De a vezető ragaszkodott hozzá, hogy hagyja el a szobát. Látogatási idő alatt csak a társalgóban szabad tartózkodni. Milyen szomorú lett az ottmaradók arca! Giuseppe roppant csalódott volt. André vigasztalta, ahogy tudta. Az ajtóban az olasz biztosította: most már senkinek sem fog ízleni az étel, mert ő nincs ott. André elgondolkodva hagyta el a házat. Az olaszok utánozhatatlanul értettek ahhoz, hogy a vendég középpontnak érezze magát.

Ez alatt a két év alatt olyan sok közös

élményük akadt, olyan sokat tanultak közösen, annyira megértették egymást, hogy mind a ketten szinte elfelejtették: Giuseppe egyszer visszamegy. A kis szótár fölbecsülhetetlen szolgálatot tett nekik: az volt az összekötő, és nem ritkán segített tisztázni furcsa félreértéseket.

...André még mindig a hídra mered. Semmi nyom a síneken. Giuseppe már messze jár.

Ott ment az esőben egy decemberi reggelen. Apró termetével, széles vállaival. Balkezében az ajándékbatyut tartotta, jobbjában az ernyőt. És mert a kezével nem tudott inteni, a nyitott ernyőt lóbálta. Mintha egy nagy fekete kardlepke mégegyszer fölrepülne, széles szárnyát bizonytalan búcsúra teregetve.

És most elment a kicsi, jelentéktelennek látszó ember. Szürke köpenyében, nehéz járásával. Az egyszerű emberek nemességével. Majd kiszedi a bőröndjéből az ajándékokat. Ott áll az anyja, a felesége, a két gyereke, az egész ház. Ő, André akkor már a múlthoz fog tartozni. És csak a jelen lesz a fontos. « Giuseppe visszajött! » « Sovány vagy » — mondja az anyja. És a felesége: « Ne menj el többet! »

André behúzza a függönyt. A könyvek közül csend árad feléje. Előveszi a kis szótárat és halkan mondja maga elé: « Buon viaggio! »

K. K.

A MEGBÍZATÁS

Eltelt néhány hét, mire az anya rá tudta szánni magát, hogy belépjen a kis padlásszobába. Ezt a szobácskát a fiának, Bélának adta át tanuló és barkácsoló helyül. Most fölöslegessé vált — olyan fölöslegessé, mint egész anyai élete. Mert a fia, egyetlen fia, aki férjének korai elvesztése után egész életét betöltötte — halott. Azoknak a véletleneknek egyike ragadta el, amelyek a könnyektől vak szív számára olyan értelmetlennek tűnnek. Pajtásaival egy veszélytelen kis hegyi túrára indult. Visszafelé a fiatalokat hirtelen zivatar lepte meg. A villámok szinte szünet nélkül cikáztak. A tűz csak úgy szakadt az égből. Egyszerre, mintha csak vonzaná a fénylő tárgy, egy éles sugár végigfutott a Béla mellényzsebében lévő töltőtollon. A fiú a földre zuhant. Társai először azt hitték, csak elkábult, hiszen semmi sebesülés nem látszott rajta. De halottat vittek az őrkunyhóhoz.

« Hirtelen és váratlanul ragadta el a halál tőlem azt, aki legdrágább volt szívemnek » — így állt a gyászjelentésben. Egy kétségbeesett

anyaszív fájdalma és keserűsége csengett a szavakban.

Még sohasem tette be a lábát fiának kicsiny birodalmába. Most olyannak tűnt önmaga előtt, mint az illetéktelen hallgatózó, mikor kinyitotta az íróasztal keskeny fiókját, hogy rendezze hátrahagyott leveleit. Semmi olyat nem talált, amit idegen szem ne láthatott volna, Sem naplót, sem lányok leveleit, sem titokban írt verseket. Semmit. Vagy mégis?

Ott volt annak az Ágnesnek a fényképe, amit egyszer mutatott neki és aztán, érzékenyen sértve, rögtön újból eldugott, mikor ő hevesen tiltakozott, hogy ilyen korán lekösse magát. Jó fél éve már ennek, és azóta sohasem beszéltek róla. Mégis csak kapcsolatban maradt ezzel a lánnyal? Különben nem volt természete a titkolózás! Serényen, szinte mohón kutatott tovább. És aztán az írómappában megtalálta a levelet. Zárható mappa volt — utolsó karácsonyra tőle kapta ajándékba — és ott biztos helyen tudhatta.

A levél készen volt, fölbélyegezve, de valami okból még nem küldte el. Egy nappal a halála előtt írta.

Az anya elkezdte olvasni, még állva, a szekrénynek támaszkodva. De hirtelen úgy elkezdett remegni a térde, hogy le kellett ülnie. Micsoda — micsoda állt ott? « Talán csodálkozol majd, hogy miért nem mondtam el mindezt inkább szóval. De tudod, hogy nem nagyon állnak a számra a szép szavak. És vannak

érzelmek, amelyek nem viselik el, hogy szavakba kényszerítsék őket. Azt hiszem, az enyémek ilyenek. De Ágnes, drága szívem, a legtörékenyebb legyőzi néha a legkeményebbet — és így én is javadra fogom hajlítani édesanyám ellenállását. Meg kell értened: senkije sincs, csak én. Az anyák néha önzők, azok a leginkább, akik azt hiszik, hogy a legjobban szeretnek. De most már nem rólam van szó többé, hanem rólad — és a gyermekünkről. Úgy örülök, Ágnes! Minden nehézség ellenére, ami még elöttünk áll. El kell ezt hinned nekem! Októberben nagykorú leszek, és akkor semmi és senki sem választhat el többé Tőled — nem, így kell mondanon: tőletek. Milyen szép ez, Ágnes! És ne szomorkodj többet. Nem szabad ártanod magadnak. Isten irgalmas és igazságos. Higgy és bízzál! A mi napjaink Istenének a képe már nem olyan egyértelmű, mint valaha az emberiség gyerekszobájában volt, hanem sok látszólag ellentmondó elem összege. De bármilyen hevesen űz bennünket forró lélegzete, hajoljunk meg és mondjunk köszönetet neki. Mindenért, Ágnes — a fájdalomért is ».

Ez bizony kicsit furcsa levél volt, és az anyának minden megdöbbenésében és zavarában is arra kellett gondolnia: « Ezek a fiatalok! Az én időmben egész más szerelmesleveleket írtak! ».

Egy jó óra hosszat ült ott összegörnyedve, a levéllel a kezében, a legellentmondóbb érzések kavargásában, tanácstalanul, mihez fogjon

most. Mire alkonyodni kezdett és az írás a szeme előtt egyre olvashatatlanabbá mosódott, végre kialakult benne az elhatározás.

Ágnes szobaasszonyától megtudta, hogy a lány ebben az időben többnyire egy kicsit még sétálni megy, hogy a dohos irodai levegőt kiszellőztesse a tüdejéből. « Szüksége is van rá! — biztosította az asszony, anélkül, hogy kérdezte volna. — Néhány hete nagyon nem tetszik nekem. Olyan sápadt és csendes, és alig egy pár falatot eszik reggel. Azelőtt mindig olyan vidám volt. Szeretem ezt a lányt. Mindig barátságos és szerény, és majd minden este idehaza van — ilyesmi igazán ritka manapság. Örülök, hogy végre törődik vele valaki a rokonságból. Ugye egy rokona? »

« Valamennyire — igen! » — válaszolta az anya, és kicsit hirtelenül vett búcsút a beszédes asszonytól.

Ágnes egyedül ült egy padon a folyóparton, és a lábánál elfolyó vízre meredt. Néha szétmorzsolt néhány kezében tartott fűszálat és leejtette, anélkül, hogy ügyelt volna rá, mit csinál. A hasonlóság a képpel félreismerhetetlen volt. Csak a valóságban mintha még finomabb, még szőkébb lett volna. És talán éppen az a céltalan, gyámoltalan mozdulat, amellyel a füvet szétszórta, nyerte meg végleg az anya szívét.

Leült a lány mellé. « Maga az Ágnes, ugye? » — kérdezte kertelés nélkül, és odamutatta a levelet. A lány úgy megijedt, hogy egész testében remegni kezdett. « És Ön, Ön... » — sut-

togta és rámeredt a feketébe öltözött asszonyra az oldalán, mintha még csak most várná a sors végső és legfélelmesebb csapását.

Az asszony bólintott: « Béla anyja, eltalálta! Csak ma találtam meg ezt a levelet. Azt hiszem, nagyon fontos magára nézve, Ágnes — vagyis mind a kettőnkre nézve! » — javította ki magát azonnal.

Ágnes vonakodva vette át a levelet. Már néhány mondat után nagy könnycseppek hulltak a szeméből erre a végrendeletre.

« Nem szabad felizgatnia magát — az nem jó — a maga állapotában! » — mondta szelíden az anya, és kezét Ágnes nyugtalanul rángatózó ujjaira tette.

« Miért jött ide — mit akar tőlem? » — szakadt ki végre kétségbeesett erőlködéssel a lányból.

« Hogy mit akarok? » — mondta az anya és vigyázva átfogta. « Szeretni akarlak titeket — téged és a gyereket! Úgy gondolom, a legközelebbi hónapokban mind a kettőtöknek szükségetek lesz egy magymamára! »

F. M.

POSTÁN MARADÓ KÜLDEMÉNYEK

« Kisasszony, van-e postám? » Százával vonulnak el az emberek, öregek, fiatalok, a « poste restante » ablak előtt, és valami személyazonossági igazolást nyújtva ismétlik ezt a kérdést.

Csak kevesen mosolyognak, a legtöbben titokzatosan és szomorúan közelednek. Mennyi tragédia, embersorsok szétszakadása ezek mögött az arcok mögött! Gyűlölet és szeretet váltogatja egymást, egyszer az egyiké a szó, máskor a másiké. Egy-egy szemben néha könnyet is látni.

A minap egy idős édesanya, hogy nem volt levele, sírva ment el az ablaktól. Azt mondta: « Ha tudná, kisasszony, miért járok ide... Tizenhét éve várok levelet a lányomtól, tizenhét éve jövök mindennap kétszer, reggel — este, mert, mindig azt remélem, hogy ír a lányom. Kicsit összevesztünk ... és azóta mintha fal emelkedne köztünk. De én mindig remélek, mert a szívemben már megbocsátottam neki...»

Egy másik nap egy fiatal egyiptomi, mikor nem talált postát, így szólt hozzám: « Senki se

gondol már rám, még az apám se. Úgy érzem, senkifia vagyok... » Csak hallgattam, megrendülve vigasztalanságától, és ő röviden elbeszélte szomorú történetét. Négy hónapja kóborolt, akkor aludt és akkor evett, mikor tudott. Három-négyszer is eljött napjában, hogy levelet keressen az apjától, de hiába. Sötét tekintettel mondta: « Az egyedüli út az, hogy vessünk véget az egésznek. Minek ennyit szenvedni? » Láttam, amint kimegy és becsukja maga után az ajtót, olyan mozdulattal, amely elárulta kétségbeesését. És semmit sem tehettem érte.

Aztán nem láttam egy ideig. Orvosságot hoztam neki a köhögése ellen. Az is a fiókban maradt. Mindennap gondoltam rá, mi történhetett vele. « Meghalt? Elutazott? Talán kirabolt valakit és börtönben végzi? »

Eltelt egy hét, és akkor hirtelen megjelent újból. Halványabb volt a szokottnál, de rendesebb, megborotválkozott, és a tekintete nyugodtabb. Elmesélte, hogy a fáradtságtól és éhségtől szinte haldokolva szedték föl az utcán, erős hörghurutja miatt magas lázzal. Kórházban volt.

« Szerettem volna egész életemben beteg lenni, hogy mindig meglegyen az ágyam és az otthonom... Most hová megyek, mit csinálok? Miért is nem haltam meg! »

Próbáltam megértetni vele, hogy az élet: ajándék. Kicsit megbékélt. A végén rám mosolygott. Először láttam mosolyogni. Még mindig visszajárt kérdezősködni, van-e postája, de

láttam, hogy már nemcsak azért jön. Elég volt neki, hogy megállt az ablak előtt; még ha nem is értem rá beszélni vele, ott állt és megértettük egymást.

« Dolgozni akarok, munkát találni, de hogyan? Hol? Senki sem fogad föl. Csak a sok ígéret... »

Ma, amikor visszamentem a hivatalba, az egyik kolléga egy levélkét adott át. A fiatal csavargótól volt: « Találtam munkát. Nem lát már annyiszor a 'poste restante' — nál. Csak azért jövök majd be, hogy üdvözöljem. »

« Köszönöm, kisasszony, ez a levél a beteg fiamtól jön — suttogja reszketve egy öregember. — Annyira aggódtam érte. Köszönöm. » És elolvasva az odanyújtott levelet, bizakodva mesél nekem a családjáról.

« Kisasszony, tudja, hogy házasodom? Amerikába megyek. Azért mondom, hogy emlékezzék rám... »

« Kisasszony, végre itt a válasz! »

« Nincs? Semmi sincs? Talán jobb így... »

« Utalványt várok a fiamtól. Tudja, Rómában van » — és a végén ez a szegény asszony is elmeséli nekem az egész történetét.

Így sorjázik el naponta hét órán keresztül az emberiség egy része, talán a legszenvedőbb, a legnyomorultabb, a « postán maradó küldemények » ablaka előtt és levelet vár: egy üdvözletet, egy szót, valami vigaszt. Szeretet vár. Istent várja.

C. C.

A HELYES KAPCSOLÁS

Szilvia egy barátnőjét akarta fölhívni. Mikor helyette egy férfihang jelentkezett, bocsánatot kért és le akarta tenni a kagylót. De a férfi azt kérdezte, nem beszélgethetne-e el vele egy kicsit; egy garázsban dolgozik, hideg van és egyedül érzi magát.

Az asszony egy pillanatig habozott. De érezte, hogy ez az ember boldogtalan, és eszébe jutott, hogy senkinek sem szabad hiába találkoznia velünk. Hát meghallgatta. Semmi értelme az életnek — mondta partnere —, minden ember rossz.

« Vannak jó emberek is — felelt Szilvia —, én sokat ismerek. Ha akarja, összehozom a barátaimmal. »

Semmi felelet. Rövid gondolkodás után folytatta: « Meghívhatom magunkhoz? Mikor fejezi be a munkát? Az uram is örülni fog, ha megismeri — igaz, Pál? » — fordult oda hozzá.

Már egy óra múlva csöngettek. Egy munkazubbonyos fiatalember állt az ajtóban. Kicsit zavartan és bizalmatlanul nézett, de látszott

rajta, hogy csupa várakozás. Mikor így mutatkozott be: « Én vagyok a téves kapcsolás », mindnyájuknak nevetniök kellett. Szívélyesen üdvözölték és bemutatkoztak neki. Leültették és kávéval kínálták. Aztán beszélgetni kezdtek. Félix hirtelen megkérdezte: « Tulajdonképpen hogy jönnek ilyen gondolatra? Meghívnak anélkül, hogy ismernének és úgy fogadnak, mintha a barátjuk lennék. Hiszen lehetnék egy szökött fegyenc is! »

« Nekünk — mondta Szilvia — maga egyszerűen: ember. És az embert szeretni kell. »

« Akkor maguk biztosan az egyetlenek, akik így gondolkodnak » — vélte Félix.

« Úgy gondolja? »

Nem volt egyszerű eloszlatni a fiatalember bizalmatlanságát. De amikor baráti körükben szíves fogadtatásra talált, lassacskán fölengedett és elkezdett mesélni előző életéről. Csempész volt és sokat keresett, de sokat el is vert, kártyán is. Még adósságai is voltak. « De most már ennek vége. Én is olyan boldog akarok lenni, mint ti. Anyámnak is írni fogok. Azt se tudja, hol vagyok. »

Közeledett a karácsony. Félix szeretett volna hazautazni, hogy viszontlássa anyját. De nem volt pénze, mert a keresetéből az adósságait kellett törlesztenie. Egy régebbi « barátja » ugyan felajánlott neki egy « üzletet », de ő visszautasította. Szilvia és Pál szívesen segített volna, mikor elmondta nekik bánatát, de

ami fölöslegük volt, abból már rászorulóknak vettek ajándékot.

Mikor Félix kicsit szomorúan elment, Szilvia azt mondta az urának: « Ez az ember igazán az evangélium szava szerint cselekedett: Keressétek először az Isten országát — hátha most hozzáadatik neki a 'többi' is! » Nemsokára csöngettek. Levélhordó barátjuk állt az ajtóban: « Kaptam egy csomó karácsonyi borravalót. Tudtok valakit, akinél jó helye lenne? »

Pál és Szilvia boldogan nézett egymásra.

D. Z.

ALLAH KICSI FIÁNAK GYERTYÁJA

Gilbert tizenhat éves. Gyakran jár Marseille-ben a plébániájára és szívesen időzik Gemon atyával, a fiatal káplánnal, aki a szeretet erejéről beszél neki.

Tőle tudta meg, hogy Jézus egyszer így szólt: « Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket ».

De hogy csinálja meg ezt? Gilbert még csak egyedül akarja teljesen megvalósítani az Úr törvényét, azért társat keres magának, hogy vele együtt élhesse Jézusnak ezt a parancsát. Végre talál is egyet. Barátok lesznek. A fiú neve Ben, tizenkét éves, jó és nemesszívű. Van ugyan egy kis nehézség: Ben arab és vallására nézve mohamedán. De Gilbert ezzel nem sokat törődik, és elviszi kis barátját a káplánhoz. A pap elmagyarázza nekik, hogy az egy Isten mindenkinek Atyja, hiszen az arabok is szeretik az Urat, ezért ők hárman testvérként bánhatnak egymással.

Azután azt is megmagyarázza, hogyan kell szeretniök egymást: egészen odáig, hogy készen legyenek meghalni egymásért, amint Jézus tanította. Ben hallgatja az Istenember történetét,

és kis barna arcában okos szemei fénylenek a megértéstől és örömtől.

A két barát számára új élet kezdődik: egy nagy eszményért élnek! Testvéri örömük még egy fiút, Gerardot is odavonz, az is csatlakozik hozzájuk.

Ben is gyakran elmegy most a katolikus templomba; ott totyog a káplán mögött és magabiztosan várja szolgálataiért a pap elismerő mosolyát.

Az elsőáldozás napján « Allah kicsi fia » ott áll a többi gyerek között, büszkén viszi az égő gyertyát, hogy világítson az áldozóknak.

A mikrofon előtt egy férfi áll, aki az imákat olvassa, és magyarázza a szertartások jelentését. Gemon atya, karingben, a többi káplánnal együtt a plébánosnak segédkezik.

Egyszerre a különféle bejelentések között ez hallatszik a mikrofonból: « Mit keres ez a kis arab a katolikus templomban? »

Ben a földre hajítja gyertyáját, mint egy kis gyík surran át a tömegen, ki a templomból, és hangos sírásban tör ki.

A káplán követi a szemével, aztán leveszi a stóláját és kimegy, hogy megkeresse. Ott ül a kisfiú a földön egy sarokban, és vigasztalanul zokog. Próbálja megvigasztalni, hívja, jöjjön be újból, de a kicsi keservesen rázza a fejét: « Mindennek vége — mondja —, én arab vagyok... »

Gemon atya nem boldogul vele: visszamegy, hogy segédkezzék az istentiszteleten.

Gerard és Gilbert is kijön a templomból. Nem lehet, hogy elveszítsék a barátjukat! Odamennek hozzá, elhalmozzák kedveskedésekkel, biztosítják szeretetükről. « Az az ember tévedett » — mondják, és emlékeztetik nagy eszményükre, amely olyan boldoggá tette őket. De Bennek mély csalódás volt ez a nyilvános kipellengérezés; tovább sír és azt ismétli: « Ti, igen, ti szerettek engem, de a többiek nem! »

A két gyerek visszatér a templomba, hiszen ministrálniok kell a szentmisén.

De a káplán nem nyugszik bele a dologba. Ben az ő számára most az elveszett bárányka, ott kell hagyni a kilencvenkilencet az akolban, hogy megkeresse ezt az egyet. Újból kijön és beszél a gyermeknek Jézusról, arról a szeretetről, amelyet Jézus tanított, és amely közöttük is megvan. Felszólítja, hogy bocsássa meg annak az embernek a szavát, és jöjjön vissza, hogy kettejük között is meglegyen a szeretet.

Ben csak hallgatja, aztán feléje emeli könnytől ázott arcát, keze fejével eldörzsöli utolsó könnyeit, és azt feleli: « No jó, megbocsátok neki... hogy szeressük egymást! » Kis kezét a pap kezébe teszi, és — egy kicsit habozva — újból belép a templomba.

Két barátja az oltártól mosolyogva kacsintgat feléje. Ben a fal mellett a földön megtalálja gyertyáját, újból meggyújtja, és kevéssel utóbb már mindenről megfeledkezve együtt énekel a többivel.

D. Z.

AZ ÜGYVÉD

Egyesek szerint kitűnő ügyvéd voltam. Akkoriban én is így gondoltam — ma már nem vagyok meggyőződve róla.

Ma is magam előtt látom az ügyfeleimet, amint némán ülnek az előszobában, mielőtt behívják őket aktákkal teletömött irodámba. Néha röviddel azután, hogy bemutatkoztak, már nem is tudtam, hogy hívják őket. Problémákkal hozakodtak elő, és én ezeket, mint valami rejtvényeket, szenvedélyesen próbáltam megoldani. Megbeszélések ügyfelekkel, viták az ellenfél ügyvédjével, néha a bírákkal s ügyészekkel és néha-néha egy-egy izgalmas per, ami az újságokba is belekerült — ez volt a hivatásos életem. E mellett zajlott le a magánéletem minden érintkezési pont nélkül, jól-rosszul, mint másoké.

Így múlt egyik év a másik után. Aztán egyszerre elment a kedvem ettől az élettől. Munkám végső értelmét kerestem, és mind több és több belső konfliktusra bukkantam benne, ami fölött azelőtt elsiklottam. Vállaljam el a gazdag

férj válóperét, mert az ilyesmi jól jövedelmez? Biztassam az öreg parasztot, hogy a törvény előtt keresse igazát a szomszéd ellenében, és ezzel elverje keservesen megtakarított pénzét, mikor csak egy vitatott kis gyalogösvény koronkénti használatáról van szó? Tegyem magamévá a háztulajdonos látszatérveit, aki ki akar tenni egy fiatal családot, mert négy gyermekük itt-ott kicsit hangosan játszik a lépcsőházban? Abban is mindjobban kételkedtem, hogy jogi döntésekkel egyáltalán meg lehet-e tisztán különböztetni egymástól a jogosat meg a jogtalant.

Egyre elégedetlenebb lettem önmagammal és hivatásommal. Egy napon aztán váratlan dolog történt. Összeakadtam néhány emberrel, akik egészen másképpen gondolkoztak és éltek, mint én. Életem egész eddigi értékrendjét egyszeriben fölforgatták.

Akkortájt naphosszat csavarogtam a városban, és nem voltam képes dolgozni. Két világ állt itt szemben egymással, és az volt a véleményem, hogy lehetetlen összhangba hozni őket. « Mit szólnak majd a többiek, barátaim, kollégáim, ügyfeleim? Mi lesz a praxisomból, ha szeretem az ellenfelet ahelyett, hogy tőlem telhetőleg próbáljam kiütni a porondról? »

Egy nap egy asszony jött hozzám. El akart válni a férjétől, mert nem tudta már elviselni vele a közös életet. Kifogásai nem voltak alaptalanok. Erre azt csináltam, amit eddig soha: magamhoz kérettem a férjet. Mikor ez « az

ellenfél ügyvédje » helyett olyan emberre talált bennem, aki segíteni szeretne, szinte magánkívül kezdte festeni házasságuk csődjének hátterét. E beszélgetések alapján a házastárssal újból egymásra találtak — és ez volt az igazi megoldás.

Egy bérház padlásán folyó építési munkálatok elviselhetetlenné tették a bérlők életét. A tulajdonos ragaszkodott ahhoz, hogy joga van ott fönn építkezni; a lakók viszont a ház békéjét követelték. Veszekedésre, erőszakoskodásra került a sor. Pert sürgettek. Olyan szerencsém volt, hogy még a tárgyalás előtt kiegyezést tudtam létrehozni a felek között. Az építészmérnökkel megbeszélték, hogyan lehetne a gépek zaját a legkisebbre csökkenteni.

Lassan megváltozott ügyfeleimhez való viszonyom. Félretoltam a hűvös udvariasság falát, amely eddig elválasztott tőlük, és próbáltan az aktákon túlnézve az előttem ülő embert meglátni, jótulajdonságaival és hibáival, bajával-gondjával.

És ahogyan az én magatartásom más lett, úgy változott meg kollégáimé és ügyfeleimé is. Megérezték, hogy szolgálni akarok nekik. Így aztán ők is megmutatták igazi arcukat, és bizalommal voltak irántam. Akkor is meghallgattak, ha olykor kellemetlen igazságokat mondtam a szemükbe.

Lassacskán törvényszéki tevékenységem is egészen más lett. Azelőtt védőbeszédeimben inkább érzelmekre próbáltam hatni. Most csak a

meggyőződés belső erejével igyekeztem megnyerni a bírót és a panaszosokat.

A bennem érlelődő szellemi szabadság következtében mélyebben megértettem a jogot is, és nagyobb biztonsággal tudtam megítélni az életet és eseményeit. Gyakran olyan megoldásokra bukkantam, amelyek azelőtt eszembe se jutottak volna.

Az egyik hosszú tárgyalási nap végén a bíró félrevont, és azt mondta: velem kapcsolatban mindig megvan az az érzése, hogy hihet a szavamnak. Nincs szüksége arra a bizalmatlanságra, amelyre különben a tapasztalat kényszeríti. Ezért köszönetet akar mondani.

Lassan mindannyian közösen kezdtünk fáradozni a problémák emberi, igazi és igazságos megoldásán.

És én rájöttem, mi az ügyvéd Istentől kapott hivatása: « ad-vocatus »-nak kell lennie, olyan valakinek, akinek az a hivatása, hogy az emberek mellé álljon.

V. S.

EL-MI

Mikor először érkezett Párizsba, még alig volt túl a serdülőkoron. De nehezen lehetett volna megmondani, hány éves, mert éles arcvonásai és keserű tekintete olyan élet benyomását keltették, amely hervadásnak indult, még mielőtt kivirágzott volna.

Kicsit zavartan álldogált az állomás járdáján a hordárok kiabálása és az egymást keresztező kocsik között. Senki sem törődött vele. A metróba monoton összevisszasággal beáramló sietős emberek tömege sem figyelte arcának egzotikus vonásait és a rajtuk tükröződő kellemetlen érzést.

El-mi sokáig állt, nézte ezeket az embereket és nem tudta, mit gondoljon. Elszökött hazulról, mert vallásban és fajban teljesen különböző szülei gyakran verekedtek és őt is verték, és mindent arra tett fel, hogy elérjen Párizsba: serdülő fantáziájában azt képzelte a szabadság és az öröm városának.

De a szenvedéstől érzékennyé vált lelke azonnal csalódottnak érezte magát ettől a látvány-

tól: bizalmatlan és fáradt emberek, többnyire munkások, akiken sietős mozgásuk közben is biztosan látszott, hogy nem találják azt a szabadságot, azt az örömet, amiben El-mi remélt. Sem a munkában, ahová indultak, sem a még alig megkezdődött nap egy-egy rájuk váró találkozásában.

Néhány hónap múltán El-mi fájdalmasan tapasztalta, hogy « az egész világ egy város ». Hiszen annak a sok embernek a parancsolgatása, aki mind rendelkezett vele, nem különbözött lényegesen apja verésétől; és az itt rászakadó magány — egy szinte bolondul tomboló társadalom lármája között — sem volt lényegében más, mint gyerekkorának sok szenvedése szülei nemtörődömsége miatt, mikor mohamedán apjától vagy buddhista anyjától hiába várta, hogy kielégítsék szeretetre és megértésre való igényét.

Egy napon egyszerre észrevette, hogy az egyik szemére nem lát jól. Orvoshoz ment és az kórházba küldte. Ott hamarosan megértette, hogy a dolog komoly, és a vizsgáló szakorvos se nagyon titkolta előle: elveszti a fél szemét.

El-mi nem kérdezett sokat; nagyon is világos volt, hogy ennek az orvosnak — a szokásos választékos udvariasság köntöse alatt — teljesen közömbös az egész, hát eszébe sem jutott, hogy megnyilatkozzék. Magába zárkózott, és — előre.

A helyzet akkor sem változott, amikor betegápolók és vöröskeresztes nővérkék « buzgó »

gondjainak tárgya lett, akik órarend szerint még olvasni is hajlandók voltak neki néhány lapot a szerelmi történetek és kalandregények tömegéből — mert a klinikai könyvtárnak csak ilyen anyaga volt, ezek közt tetszésére válogathatott.

De El-minek elege volt a saját történetével, nem kívánt más történeteket és más kalandokat.. Szívesebben nézte az üvegfalon át, amint az emberek a különböző pavilonok felé tartottak, csomagokkal vagy anélkül, nyilvánvalóan beteg rokonukat vagy barátjukat keresve.

Őhozzá nem jött soha senki.

A sok pavilon között volt egy, ahová senki sem lépett be a látogatás idején. A kórház közepén volt, és az alakja egész különös. Néha egy-egy ember az ajtaja előtt elmenve jobbkezével megérintette a homlokát, aztán a mellét, aztán a két vállát.

« Az micsoda? » — kérdezte egy nap az ágyszomszédját.

« Templom » — volt a felelet.

« Mi van benne? »

« Semmi. »

« Mire való? »

« A papok mennek oda reggel. »

El-mi nem sokat értett ebből, de nem kérdezett többet.

Amikor fél szemmel kijött a kórházból, új munkát keresett. Nem volt könnyű dolog, de végül is egy nagy gépműhely fölvette, hogy a

fémhulladékot söpörje, amit az esztergák a földre köpködtek, és ez akadályozta a munkát.

Levegőtlen, sötét, egészségtelen környezet volt, és nem valami jól fizetett munka. De ha jobbat nem talált.

Egy este, amikor a felhalmozódott fémforgácsokat eltisztogatta, egy fiatal munkással találta szemben magát, amint derülten mosolyogva figyeli.

« Akarod, hogy segítsek egy kicsit söpörni? — kérdezte tőle —, ketten gyorsabban elkészülünk. » És feleletet sem várva hozzálátott.

El-mi nem szólt semmit; de mintha csomó akadt volna a torkára, és éjjel nem tudott aludni. Másnap reggel először is a barátját kereste. Ott látta az egyik eszterga mellett, amint dolgozott, egyenes tartással, derűsen, mosolyogva. El-mi sok mindent szeretett volna kérdezni tőle: miért olyan derűs, miért segített neki, miért mosolyog. Munka közben nem lehetett. Majd eljön az este... De alighogy egyedül maradt vele, kérdezés helyett beszélni kezdett. Órák hosszat beszélt saját magáról, csalódásairól, keserűségeiről, értelmetlen, eszmények nélküli, szeretet nélküli életéről. Barátja csendben hallgatta. A végén azt kérdezte tőle:

« Ismered az Evangéliumot? »

« Nem. Mi az? »

« Egy könyv... Holnap elhozom neked ». És elváltak.

Másnap reggel Jean — így hívták — pontosan megtartotta ígéretét, El-mi pedig zsebre tette a kis könyvet. Néhány napig nem beszéltek egymással; csak néha egymásra mosolyogtak, és este együtt söpörték föl a szobát.

Aztán egyszer a kijáratnál El-mi megállította a barátját. « Hallod — mondta —, nagyon tetszik nekem az a könyv... » — és egy pillanatnyi bizonytalan szünet után folytatta: « De ... vannak olyanok, akik így élnek? »

« Persze! » — volt a válasz.

« A műhelyekben is? »

« Mindenütt ».

« Megismertetsz velük? »

« Még holnap ».

Másnap, vasárnap, El-mi elment Jeannal, hogy megismerje « azokat az embereket, akik így élnek ». Kicsit izgatott volt, mert úgy érezte, hogy ő nagyon más, és a szüleitől való megszökés óta senkinél sem járt látogatóban. De alighogy találkozott velük, olyan szívesen fogadták, hogy izgatottsága eltűnt.

Sokan voltak, különböző társadalmi osztályokból, különféle nemzetiségűek; de El-mi olyan jól érezte magát köztük, mint még soha. Aztán megtudta, hogy egyikük gépműhelyben dolgozik, mint ő, egy másik orvos, megint másik újságíró, egyikük még egyetemi hallgató; de mind olyan egyformán éreztek és cselekedtek, hogy azt mondták volna rájuk: testvérek. « És hol vagytok napközben? » — kérdezte egyszerre

El-mi, csodálkozva, hogy ilyen embereket nem ismer mindenki.

« Dolgozunk, mindenki a maga helyén. »

« És... mit csináltok? »

« Azt, amit Jean csinált teveled ».

A. Z.

A PLETYKA

Marianna az urával a sziget belsejében élt. Fiatal volt. Talán huszonnégyéves. Szívesen és jól táncolt. Boldogok voltak Freddel. Boldogok mindaddig a napig, amelyen megszületett a pletyka.

Egy napos tavaszi reggelen történt. Autóval mentek az egyik parti kisvárosba. Sétáltak egyet a hosszú, tengervíz-kikezdte mólón. És ott, ócska, büdös halasládák és száradásra kiteregetett hálók között született meg a pletyka. Születésekor törékenynek látszott és úgy tűnt, nem él sokáig.

Két öreg halász ült a naptól meleg köveken és hálót foltozott. Egyikük felpillantott és utánanézett a fiatalasszonynak, aki az ura karján éppen elindult a mólóról a városka felé. Megvakarta a fejét és elgondolkodva nézett piszkos körmére. Akkor mondta ki a szót. Először még maga sem volt biztos benne.

« Ezt a nőt ismerem, a másik szigetről » — csak ennyit mondott.

A szó elhangzott és növekedni kezdett. Először csak lassan. Hetekig semmit sem lehetett hallani róla. De azután, a házaspár következő látogatásakor megint az emberek eszébe jutott. Önhitten és szemtelenül. Útjukba állt. Minden lépésüket üldözte. A fiatalok megint sétáltak egyet a mólón, egy kis bárban sülthalat ettek és egy pohár bort ittak. A kikötőnegyed népe kedves volt hozzájuk. De emögött már ott lapult a pletyka fölkeltette kíváncsiság.

Néhány hétig úgy látszott, a szónak nem lesz ereje túljutni a kikötőnegyeden. Marianna világra hozta első gyermekét, és abban az időben, míg nem hagyhatta el a házat, mintha feledésbe ment volna. De élt. A fiataloknak kislányuk született, és megint kezdhették kis kirándulásaikat. És a kikötőnegyedbe tett első kirándulással erőre kapott a szóbeszéd. Néhány hét múlva átterjedt a felső falura. Először csak vonakodva és óvatosan, mindenfelé szimatolva járta be a szűk, macskafejkövezetű utcákat.

Azután jött az ünnep. A fiatalok lefoglaltak egy asztalt az ünnepi teremben és barátaikkal szórakoztak. Táncoltak, pezsgőt ittak és sokat nevettek. Talán egy kicsit túlsok pezsgőt is ittak. Dehát ünnep volt. Az utolsó szép ünnepe ennek a két embernek.

Másnap reggel megizmosodott a szóbeszéd: « Ez olyan jóféle volt. Kár a fiúért, olyan rendes fickó! ».

Ekkor ért a pletyka hatalma csúcspontjára. Olyan hatalmas volt most, hogy mindenki is-

merte a városkában. Csak még a fiatal házaspár nem. Azt észrevették, hogy sok minden más lett. Régi barátaik udvariasan köszöntek és gyorsan továbbmentek, de már nem hívták meg őket többet. Az ünnepi teremben a nekik ígért asztalt elfoglalták mások. És aztán a szóbeszéd az ő fülükig is elért.

Fred erős volt. Megpróbált küzdeni a pletyka ellen. De kilátástalan vállalkozás volt a védekezés. Világos, hogy tagadja —mondták az emberek az utcán. A fiatalember védelmébe vette feleségét. Egyszer még össze is verekedett érte egy részeggel. De ő is csak ember volt És az ilyen szóbeszéd erősebb az embernél. Néhány hónap múlva feladta a küzdelmet. Egy esős téli napon összecsomagolta a holmiját és eltűnt a szigetről. « Munkát keresek valahol másutt. Aztán elviszlek téged is... ». A fiatalasszony csak bólintott. Előre látta ezt, attól a pillanattól fogva, amikor tudtára jutott a pletyka. Könyörgött az urának, menjenek el együtt valahová. De a férfi küzdeni akart. És addig küzdött, míg a szó mérge az ő szívébe is beszivárgott.

Egy hónapig egyedül lakott az asszony a házban és a gyermekének élt. Azután elfogyott a pénz, amit az ura hagyott. Munkát kellett keresnie. De a városkában nem akadt számára munka, csak egy — az, amit semmiképpen nem akart vállalni. A végén mégis csak elvállalta, mert a gyermek éhezett. Éjszaka dolgozott. A bár rikító neonfényében, ahol az italt töltötte, kiszolgáltatva a férfiak mohó kezeinek. A ha-

lász, akitől a szó eredt, egyszer meglátott a nyakán egy nagy májfoltot. Annak a lánynak, akit a másik szigetről ismert, nem volt májfoltja.

U. G.

DE HISZEN ITT VAGYOK NEKED ÉN!

« Még mindig nem alusztok? ». Az éjszakás nővér a gyerekosztály minden egyes szobájában elkérdezhetné ezt, és mindenütt ugyanazt a választ kapná: « Zsuzsa nővér még nem kívánt nekünk jóéjszakát! ».

Jön is már a várva-várt nővér. Ágyról-ágyra jár, az egyiknél eligazítja a párnát, úgy, ahogy csak ő tudja, a másiknál sebtiben elmeséli egy különösen szép történet végét, és utoljára leül egy lázas gyermek ágya mellé, amíg csak el nem alszik.

Egy-egy ilyen este, a gyerekei mellett, Zsuzsa nővér gondolatai néha messzire visszakalandoznak a múltba. Egészen addig az estéig, amikor egy gyermek ágya mellett megértette a hivatását. Akkor már hosszú ideje ápolónővér volt, de nem akart mindig az maradni. Szerette a gyereket, és addig akarta gondozni a másokét, míg egy szép napon majd neki magának is lesz. Teltek az évek. Egyik nővértársa ment férjhez a másik után. Először a szőke Anni. Vele még teljes szívéből együtt örült. Utána Hilda, Ger-

trud, és végül a kövérkés Erzsi. Akkor már kezdett szomorú lenni. Nem mintha sajnálta volna a boldogságot másoktól. De a saját sorsán érzett csalódás lassan-lassan mindent homályba borított körülötte. Bánatában lefogyott, megsápadt. Így ment ez, míg Korn doktort az osztályra nem helyezték. « Azt hiszem, túlságosan szívére veszi az életet, nővér » — mondta neki egyszer, mikor a kis Rolf ágyánál álltak. A gyermeket éppen akkor hozták be, súlyos csontmegbetegedéssel, évekig kellett vele a kórházban maradnia. Korn doktornak lassacskán sikerült megint jókedvre deríteni Zsuzsa nővért, és mikor beleszeretett, eltűnt a bánat és a sápadtság.

A nővér most nevetett és énekelt, — vidámságával együtt föléledtek a gyerekek is, ahogyan azelőtt szenvedtek bánatától. Szívesen maradt a helyén még akkor is, amikor Korn doktor megint elhagyta a kórházat: meghívták egy szanatóriumba. Hiszen csak egy évig kell még várnia, aztán — így beszélték meg titokban maguk között — végleg utána megy.

Eltelt az esztendő — és Zsuzsa még mindig a kórházban volt. Az orvos egyre ritkábban írt, egy nap pedig megtudta, hogy eljegyezte magát főorvosa lányával. A levelek elmaradtak. Zsuzsa gépiesen végezte munkáját. Senkivel sem tudott bénító csalódásáról beszélni, hiszen senki sem tudott boldogságáról, éppen úgy reménytelenségéről sem.

« Dehát miért vagy olyan szomorú? » — kér-

dezte egyik este Rolf, amikor mégegyszer benézett hozzá. « Nem is vagyok szomorú » — próbált kitérni. « De igen » — mondta makacsul a gyerek. És egy idő múlva megkérdezte: « A doktor bácsi sose jön már? ». Semmi értelme sem volt, hogy visszakérdezzen: « Miféle doktor bácsi? ». A gyerek mindent kitalált. Honnan volt benne ez az éleslátás? Zsuzsa kezdte megsejteni. Leült melléje és elmesélte neki, mennyire szerette a doktort, — hogy a felesége akart lenni, és mindig arra vágyott, hogy egyszer egy olyan kedves kisfia legyen, mint Rolf. De ez most már nem válik valóra soha.

Rolf, akinek a láz minden este pirosra festette kiaszott arcocskáját, nagy szemekkel hallgatta. Lassan megtelt a szeme könnyel, és a végén zokogva fölkiáltott: « Egy másik gyereket akarsz? De hiszen itt vagyok neked én! ».

Ettől az órától kezdve Zsuzsa nővér új szemmel nézett a gyerekekre — a gyerekeire — és évről-évre jobban megtapasztalta: nemcsak az boldog, akinek minden vágya teljesül.

E. V.

amit odaadsz
az a tied.
amit magadnak
tartasz
az elveszett

Kínai közmondás

A CSAVARGÓ

Párizs, december 7. A templomból kijövet találkoztunk Edyvel és egy kicsit beszélgettünk vele. Az egyik kérdésre sírvafakadt. Azt kérdeztük tőle, hivatásos csavargó-e, vagy valami szerencsétlenség következtében lett azzá.

December 10. Edy, kicsit habozva, becsöngetett az ajtónkon. Ugyan kitől tudta meg a címünket?

December 20. Eduárd otthonos lett a házban, lakói között... és a teánál. Szinte része már az életünknek. Megindító, hogyan buzgólkodik. Ajtót nyit Katalinnak, ha átmegy egy csomó tányérral; együtt énekel Odilével, mikor a vacsorát készíti; boldog, ha velünk lehet, még ha nem is mindig ővele foglalkozunk.

December 22. Edy ma este nagyon izgatottan érkezett. Nagy seb van a homlokán, és a beszéde összefüggéstelen. Kevéssel ezelőtt részegen beverte a fejét egy kirakatba. Egyet tudunk csak biztosan: több bizalmat kell tanúsítani iránta, mint valaha, anélkül, hogy bármit is várnánk tőle. Most már talán érzi, hogy tőlünk több

megértést várhat, mert rögtön ezt magyarázza: « Nem iszom tovább, értitek? Én rendes fiú vagyok, de nincs senki, aki segítene...

December 25. Karácsony van. Edy későn érkezett. Három napja eltűnt. Szinte semmit sem beszél. De azért lassan-lassan kihámozzuk a történetét: menhelyi nevelés, indokínai és algír háború, kiesés a polgári életből, alkohol, börtön.

Január 3. Ha meggondoljuk, furcsa eset az Edyé. Miért jön? Biztosan nem egyikünk vagy másikunk kedvéért, hanem úgy látszik, a házban uralkodó légkör vonzza. Bizalma elképeszt, még akkor is, ha néha lóvátesz, és tea után megmutatja a kabátja zsebében duzzadó borosüveget. Az elején nagyon valószínűnek tartottuk, hogy mikor tőlünk elmegy, visszatér a sarki bárba. Most már ez kevésbé biztos.

Január 8. Ma, csütörtökön, Edy egész délután nálunk volt. Leveti az álarcát. « Mit csináljak? » — kérdi, azután körülnéz: « Láttátok a kertben azt a sok hullott levelet? Majd fölsöpröm ». « Rendben van » — feleljük.

Este váratlanul így szól: « Szeretnék telefonálni az ismerős szociális asszisztensnek, hogy állítson ki új iratokat. Értitek, ha abbahagyom a koldulást, ha meg akarok élni... ».

Január 15. Krisztina, aki a fönti szobában tanul, sietve jön le a lépcsőn. Valami zűrzavar van lent. Kinyitja az ajtót és mindent megért. Klári, nehezen uralkodva felindulásán, a vízvezetékbe

önti azt a liter bort, amit Edy mindig magával hoz. A fiú kiabál: « Klári, ne! ». « Te nekem ajándékoztad ezt az üveget, Edy! ». « De ne! ». « Jól tudod, hogy nem akarsz többet inni ». « Igen, de egyedül nem bírom, nem bírom » — és odarohan, hogy legalább a kezével felfogjon néhány csepp bort. « Tudod, hogy segíteni akarunk neked, de ha nem teszed meg rögtön, nem fogod megtenni soha ». Edy hallgat, de csak ránézve is könnyű kitalálni, milyen küzdelem folyik benne. Krisztina szelíden beteszi az ajtót és elmondja, mi történt. Valamit sürgősen csinálni kell, mindenáron. Újból telefonálunk a szociális asszisztensnek, mitévők legyünk. Az azt tanácsolja, lépjünk érintkezésbe a közeli kórház orvosával, aki már kezelte Edyt.

Január 22. Megtörtént. Ha minden jól megy (ha Eduárd hajlandó rá), jövő csütörtökön, 29-én kell elvinnünk az orvoshoz.

Január 26. Négy napja nem látjuk Edyt. A bizonytalanság erősíti azt a kívánságunkat, hogy igazán segítsünk rajta.

Január 27. Edy visszajött. Egy járókelő, látva közeledni, azt gondolta, veszedelmes ember és rávetette magát, hogy megvédjen minket. Edy azonnal földre hajítja a kabátját és harci állásba helyezkedik: szétterpeszti a lábát, előrenyújtja az öklét. Félve, hogy összeverekszenek, kettejük közé vetjük magunkat. Az ember csodálkozik, hogy azok a lányok pártfogolják Edyt, akiket ő meg akart védeni. Edy tetőtől-talpig reszket. Az ember fejcsóválva tűnik el.

Ma este arra gondolunk, hányszor került erőfeszítésünkbe ajtót nyitni Edynek. Most viszont az a leghőbb vágyunk, hogy jöjjön. Azt se tudnánk, hol keressük: mindig eltitkolta előlünk, hol lakik.

Január 28. Győzelem! Edy az egész napot velünk töltötte, és nem lehet ráismerni. Megborotválkozott, rendes a haja. Egész nap énekelve segített a házimunkában. Ma este megengedte, hogy elkísérjük. A szállása: egy kimustrált roncsautó 200 méternyire a házunktól. Egy gyapjútakarót hagytunk neki éjszakára. Holnap reggel nyolcra odamegyünk, hogy fölébresszük.

Január 29. Meglepő az orvosi vizsgálat eredménye. Többen vannak, és igen figyelmesen vizsgálják. Edy kicsit félénken, tágranyitott szemmel, egyenesen ül a székén. Diagnózis: elvonókúra nem szükséges. Ha komolyan dolgozni akar és segítenek neki, akkor elég, ha beilleszkedik egy olyan környezetbe, ahol segítséget és bizalmat kap.

Január 30. Elhelyeztük Edyt. Ott maradt. Győzelem? Nem, ez még csak kezdet.

Február 20. Edy levele a szociális asszisztensnek: « Ismét a pohárhoz nyúltam, de abbahagytam, anélkül, hogy újra orvoshoz kellet volna mennem, mert barátok voltak segítségemre. Remélem, hamarosan megkapom az irataimat. Köszönöm, hogy foglalkozott velem. Eduárd ».

L. P.

HÁROM RÓZSASZÍNŰ SZEKFŰ

« Nem akarsz egy szelet tortát, kicsim? Vagy a dióskifliből? » — kérdezte az elegáns úr a cukrászdában.

A kislány mellette komolyan rázta a fejét és föl se nézett. « Nem, köszönöm, apuka... »

A bizalmas « apuka » szó csak nehezen jött most Gerda ajkára, szinte mintha hazugság lenne. Mióta itt ültek, egyre próbált elűzni magától valami ellenséges dolgot, amely közte és apja között állt. De még mindig itt volt, nagy bánatára. Hogy örült ennek a viszontlátásnak! És most... Apa egészen más volt, mint máskülönben, ez az oka mindennek. Mérgesen nézett a márványasztalkára, amely mellett ültek. Nagyon jól tudja, milyen borzasztóan szeretem a dióskiflit — gondolta. Hát jó, csak vegye észre, hogy most nem kell. A csészéjében még volt egy kis tea, kihűlve, ízetlenül.

Az apa lenyelte az utolsó korty kávét, és sietős mozdulatokkal cigarettára gyújtott. Gerda leeresztett pillái mögül figyelte. Ez a sietség, ez a nyugtalanság a tekintetében, mintha min-

dig csak úgy átsiklana rajta... Igen, egészen megváltozott. Ennyire el van foglalva azzal, amire készül? Szeretné, hogy már minden a háta mögött legyen? Gerda régóta tudta, mi készülődik a nagyok világában. De tizenöt esztendejének minden találékonyságával sem tudta egészen felfogni — még mindig nem.

Apja keze ekkor futólag megsimította a haját. A férfi mosolygott: « Azt hiszem, mindent megbeszéltünk. Csak bátorság, kislányom, nem kell félned. Felelj csak úgy, ahogy kell, ha az ügyvédem kérdez. Rendes ember. Gondold meg, hogy számomra nagyon fontos az, amit mondasz ».

Odaintette a pincért, fizetett. Hát nem kérdezi, hogy vagyunk otthon, mióta elment? Hiszen el akarta mondani neki, hogy Fipsz, a törpepapagáj mindig utána kiabál, hogy franciából jó jegyet kapott, és hogy anyuka... Hogy kiszáradt a szája!

Az apa a féligszívott cigarettával ajka között már a kalapja után nyúlt és bizonytalanul nézett Gerda szeme közé. « Gyerünk akkor. Légy az én okos nagylányom! Mi ketten mindig jó pajtások voltunk, nem igaz? »

Gerda buzgón bólintott. Jó pajtások, ez igaz, de... Miközben fölállt és eligazgatta a szoknyáját, valami szorította a torkát, gonoszabbul, mint a mandulagyulladás. Nagyot nyelt és vitézül fölnézett. Nem akart sírni. Semmi áron.

Az ügyvéd csak egy pár házzal odébb lakott. Mikor a játékbolt mellett mentek el, Gerda

tekintete egy aranybarna plüssmackóra esett. Hajszálra olyan volt, mint kicsikora nagy mackói. Hogy is nem látja az apja? Nem, apa éppen úgy viselkedett, mint anyuka — az sem veszi észre már hetek óta a legfontosabb dolgokat. Pedig ő maga keresztelte akkor a mackót « Dörmögő Dömötörnek », és a térdén lovagoltatta. Később a közös játékban leszakították az egyik fülét, de mama úgy odavarrta, hogy semmit sem lehetett észrevenni. Micsoda gyönyörű idő volt az...!

Az ügyvédi iroda. Csupa cigarettafüst és írógépzakatolás. Ajtók pattantak föl. Csúf állványokon magas aktacsomók tornyosultak. « No lám, itt a mi kis koronatanúnk? » — kérdezte a kistermetű, mosolygós ügyvéd úr.

« Igen, a lányom — erősítette meg büszkén az apa. — Kész mellettem tanúskodni a tárgyaláson, nem igaz, gyermekem? Azt hiszem, ez nagy hasznunkra lesz. »

Most egyszerre valami hamis volt a hangjában. Mint amikor valaki melléfog a zongoragyakorlásnál. Gerda pontosan kihallotta. Az ügyvéd széket igazított eléje, és íróasztala mögé ült. « Kitűnő, kis kisasszony » — mondta, és lecsavarta a töltőtollát. Mint a vizsga az iskolában, mikor az ember nem tanult eleget.

« Meséljen csak arról az úrról, aki olyan gyakran meglátogatja az édesanyját — kérte az ügyvéd, és lekötelezően mosolygott. — Naponta odajön, ugye? »

Gerda nyugtalanul fészkelődött a székén.

« Frici bácsi? Igen, ez igaz. Mindig sokat járt hozzánk. Hisz apa barátja... »

Az ügyvéd pillantása kellemetlenül érintette. « No igen, annál rosszabb... Szóval ez a Frici bácsi — látták édesanyával a színházban, autóban és — meddig is marad, ha este látogatóba jön? »

A másik szobában valaki telefonált. Az írógép izgatottan kattogott. « Meddig...? » — ismételte Gerda és megfeszített erővel gondolkodott. « Nem tudom. Hiszen tíz órakor le kell feküdnöm. »

« Hát ez nagyon érdekes! Szóval még tíz után is ott van, mikor Magácskát már rég aludni küldik » — kiáltotta diadalmasan a kis ügyvéd, és mindent fölírt a blokkjára.

Gerda érezte, amint a forróság az arcába szökik. A füle égett. Ez még sokkal rosszabb volt, mint a vizsga. Segítséget kérőn nézett át az apjára, aki egymásra rakott lábakkal ült ott. Az ő arcán is ugyanaz a kétértelmű, riasztó mosoly. Az ügyvéd bizalmasan hozzáhajolt: « De a falak vékonyak, és a kicsi lányok kíváncsiak. Biztosan el tudja mondani nekünk, mit beszéltek, és mi történt ezeken az estéken...! »

Ekkor mintha valami elszakadt volna benne, mint a túlfeszített húr. Hevesen felugrott, izzó piros arccal. « Nem! Én nem hallgatózom az ajtónál. És nem is mondok semmit az édesanyám ellen, doktor úr. Eszembe se jut, hogy ilyen aljasságot csináljak! » Felugrott, a szék nyikorgott. Mellettük elhallgatott az írógép

zaja. « De gyermek! Nem így beszéltük meg! » — mondta ijedten az apja. Hanem Gerda akkor már az ajtóban volt, keresztülviharzott az előszobán, ki a lépcsőházba, az utcára. Senki sem követte.

Volt-e valaha is olyan egyedül, mint most, a sok siető ember, a villamosok lármája között? Milyen gyerekesen viselkedett, milyen ügyetlenül! Hát nem akart segíteni az apjának? Vagy inkább az anyjának? Nem, mind a kettőnek... Milyen iszonyúan nehéz felnőttnek lenni, és megérteni a nagyok zavaros dolgait!

Befordult egy parkba és leült egy padra. Mellette gyerekek guggoltak és kis homokkalácsokat gyúrtak. Gerda forrón vágyakozott rá, hogy megint olyan kicsi legyen, mint akkor, mikor ő is a homokban játszhatott, és a szülei szerették egymást. Minden öröme elmúlt azon, hogy már felnőtt. És most mégis csak sírt.

Mikor hazament, az anyja lemondóan odabólintott, nem beszélt sokat, csak a szomorú szeme kérdezett — és Gerda nem tudott rá feleletet. Egy kis meleg helyre lett volna szüksége, hogy ott vigasztalást találjon. De ilyen hely csak addig volt, míg gyerek volt az ember.

Másnap, éppen kémiaóra előtt, Gerda azt mondta, nagyon fáj a feje, és elkérezkedett. De nem hazament, hanem a villamossal apa irodájába, és bejelentette magát. Apja olyan elutasító arckifejezéssel fogadta, hogy majdnem félni kezdett tőle. Zavartan állt meg az ajtóban, és kereste az előkészített mondatot: « Apu, bo-

csáss meg a tegnap miatt, én... egyszerűen nem voltam képes... »

Az apa papírokat rendezett az íróasztalán. « Hagyd csak — vetette oda. — Azt hittem, már felnőtt vagy, az én okos nagylányom. De mégis csak buta gyerek vagy még... »

Gerda nyelt egyet, és közelebb jött egy lépéssel. « Talán nem is tudod, mi volt oka... Te magad, mert olyan más vagy. És amit anyukáról hiszel, az nem igaz és — igazságtalan. »

« Hallgass, ezt te nem érted » — mondta mérgesen az apa.

A kislány energikusan összeszedte magát és odalépett az íróasztala elé. « Nagyon jól tudod, hogy én mindent értek, apa! » Úgy érezte magát, mint aki a jéghideg vízbe ugrik.

Apja meglepve pillantott a lányára, és a fehér papírlapra, amit előkotort az iskolatáskájából és odanyújtott neki. Egy levél volt. Az az ominózus levél, amely így kezdődött: « Drágám... » Levél az apához egy másik asszonytól.

« Hogy került ez hozzád? » — kérdezte a férfi túlságosan hangosan. Az arca hirtelen szürke lett.

« Törülgetésnél... — dadogta Gerda. — Törülgetés közben találtam. Az írómappád alatt. Hajszál híja, hogy anyuka észre nem vette, hát... És most — vissza szeretném adni neked.»

Az apa tenyerébe hajtotta homlokát és sokáig úgy maradt, mintha nagyon fáradt lenne. « Anyádat aligha bántotta volna — mormolta

aztán. — De ne hidd, hogy az a másik jelent nekem valamit. Csak ragaszkodik hozzám, fölnéz rám és vár rám. »

« Anyuka is — jegyezte meg merészen Gerda. — Ha tudnád, hogy kínlódik! És Frici bácsi... Csak azért jöhet, mert ő az egyetlen, akivel rólad beszélhet, ezt biztosan tudom. Miért akarsz otthagyni minket, ha a másikat nem szereted? ».

Az apa leeresztette a kezét és sokáig nézett a lányára. Az nem tudta, mennyire hasonlít ebben a pillanatban az édesanyjához. « Meglehet, hogy az ember hibát csinál — mondta aztán nagynehezen. — Olyan hibát, amit többé nem lehet jóvátenni, még ha be is látja. Mindennap jobban távolodunk egymástól, és az ember nem találja az utat visszafelé, még ha szeretné is. Egyik sem teszi meg az első lépést... ».

Most mégis csak úgy beszél velem, mint egy felnőttel, mint a bizalmasával, gondolta Gerda. Egy karosszék szélére kuporodott, és a táskája szíján motoszkált. « Azért mégis lehetnél rendes hozzá, apa — mondta könyörögve. — Az a sok ajándék anyukának, mindig tudtad, mi az, amit kíván. És minden kis csomaghoz még három rózsaszínű szekfű, még karácsonykor is, emlékszel? »

« Három rózsaszínű szekfű... — ismételte elmerülten az apa. — Mondta neked valaha édesanyád, mit jelentett ez? Az első találkánk

emléke, amikor éppen csak annyi pénzem volt, hogy három szál szekfűt vegyek neki... »

Megszólalt a telefon és apa hosszú hivatalos beszélgetést folytatott. Amikor letette a kagylót, megint zárt és idegen volt az arca. « Köszönöm a látogatásodat, kislány, jót akartál, de nem segít » — mondta, és az ajtóhoz kísérte Gerdát. De szomorú volt, és egyáltalán nem olyannak látszott, mint aki jól érzi magát.

Amikor Gerda lement a lépcsőn, mázsás súlyként nyomta a szíve a mellét. Ezek a rettenetes nagyok! Hát igazán egyik sem akarja megtenni az első lépést, csak egyetlen lépést?

Két nap múlva, este, miután anya lemondta tervezett színházbamenetelét, csöngettek az ajtón. « Magam nyitok ajtót! » — kiáltotta anya, különös csengéssel hangjában.

Az ajtóban apa állt, és a lehető legtárgyilagosabban ezt mondta: « Fölhívtál az irodában, hát azt gondoltam... »

Az asszony sietve válaszolt: « Jól tudod, sohasem hívtalak volna föl, ha nem... A három szekfű! Tegnap itt találtam az ajtóban. Biztosan te...! »

Az apa közben belépett és látta az asztalon a három hosszúszárú rózsaszínű szekfűt a karcsú vázában. Gerda érezte apja gyors pillantását. Csöndesen kiment a szobából.

Reszketve kuporgott a szomszéd szobában a sötétben. Úgy látszik, a falak csakugyan elég vékonyak voltak, mert áthallott egy-egy szakadozott mondatot: « ...és mire jó mindez? » —

« Miért teszi az ember magának olyan nehézzé az életet...? » Azután csend lett.

Ezekben a percekben Gerda kezdte hinni, hogy talán mégis lehet az ember felnőttként is nagyon boldog.

E. G.

A GYÓGYÍTHATATLAN

Helén huszonkétéves egyetemi hallgató volt. Igen súlyos eset. Skizofréniában szenvedett, vagyis érzelmi és értelmi élete közötti mély hasadásban. Évek óta elveszítette kapcsolatát a valósággal, és hiába kísérleteztek tudós szakorvosok különféle kezelésekkel, elektrosokkal, inzulinnal, barbiturinnal, semmi sem használt. Szülei csak lelkiismeretük megnyugtatására hozták el hozzám, mondhatnám kétségbeesésből, mielőtt elmegyógyintézetbe záratnák. És kezdetben magam is majdnem lemondtam minden próbálkozásról, mert meg voltam győződve, hogy nincs mit csinálni. Csak a szülők iránti szánalom és az a gondolat, hogy ez a beteg is embertársam, kockáztatta meg velem a hazárdjátékot. A lányt agyontömték orvosságokkal, Tetőtől-talpig remegett, üres szemmel bámult, és folyt a nyála. Nem beszélt, a táplálékot is visszautasította. Egyedüli életmegnyilvánulásai azok a szörnyű félelmi rohamok voltak, amikor összetört mindent, ami a keze ügyébe esett és ordítozott, hogy hagyják meghalni.

Próbáltam beszédbe bocsátkozni vele, de hiába. Mintha a falnak beszélnék: Helén mozdulatlan maradt az ágyában, az érdeklődés legcsekélyebb jele nélkül. Pedig hát meg kellett találnom a módját, hogy kapcsolatba lépjek vele. Hónapokon keresztül nap mint nap a legelemibb tárgyakat használtam föl, egy ceruzát, egy órát, vagy egy ingát, amelyet végighúztam a szeme előtt, hogy « megmozdítsam » a tekintetét, várva, hogy észreveszi; de nem mutatkozott semmi haladás.

Nem adtam meg magam. Kellett, hogy megérezze: van valaki az oldalán, aki mellette marad, érdeklődik iránta. Lényegében ebben állott rá vonatkozó pszichoterápiám. Nem volt ez fölvett magatartás, vagy taktika, hanem mindenek túlján igazi és őszinte szeretet a beteg iránt.

Hónapokig tartó türelmes kísérletezés után lassacskán, észrevétlenül figyelni kezdett rám. Még nem látszott, hogy megért, de a tekintetét kezdte felém fordítani. Tovább folytattam, míg sikerült néhány szót kicsikarnom a szájából, feleletet kapni köznapi, jelentéktelen tárgyakról: az időjárásról, a takarításról szobájában... Ez volt az első siker: Helén kezdett kilépni a valóságtól teljesen elszigetelt világából. És ahogy teltek a hetek, már mindinkább felfogta mindazt, amit mondtam. Annyira és olyan jól, hogy már fontosabb, őt közvetlenül érintő dolgokról is beszélhettem. Arról, hogy hogyan szabadulhat ki a szakadékból, amelynek a

mélyén fekszik. Mint más esetekben is, egy bizonyos pillanatban beszéltem neki az élet örök értékeiről, azokról, amelyek minden emberi elégületlenségen túl tartalmat adhatnak az életnek.

Zokogásban tört ki. Erre vártam. Azt jelentette ez, hogy a helyzet alakul: Valóban, most először beszélt nekem sajátmagáról. Tört mondatokban, nagy erőlködéssel mesélte el gyermekségét, serdülőkorát, sérüléseit. Elmondta, hogy körülményei és érzelmi nehézségek miatt nem sikerült értelmet adnia életének, sem megvédenie magát a társadalom ellenében. Ettől a perctől kezdve munkám abban állt, hogy megértessem vele: a fájdalom a valóság kiegészítő része, annak is van értelme, ha nem utasítjuk vissza, hanem ellenkezőleg, támaszpontul használjuk. Sikerült elmondanom neki, hogy mindegyikünk fölött, fölötte is a szeretet terve virraszt, és ebben a tervben éppen a fájdalomnak van fontos, szükséges és építő szerepe. Úgy látszott, mindjobban megért, míg végül egy napon először próbált mosolyogni. Azt mondta: érti.

Ekkor új, talán még kényesebb szakasz kezdődött: igyekeztem csökkenteni a gyógyszereket, hogy megkönnyítsem a tudat visszaszerzésének folyamatát. Ez persze nem volt veszélytelen. Dührohamában megölhette magát vagy mást, vagy felgyújthatta a házat. De meg kellett kísérelni annak érdekében, hogy kapcsolatunk fejlődjék és hogy hozzászokjék a saját

fejével való gondolkodáshoz. Gondolhatják, milyen szorongó napok voltak ezek. Nyíltan megmondtam neki: ez beléje vetett bizalmamnak újabb bizonysága; így megmutathatja, hogy igazán el akarja fogadni a fájdalmát. Helén megtette, amit mondtam neki, és a pszichiátria szent szabályaival ellentétben semmiféle visszahatás nem következett be. Sőt düh-kitörései lassan-lassan lecsillapultak.

Ekkor jött a következő lépés: kezdtem mondogatni neki, hogy hagyja el a házat; sétákat tetettem vele, könyveket olvastattam, moziba, színházba küldtem, hogy mélyebb kapcsolatba jusson a valósággal, és újra fölfedezze az élet szépségeinek jelentőségét. Emlékszem, amikor először ment a strandra családjával. Azóta egészen más volt. Folyvást javult az állapota. Így érkezett el a legnehezebb és legkényesebb pillanat. Meg kellett szakítani az orvossal való személyes viszonyát, hogy képes legyen egyedül állni szembe az élettel, de ugyanazon világnézet alapján, amelyet kezdetben eléje tártam. Ez a lépés igen könnyen ment.

Ma, két év múlva, ez a fiatal lány, akit (egyes kollégáimmal együtt) gyógyíthatatlannak tartottam, újrakezdte tanulmányait; és aki ma látja, esze ágába sem jut arra gondolni, hogy ilyen beteg volt. Bizonyos szempontból azt állíthatjuk: Helén meggyógyult.

S. M.

A VÉGRENDELET

Giovanni Bellinger életerős fiatalember, boldog, hogy Istennek adhatta magát, és minden vágya, hogy a misszióba menjen érte. Ez a hivatása. Ezért lesz pap 1952-ben Karthágóban, a fehér atyáknál.

De az újdonsült misszionáriust váratlanul Franciaországba küldik, hogy latint tanítson a Szent Mór-kollégiumban.

Mennyire megváltozott vágyva-vágyott hivatása! A missziók helyett az iskola padjai, a pontos nyelvtani szabályok, a tanári módszeresség — ebbe kell beleöntenie tüzes lelkét.

Csakhogy az új feladatot már nem győzi fizikummal. Ismeretlen rosszullét támad rá, nem tud dolgozni. Orvoshoz megy, az szakorvoshoz küldi. A vizsgálat után a doktor sehogy sem akar megszólalni.

Giovanni atya rosszat érez. Valami súlyos dologról van szó? « Mi a diagnózis, doktor úr? Beszélhet nyugodtan, nem vagyok már gyerek ».

« Hát akkor meg kell mondanom, hogy a baja nem ismer könyörületet. Rák ».

Hogyan fogadta Giovanni atya ezt a kegyetlen halálos ítéletet? Hogyan beszélgetett Istenével utána?

Mielőtt elhagyja a kollégiumot, hogy kórházba vonuljon, levelet ír a szüleinek, ráírva a borítékra: « Csak halálom után bontsátok föl ».

Négy évvel pappászentelése után meghalt. Akkor felnyitották ezt a szellemi végrendeletét:

« Drága jó szüleim — elvégeztetett. Lelkem már Isten kezében van. Sírtok, sokat sírtok majd, és az emberek részvéttel lesznek irántatok. Megértem a fájdalmatokat, — de legyen hitetek. Ha túlestek az első megrázkódtatáson, ne zárkózzatok be szomorúságotokba, mint azok, akiknek nincsen reményük. Most közelebb vagyunk egymáshoz, mint valaha.

Valaki talán ezt vágja a szemetekbe: « Isten misszionáriusokat kér, de aztán életük virágjában elveszi őket. Nem abszurdum ez? » Igen, ez érthetetlen — de Isten tudja, mit csinál, akkor is, ha rövidlátásunk nem éri utol terveit. Ha úgy intézkedett, hogy távozzam a földről, az irántam, irántatok és Afrika iránti szeretetből van. Ez föltétlenül bizonyos.

Ti odaadtátok fiatokat az Úrnak. Ő olyan módon vette igénybe, ahogyan a legjobbnak látta. Azt óhajtom, hogy derűs viselkedéstek a megpróbáltatásban nagyszerű bizonyságtétel legyen. Ez lesz a legnagyobb örömöm, és az Úr is ezt kívánja tőletek. Kérjétek, követeljétek tőle az ehhez szükséges világosságot, és ő nem fogja megtagadni.

Még az a kívánságom, hogy azt a misét, amelyet értem mondattok, a Szentháromságról mondják; a harangok éppúgy szóljanak, mint keresztségem napján; a mise alatt missziós énekeket énekeljenek. A pap használja föl ezt az alkalmat arra, hogy a gyermekekhez, de szüleikhez is a missziós hivatásról, annak áldozatairól és örömeiről szóljon. Életemet teljes szívemből arra ajánlom fel, hogy bőven sarjadjanak ilyen hivatások.

Szeretett édesapám és édesanyám, mutassátok meg most, hogy hisztek. Bízom bennetek. Hamarosan viszontlátjuk egymást! Tartsatok ki az örömben mindhalálig. Öröm, öröm — lehet-e más a szívünkben attól a pillanattól kezdve, hogy velünk van az Úr?

G. F.

CSAK A KOPORSÓRA?

Itt jön néhány feketeruhás ember — kit is temettek ma? Persze, Katát, a vasalóasszonyt! Hát nem valami sokan kísérték el az utolsó útjára. Nem csoda ebben a csúnya időben. Szünet nélkül esik az eső, nedves hóval vegyest. És ez a köd — alig látni az autók fényszóróit. Az emberek sietnek. Megtették szomszédi kötelességüket, és senki sem vásárol be szívesen egy megfázást magának. Részvétlen vonásaikon látszik, hogy már ismét mindennapi dolgokról beszélnek. Itt jön még valaki: egy fiatal lány. Szinte vonakodva hagyja el a temetőt. És éppen most kezd még jobban esni. Igazán föl kell neki ajánlanom az ernyőmet, különben bőrig ázik. De nézd csak, könnyek vannak a szemében! Hát valaki mégis csak megsiratja az öreg Katát? Gyors léptekkel megyünk tovább együtt.

Ötven évig dolgozott ugyanabban a házban — mondja a lány. — Idén kapta volna meg az aranyérmet. Ötven évig nap-nap után idegen embereknek vasalni, reggeltől késő estig mindig csak vasalni — tudja mi ez? » Soha nem

gondolkoztam rajta. Csak azt tudom, hogy az öreg Kata majdnem utolsó napjáig az Imperial-szálló vasalószobájában dolgozott. Kicsi, valamelyest divatjamúlt szálloda ez az óváros egyik csendes mellékutcájában. A vasalóhelyiség az alagsorban van; a párás levegő miatt az ablakok többnyire félig nyitva állnak, úgyhogy belátni az utcáról. A lent levők persze csak a járókelők lábát látják. Gyakran láttam ott állni Katát, színtelen arccal, mint egy árnyképet. És ilyenkor csodálkoztam, hogyan tudja a nehéz vasalót olyan gyorsan, automata-szerűen biztos mozdulatokkal kezelni. A végén már kicsit hajlottan állt ott, mint valami öreg fa, amelynek egész életében ellenszél ellen kellett védekeznie.

« Alig tudtunk valamit róla — mondja a lány. — Nagyon szófukar, volt. De végtelenül lelkiismeretes és türelmes. Igen, legfőképpen türelmes! Barátok? Nem. Barátai nem voltak. De nem is haragudott rá senki. A halála után se mondott senki egy rossz szót sem róla. Legföljebb elnézően mosolyogtak apró gyengeségein. Ilyenek persze neki is voltak, mint mindenkinek. De a legfurcsább mégis csak az a história volt nekünk a vörös szekfűkkel. Tudja, a tavasszal egy kis üzemi ünnepségünk volt és a főnök este mindnyájunkat meghívott moziba. Valami szentimentális filmet adtak, a címét már elfelejtettem. A végén természetesen happy-end, és a fiatalember egy óriási csokor vörös szekfűt tett a menyasszonya karjába. Kata különben sose nézett meg egy filmet. Talán nem is

értette meg egészen a gyorsan pergő, kicsit zavaros cselekményt. De ez a zárójelenet úgy látszik nagyon mélyen hatott rá. Mindig visszatért rá. "Ennyi virág!" — Vagy: "Ez egy vagyonba kerülhet!" És még néhány nappal azelőtt is, hogy beteg lett, egyszer azt mondta: "Istenem, az az illat — a vörös szekfűknek van a legerősebb illata! Nekünk is volt odahaza a kertben..."

Neki soha senki nem ajándékozott virágot. Hát a halála után a vörös szekfűkről beszélgettünk. És valaki, azt hiszem a portás, azt indítványozta, hogy egy ugyanolyan nagy szekfűcsokrot tetessünk Katával a sírba. A főnök ugyan a fejét csóválta: « Éppen vörös szekfű? A mi Katánknak? » — de azért mélyen nyúlt az erszényébe. A végén annyi összejött, hogy egész halom vörös szekfű tornyosodott a koporsón. És mi egy kicsit büszkék voltunk jó ötletünkre. Persze én is. De azután, mikor az egész ragyogó pompa szemem előtt siklott le a hideg, sötét mélységbe, hirtelen nagy ijedtség vett rajtam erőt és olyan szomorúság, hogy könnyek szöktek a szemembe. Nem Kata miatt szomorkodtam — annak most jó dolga van, talán jobb, mint az életben bármikor. Hanem sajátmagamon, valamennyiünk életén. Hát nem szörnyű, hogy mindig csak olyankor hallgatunk oda a másik ember szíve verésére, ha az élet ingája már-már megáll? Miért nem hintjük részvétünk harmatát az élőkre is, akik a hétköznap tisztítótüzében nyögnek? És miért csak akkor hal-

mozzuk el minden jóval embertársainkat, mikor meghaltak?

De most már alig esik. És ott jön éppen a villamosom. Köszönöm szépen — ez nagyon kedves volt magától! »

Anélkül, hogy rám nézett volna, gyorsan elszaladt, mintha már félig megbánta volna, amit szíve hirtelen felbuzdulásában elmondott. És én örültem, hogy nem kellett felelnem neki.

F. M.

VALLOMÁSOK

A GYERMEKEM MONGOLOID

Első gyermekünk világrajövetele előtt álltunk. Sok szeretettel és örömmel vártuk érkezését. « Milyen lesz vajon? Fiú lesz-e vagy lány? » Végre eljött a várva-várt pillanat! Fiút kaptunk. Nagybüszkén vettem a karomba első fiúnkat. Ugyan mi lesz belőle? Hogyan fog fejlődni? Milyen pályát választ majd? A boldogság érzése árasztott el, ahogy elnéztem. Bámultam a születés csodáját. Minden megvolt a kicsi testen: a csinos kezecskék, a lábacskák, a szeme... Olyan szép volt mind, olyan tiszta! Úgy éreztem, mintha egyenesen az örökkévalóságból csöppent volna bele ebbe a világba.

Így teltek az első napok, teljes örömben és várakozásban. Mikor egyszer a nővér behozta a kis Márkust, éppen úgy állt, hogy oldalról láthattam a gyerek arcát. Elcsodálkoztam, milyen lapos az orra és milyen különös a fejformája. Másnap megint feltűnt rajta valami, amit nem tudtam megmagyarázni. Egyszerre nyugtalanság vett erőt rajtam és minden örömömet megkeserítette. Valami érthetetlennel álltam

szemközt, félelmetes nyugtalanság töltött el. Olyan nyomasztó volt, mint a légkör egy heves zivatar előtt.

Az uram éppen látogatóban volt nálam, mikor belépett a nővér és megkérdezte, beszélt-e már a doktornővel. Igennel felelt. Alig ment ki a nővér, rögtön megkérdeztem, miért hivatta az orvosnő. Láthatólag zavarba jött, és vonakodva csak annyit mondott, hogy Márkus kicsit gyenge. De még nem lehet határozott diagnózist megállapítani. Mikor búcsút vett, eltöprengtem az egészen. Egyszerre tudatára ébredtem, hogy ez nem a teljes igazság. Mi a baj a mi Márkusunkkal? Talán több, mint gyenge? Talán megint oda kell adnunk? Mindenféle sejtelem sötét felhői lebegtek fölöttem. Nyugtalan éjszaka következett: megannyi felelet nélküli kérdés.

Másnap az uram újból meglátogatott. Én közben elhatároztam, hogy föltétlenül végére járok a dolognak. Unszoltam, mondjon meg mindent. Az igazság elviselhetőbb, mint ez a bizonytalanság. És akkor kiderült a szörnyűséges, a megfoghatatlan. Márkusunk szellemileg fejletlen, mongoloid. Még nem lehet pontosan megállapítani, milyen fokban. Lehet könnyebb vagy súlyosabb természetű. Ez volt hát az az idegen vonás, amit fölfedeztem, mikor a nővér behozta a szobába, a lapos orr és a szem ferde állása. A gyermekünk abnormális! Mennyire idegenkedtem azelőtt az abnormális emberektől, és most nekem magamnak volt ilyen gye-

rekem! Elképzeltem a jövőjét. Lassabban fog fejlődni, csak későn tanul meg felülni, járni, és talán még beszélni sem tud jól. Aligha tud majd iskolába járni, építőkockákkal játszani, miközben a többiek már ki is járják az iskolát. Sohasem házasodik meg, nem élhet normális életet. Egész életében megbélyegzett lesz!

Rettenetesek voltak a következő napok. A kétségbeesés sötét felhői borították be az eget. Örömöm sírásra változott. Hogyan birkózom meg ezzel a csapással, hogy bele ne pusztuljak?

Mikor már szabad volt fölkelnem, föl-alá járkáltam a folyosón. A végén volt a csecsemőszoba. Keresztülkukucskáltam az üvegajtón és láttam a sor ágyacskát az alvó, vagy bömbölő kisbabákkal. « Mind normális gyerek! » — villant át rajtam. Csak az én Márkusom más, abnormális egész életére. Elöntöttek a könnyek. Bemenekültem a szobámba, és minthogy a mellettem lévő ágy üresen állt, és — valószínűleg szándékosan — üres is maradt, kisírhattam a fájdalmamat. Tehetetlennek éreztem magam, és nem tudtam, hogyan védekezzem a sors ellen. Mintha olyasminek lennék kiszolgáltatva, amihez hiányzik az erőm, nem bírok meg vele. Hogyan találjam meg a helyemet ebben a szörnyűségben? Egy ismeretlen út kezdete volt, és nekem ezen az úton kellett járnom.

Belső harcom rettenetes volt. Egy délután hallottam, hogy kint gyerekek játszanak és nevetnek. Megint rám telepedett a gondolat: « Az én Márkusom sohasem játszhat normális

gyerekekkel! Egyedül lesz, egy másik világban él! » Sötétség borította a jövőt. Van-e útja a szabadulásnak? Hogyan tudom legyőzni ezt a megfoghatatlan rémet? Mikor Márkus a születése után először feküdt a karomban, megköszöntem Istennek ezt a csodálatos ajándékot. Isten kezéből fogadtam. Csakhogy az ajándék másmilyennek bizonyult, mint ahogy elképzeltem.

Ezekben a sötét napokban lassan tudatára ébredtem, hogy két különböző út áll előttem. Az egyik kétségbeesett kísérlet arra, hogy kibírjam sorsomat, elkeseredve és örömtelenül élve tovább — vagy pedig elfogadom ezt a gyermeket, a mi Márkusunkat az Isten kezéből, és bízom abban, hogy az az Isten, aki teremtette, határozott szándékkal ajándékozta így nekünk. Megragadtam hát ezt a láthatatlan kezet. A változhatatlan sorsot teljes tudatossággal tenyerébe tettem.

Eljött végre hazamenetelem napja. Az uram vitt haza, és egész vidáman megjegyezte: « Most ugyanolyan örömmel visszük haza Márkust, mintha normális lenne. » Remegő térdekkel hagytam el a kórházat, de mégis bizalommal mentem elébe az ismeretlennek.

Igaz, hogy szoptatás közben gyakran megindultak a könnyeim, de azért szép órákat éltem át Márkussal. Beszéltem hozzá és énekeltem neki. Közben tekintetem állandóan elégedett arcocskájára esett, és fölfedeztem valamit abból az egészen más világból, ahol minden

kérdezés megszűnik és csak csönd és béke uralkodik! Gyakran merült föl bennem ilyen pillanatokban a gondolat: « Bárcsak mindig ilyen kicsi maradna, akkor jobban meg tudnám védeni! » Titkos aggodalommal néztem növekedése elé.

Eljött az a nap, amikor először kellett vele tanácsadásra mennem. A nővér ránézett Márkusra és azonnal beengedett. Nyilvánvalóan meg akart kímélni attól, hogy sokáig várjak normális gyerekekkel megáldott anyák között. Megint volt mit nyelni. Megint új lépés előtt álltam az ismeretlen úton. Mennyi hasonló várt még rám! Ha sétálni vittem Márkust és ismerősökkel találkoztam, mindig feszülten figyeltem, fölfedezik-e fogyatékosságát. Még nem tudtam kiszolgáltatni titkomat. A seb túlságosan mély volt, előbb gyógyulnia kellett egy kissé. Családunk hozzátartozói is csak később tudták meg.

Egy nap Márkus komolyan megbetegedett. A gyermekkórházba kellett vinnünk. Nagyon aggódtunk, hogy elveszítjük. És bámulatosan nagy volt az örömünk, amikor jobban lett és megint hazahozhattuk. Az ilyen gyerek elvesztése éppen annyit, ha ugyan nem még többet jelent, mint egy normálisé.

Más alkalommal egy váróteremben ültem és az utazók között egy nagyobbacska mongoloid fiút fedeztem föl. Fogyatékossága egészen szembeötlő volt. Az én Márkusom is ilyen feltűnő, ilyen más lesz egyszer! Könnyeimmel küz-

döttem. Megint föltépte valami a sebet, megint kitört a harc. Nem tehettem mást: megragadtam a láthatatlan kezet, és hagytam, hogy az vigasztaljon meg, aki egyedül képes erre.

Tizenöt hónap múlva másodszor is megélhettem a születés csodáját. Bár az orvosok biztosítottak, hogy egy családban csak egy mongoloid gyerek születik, igen behatóan szemügyre vettem az újszülöttet, és megkönnyebbülve állapítottam meg: egészséges, jól fejlett kislány. Nagy volt az örömöm, hogy egészséges gyereket hozhattam a világra, és ez balzsamot jelentett a sebre.

Bár Márkus nem fejlődött rosszul, nővérkéje hamarosan utolérte. Mindig újból elszomorított, amint láttam, hogyan marad vissza. Az ismerősök és jóbarátok úgynevezett vigasza, hogy legnagyobb fiunk mindig nálunk marad, sohasem házasodik meg, mindig kedves és engelmes lesz — nem jelentett segítséget számomra.

Eljött az idő, amikor kislányunkat óvodába kellett adni. Az óvónőben sok megértés volt abnormális gyermekek iránt. Így hát Márkus húgocskájával együtt ugyanoda járhatott. Az óvónéni már előkészítette jövetelére a gyerekeket, megmagyarázta nekik, hogy gyönge, és azért mindnyájuknak kedvesnek és türelmesnek kell hozzá lenniök. Sohasem fedeztem föl, hogy egyetlen gyerek is kinevette volna. Segítettek neki megkötni a cipőzsinórját, begombolni a köpenyét, és mindenben, ahol csak al-

kalmat találtak rá. Mindannyian felelősséget éreztek érte. Örömmel járt két kisebb öccsével az óvodába egészen kilencedik évéig. Mindig kedves és engedelmes volt, és nem volt vele semmi nehézség.

Tízéves korában lehetőség adódott, hogy egy különleges iskolába kerüljön. Megint volt mit legyűrnöm, mikor láttam azokat a gyerekeket, akikkel most majd iskolába jár. Lassan megtanult írni, olvasni, számolni és kézimunkát csinálni.

Akkoriban egy nap egy kedves ismerős halálos ágyánál álltam. Hirtelen megjegyezte: « Johanna, neked egy angyalod van odahaza! » Az első pillanatban nem értettem. Egy kis gondolkodás után rájöttem, hogy Márkusra gondol. Egy haldokló látta így, már-már az örökkévalóság küszöbén.

Egyik korábbi lakóhelyünkön egy iskolagondozó előszámlálta nekünk, mennyibe kerül egy ilyen gyerek iskolázása a községnek! Sajnos vannak még emberek, akik nem tudnak megértéssel lenni ilyen teremtmények iránt. Ennyire elidegenedtünk az angyaloktól. Ezért lettünk olyan szegények, ezért nincs érzékünk a másik világ iránt!

Tizenhetedik évéig Márkus a gyógypedagógiai segédiskolába járt. Utána beléphetett tanoncként a szellemileg fogyatékosok egyik műhelyébe.

Egy esős tavaszi napon vittem el új munkahelyére. Mikor a műhelybe léptünk, sok

hasonló sorstól megbélyegzett fiú nézett kíváncsian felénk. Ez a látvány megint tőrt döfött a szívembe. Minden új helyzetben újból el kellett határoznom, hogy a bizalom útját járom.

Márkus most tizennyolc éves. Örömmel megy reggel dolgozni, és este egész boldogan jön haza. Igen büszke, hogy most már dolgozhat is. Mindig vidám, amellett nagyon finomérzésű is, és egy egészen más világban él. Valami olyan van benne, amit nem tudok leírni, és ami nincs meg a többi gyerekben. Előre örülök annak a napnak, amikor majd normálisan, dicsőségesen üdvözölhetem abban az új világban. Akkor majd a gyöngy, amely sötét vizek mélyén, könnyek között képződött, világítani fog. Felvirrad a világosság, és nem lesz többé fájdalom!

J. S.

a szeretet
az egyedüli dolog,
ami növekszik,
ha pazaroljuk

Ricarda Huch

ÖNGYILKOS AKARTAM LENNI

A sötétség elmúlt. Csaknem két évi gyötrődés, megszállottság, félelem után visszatért lelkembe a béke. Valami külső elfoglaltságot kellett keresnem, hogy ne vegyen megint erőt rajtam a gondolatok örvénye, az üresség... Ha magamban maradok, újból elnyel az árny, amely még a sarkamban volt, a hosszú, álmatlan éjszakák emlékei, a gyötrő gondolatok szüntelen kalapálása, a semmi delíriuma.

Ezért a gyógykezelés után mint orvos vissza akartam menni a gyermekkórházba. A professzor ismerte az esetemet, tudta, micsoda szakadékok szélén jártam, és szeretettel irányított, fokozatosan rám bízva a részleg felelősségét, hogy ne vegyen újból erőt rajtam a bizalmatlanság. Két szoba lábadozó kisfiúkkal és kislányokkal, akik erősítő gyógykezelést kaptak.

Minthogy annyit szenvedtem az elszigeteltségtől, a mások iránti bizalmatlanságtól, amely a kimerült embert arra hajtja, hogy szakítsa meg a viszonyt az emberekkel, most a két rámbízott csoportban próbáltam megteremteni

a szeretet és összetartás légkörét. Mindnyájan a leggyengébb és legtörékenyebb gyerekkel törődtek, a játékok, édességek közösek voltak, ha valamelyiknek láza volt, hallgattak, ha szomorú volt, játszottak vele. E kölcsönös szeretet megvalósításának legnagyobb akadálya egyikmásik szülő volt, aki időről-időre ajándékkal érkezett a látogatásra, és mindent tönkretett egy mondattal, még mielőtt a kicsi egészségéről érdeklődött volna: « Hoztam neked valamit, de ez csak a tied, ne add oda a többinek.... a tied. »

A mellettünk levő osztályon feküdtek a gyermekbénulásosok, és a folyosóvégi szobában gyakran lehetett hallani a vastüdőnek, a légzőszervek bénulásában szenvedők e hathatós életmentőjének zakatolását.

Forgalmas délután volt. A főorvosi vizitet vártuk, amikor megszólalt a riasztócsengő. Negyven év körüli férfit hoztak eszméletlenül, beletették a vastüdőbe, és szinte nyomban eszméletre tért az oxigén jótéteményétől.

Barbiturinnal mérgezte meg magát.

A tükörből figyeltük, hogyan tér vissza a páciens fáradt arcába az élet, és hogyan torzulnak vonásai keserű grimaszba. Kinyitotta a szemét, és ahogy látta föléje hajló arcunkat, megértette, hogy megmentették. Sértő szavakat kiabált és szabadulni próbált. « Hagyjatok meghalni, nem akarok élni többet; nem kényszeríthettek, hogy éljek! »

Kis idő múlva kimerülten elaludt.

A főorvos félrehívott: « Magára bízom; maga tudja megérteni a legjobban. Ne hagyja egyedül. Ha talál valakit, aki megérti, visszatér a bizalma. »

Hosszú napokig szótlanul figyelt, nem volt semmi kívánsága; mesterségesen tápláltuk.

« De mit törődnek annyit velem? — mondta. Nem folytathatom az életet! Maga nem ismeri az én tragédiámat! » És megint hosszú szünet.

Egy pillanatra sem hagytam egyedül.

« Minek van itt mindig mellettem? »

Ez volt az alkalmas pillanat. « Mert én is ismerem a kétségbeesést, és azt is tudom, hogy ki lehet gyógyulni, újra lehet kezdeni az életet. Én is többször kíséreltem meg öngyilkosságot, eltávolodtam attól, aki segíthetett volna rajtam, meg voltam győződve, hogy senki sem ért meg. Most hálás vagyok annak, aki megmentett, és ezért szeretném viszonozni az ajándékot azzal, hogy én is visszaadom az életet másnak... »

« Lehetséges ez, doktor úr? Maga is?... » Csendesen bólintottam.

Hála az átélt sötétségért, Uram; sok embernek fogom tudni megmutatni az utat.

D. L.

EGY KICSI MOSOLY

Tegnap este, de már egész előttevaló nap is, álnokul mindenféle kóbor gondolat tört rám. Belefeledkeztem a kirakatokba, egy folyóiratba, majd az újságba, a rádióba, a tévébe. Valami hangocska bennem hamis vidámsággal ezt mondta: « Szükséged van a kikapcsolódásra. Lélegezz föl. Ne fuss tovább. » És nem tudom, hogyan történt aztán tovább. Teltek az órák, tele munkával, gépiesen végeztem a szokott apróságokat, anélkül, hogy odagondoltam volna. Álarcot viseltem, többé-kevésbé vastag álarcot, a körülményeknek megfelelően: a motorvezető álarcát, a gyalogos álarcát, a családapa álarcát, a nevetve beszélgető álarcát, a nehézségekkel küzdő álarcát.

Este az ágyamban észrevettem, hogy nem tudok mosolyogni többé. A látóhatáron nem volt más, mint én és az én problémáim. Ami tegnap életem értelmének látszott, az ma tökéletesen hidegen hagyott, a « többiek » pedig rejtett ellenségek voltak.

Három óra felé fölébredtem, és a sötétben

problémáim kísértethada rám támadt, mintha kihasználnák a csendet. Ernyedten, csüggedten feküdtem. Utána rövid szélcsend állt be. Éreztem, hogy az ajkam fintorba torzul. Ekkor képtelen ötletem támadt: két ujjammal fölfelé húztam a szám sarkát, hogy mintegy « feltartóztassam » az ajkaimat. Az első próbálkozásra löttyedten visszaestek. A másodikra, csodák csodája! fennakadtak.

És most következett a meglepetés: ennek a külső, tesséklássék mosolygásnak megfelelően egy furcsa kis mosoly szabadult el a bensőmben, mint valami teknős-páncélból, és ítéletet tartott a kísértetek fölött. Hajnalra elenyészett valamennyi. Csak azok a dolgok komolyak, amelyek ellenállnak ennek a kicsi mosolynak.

Másnap délelőtt, amikor kijöttem egy üzletből, egy barátnőnkkel találkoztam. Azt mondta: « Ottó fiam teljesen megbolondult, tegnap este olyan utálatosan viselkedett, hogy... fogalmatok se lehet róla. « Ránéztem. Egyedüli gazdagságom a kicsi mosoly volt, hát azt próbáltam megosztani vele. « Próbáltál-e mosolyogni belül, miközben minden rosszat gondoltál Ottóról? » Barátnőnk rám nézett, egy darabig hallgattunk, aztán így szólt hozzám: « Egyszóval a régi embert be kell zárni a külső és a belső mosolygás közé? »

Újból egymásra pillantottunk, és... lehet, hogy ostobaság, de — próbáljátok meg a « trükköt »!

P. GY.

BARÁTOM, A LIFT

Minden kedd este elmegyek találkozni a barátaimmal. És minden kedd este ott találom magam egy lift ajtaja előtt egy homályos lépcsőházban. Ha a kalitka nincs ott, meg kell nyomni a gombot és kigyúl a piros lámpa. Úgy tűnik, gyorsan megjön, pedig lassan jár, mert tíz emelet van. Apró kaland ez: várni, beszállni és megjárni a tíz emeletet. Szeretem ezt a liftet. Először idegesített a lassúsága és a falra erősített tükör; a lassúsága megfagyasztotta a gondolataimat, és én nem szeretem a fagyott gondolatokat; a tükör pedig egy olyan személyiség képét láttatta velem teljes életnagyságban, akit akkor szeretnék látni, amikor a hátam közepét.

Múlt héten igen gazdag napjaim voltak és nagyon sok mondanivalóm van a tizedik emeleti barátoknak. Kavargott bennem minden. Rövid lesz erre az este, főleg ha mindenkinek ugyanennyi a mesélnivalója. Mi volt a hét legfontosabb eseménye? Mintha egy rendetlen fiókban turkáltam volna: képtelenség választani.

Miután néhány lépést futva tettem meg a ködtől nedves járdán, a hármas számú lépcsőház félhomálya fogadott, valami nyugodt békességgel. Balra ott álltak a levélszekrények, a piros lámpa égett: barátom, a lift úton volt.

A néhány másodpercnyi várakozás alatt a levélszekrényekre írt nevek vonták magukra tekintetemet. Milyen lehet az arcuk? Miféle emberek? Mi rejlik bennük? Egy idegen név Svédországba vagy Dániába vitt. Mindjárt elindulok a liftemmel, és áthaladok mindezek között az életek között, amelyek itt ezekben a dobozokban sorakoznak. Esznek? alszanak? szórakoznak? Hogyan lépjek kapcsolatba mindnyájukkal? Húsz család között haladok át egy drótkötél végén. Valami bennem mintha megnyugtatna — valami olyan becses, hogy nem merek beszélni róla, nem tudok nevet adni neki. Ez a húsz élet a dobozaiban, ez is mind birtokában van ennek a semminek vagy ennek a mindennek. És ez a semmi vagy ez a minden bennem csak nézi a neveket a postaszekrényeken, és áthalad egy drót végén az életükön. Igazából erről lesz szó mindjárt a tizedik emeleten barátaimmal. Fölfedezők, aranyászók módjára elhatároztuk, hogy közkinccsé tesszük egymás között fölfedezéseinket, és a lényeghez ragaszkodunk. Micsoda program!

Tompa zaj a hátam mögött: barátom, a lift engedelmesen megérkezett. Beszállok: indulás fölfelé. Ismét eszembe jut szép programunk, vele együtt képem a tükörben és a hét törté-

nete a fejemben. Klik — ez volt az első emelet, két családjával jobbra és balra. Életünk nem léphetett kapcsolatba. Különben is semmi lényeges nem történt igazából ezen a héten. Mit hozhatnék, ami nem lenne hiábavalóság?

Klik — a második emelet. Oldalt fordulva, a gombokat szemlélve észreveszem a tükörben a másikat. Kedvem támad fintort vágni rá: « Nem látszol valami tisztességes embernek! » — és meg is teszem. « Te sem! » Úgy nézek erre a valakire, mintha véletlenségből jönne velem és a következő emeleten ki kellene szállnia. Klik — ez volt a negyedik. A harmadikon a fintor közben haladtunk át. Tulajdonképpen félek — ki ez? Jobb, ha tapintatosan lesütöm a szememet, mint mikor valaki egy idegennel találkozik, hogy ne ijessze meg. Ő is lesüti a szemét, közben a kalitka tovább kapaszkodik fölfelé. Klik — az ötödik... Egyszerre nagyon fontosnak tűnik előttem, hogy megszabaduljak minden látszattól, minden fölöslegestől, mert odafönti barátaimmal komolyra megy a dolog, megígértük egymásnak, hogy közösen ragaszkodunk a lényeghez. Egyszerre baj is, meg jó is, hogy ezt a lényeget szavakkal nem lehet megfogalmazni, de a tapasztalat megmutatta nekem, hogy egyedül ez az érdekes, ez az életünk középpontja.

Klik, a hetedik... még három emeletnyi időm van, hogy kiüresedjem a fölöslegesből, hogy lefölözzem a látszatot. A másik a tükörből rám mosolyog: bizony kell három emelet hoz-

zá. Mit is tehetnék mást ebben a pillanatban a liftben? Egy arc jelenik meg a nyolcadik emelet ablakában. Gyorsan rámosolygok, vagy inkább arra a « valamire » mosolygok benne, amiről az imént beszéltem. Olyan hirtelen tűnik el, hogy a visszamosolygását már nem látom. Milyen gyakran van ez így...

Ez a mosoly kiüresített a fölöslegesből. Az a benyomásom, hogy mindent odaadtam. És a tizedik emeleti barátok kétségtelenül így várnak rám. Üresen. Klik! a tizedik... Köszönöm, kedves lift.

G. L.

JAJ, A FEJEM!

Szokatlan reggel. Makacs fejfájás költ fel, az éjszaka nagyon rövid volt, hallom az iskolába induló gyerekek csiripelését. Kedd reggel van, alhatnék. Kárbaveszett fáradság: hiába fordulok a fal felé, a golyóvá gyűrt párna hirtelen átforrósodik és görcsbe húzza a tarkómat; ha meg jobbfelé fordulok, a világosság bántja csukott szememet. Hátamra fekszem: erre túlságosan megélénkülnek a gondolataim. Hát akkor hasra! Így pedig megéhezem...

Két aszpirin majd elbánik ezzel az incidenssel. Egy jó reggeli, friss levegő, az egész nap... De mit kezdek ezzel a fejjel?

Monika megy el előttem. « Úgy fáj a fejem! » Az egyik gyerek nevetve táncol az ajtó előtt: « Hallgass, apának fáj a feje! » Alighogy fölkelek, megint látom Monikát: « Mit kezdek ezzel a fejjel? » Monika jó meleg teával válaszol. Reggeli közben hallom magamat, amint többször megjegyzem: « jaj, a fejem! » És aztán nagy némaság, úgylátszik az egész háznak fáj a feje és gyászba öltözött, mert én nem

vagyok olyan, mint rendesen. Elmenőben megölelem őket, de minthogy fáj a fejem, nem úgy, mint máskor, amikor ez nem formaság.

A rendelőben csend, előttem ez a papír. Talán érdekes, hogy most nekem fáj a fejem, az asztal innenső oldalán, mikor rendesen a másik oldalon ülnek a panaszosok.

Nézem a két üres karosszéket, amelyekben annyi fájdalom, annyi kín, annyi gyötrődés vonult el előttem. Az én « migrénem » bizony csak homokszem ehhez képest. És hirtelen hallom, amint beszélek hozzájuk és próbálom megmagyarázni: « Én enyhíthetem a fájdalmát, de a lényeg önön múlik: milyen beállítással éli át? » Lélekben viszontlátom mindazokat, akik lázadnak a betegségük ellen, de ugyanakkor visszautasítják az enyhítő orvosságot — ezzel a misztériummal nap mint nap találkozom.

Visszagondolok a reggelre. Hányszor mondtam el otthon: « Fáj a fejem! » Egészen befödtem magam a beteg-címkével, és látom magam előtt, milyen zavart csináltam az egész családban. Ha én voltam a beteg, ők azt gondolták, kötelesek orvossá válni, vagy inkább én követeltem ezt meg tőlük...

Újból érzem a fejemet, és most könnyűnek tűnik ez a gyenge kis emlékeztető mások szenvedéseire. Mintha valami átjárta volna belülről, és már nem is olyan veszedelmes.

J. O.

A FELESÉGEM MEG ÉN

Nyugodt délután. Közel a tavasz, és én az irodámban a családra gondolok: öten az iskolában, egy a bölcsőben, Mária pedig a munkájával életet önt a házba.

Az elmúlt napok nehezek voltak, a zaj idegesítő. Néha azt kérdeztem magamtól, van-e egyáltalán szeretet ebben a « poshadtízű mindenségben », hogy Aragon szavával éljek. Mária állandóan ott volt, de alig láttam. A gyerekeket se többet: azok autóval játszottak, gitároztak, tanultak, és egyéb zajos műveletekkel foglalkoztak. Nem olyan egyszerű szeretni valakit. Nagyon gyakran mintha függöny ereszkednék a gyerekek két világrahozója közé. Például miközben kávézom, szeretnék beszélni Máriával a következő estéről, de ő vagy a telefonnál van, vagy most teszi tisztába megint a másik kis Máriát, akinek a minap az « Üvöltőcske » becenevet adtuk. Vagy kimegyek a konyhába, tele mindenféle fontos gondolattal: Mária ujjai krumplihámozással, ruhadarabokkal, vagy takarítási művelettel vannak elfoglalva. A fej

pedig követi az ujjakat, mi természetesebb ennél? És egy kicsit a terhére vagyok, még ha habozva föl is vagdosok néhány sárgarépát.

Meg kell hogy adjam magam a nyilvánvaló ténynek: ha az ösztöneimre hallgatnék, akkor felfalnám Máriát a magam kedvére, vagy pedig tudomást se vennék róla, ha úgy hozná a kedvem. Ma reggel például, mikor a vekker csörgött, igazán megtehettem volna, hogy csöndesen kibújok az ágyból, elkészítem a teát és fölkeltem a « középső » korosztályt, hogy jókor induljanak iskolába. És én álmaim mélyéről Máriát küldtem a hadszíntérre. Megdöbbentő ez! Mikor valami baj van, én jövök ki a sodromból; viszont valamelyik este, mikor Mária azt mondta: « Fáj a fejem », kedvem lett volna vállat vonni: persze, abban az egyetlen nyugodt pillanatban, mikor együtt vagyunk, a feje fáj. Hát ez vagyok én.

Ma szép idő van, valami megelevenedik körülöttünk a sötét napok után, és úgy érzem, van valaki bennem, aki szereti Máriát, igazán szereti; mert a valódi « énem » nem képes erre. Az gyönge a szeretetre.

Ott volt az a leállás a vasúti átjárónál szombat este. Hiába gyorsítottam, az orrom előtt bocsátották le a sorompót, és bennem forrt a düh. Hirtelen észrevettem egy virágüzletet jobbra. És akkor bizonyára az a « másikom » ugrott be a boltba: « Lesz szíves azt a csokor kökörcsint. » Ez a semmi kis csokor egész délután Mária elragadtatott kacsintásait érdemelte

ki számomra. Szóval ennyi szürke nap kellett ahhoz, hogy megszüljön egy tucat kökörcsint? Azt kérdezem magamtól: ki adja Máriának azt a sok rejtett energiát, hogy keféljen, mosson, varrjon, dörzsölje a foltot, újra meg újra, mert nem akar kimenni (a filctoll, amit az ágyterítőn hagytam!), elviseljen engem, és a tetejébe még tudjon aludni és mosolyogni. Egész biztosan nem én vagyok ez az ember. Hacsak valaki más, valaki egészen más nem rejtőzik ott bennem, mélyen, csendben. Talán abba kellene hagynom ezt a fecsegést, hogy őrá hallgassak?

G. L.

HÁROM LÉPÉS A HÓBAN

Ma már hajnalban csengett a telefon. Egy aggodalmas hang sercegett a kagylóban: « Egy szomszédasszony áthívott, és mikor odaértem... azt hiszem, halott! Jöjjön el, kérem. » Ugyan miért a halál ébreszt ma ilyen jókor? Egész éjszaka havazott. Az út rövid; gyalog teszem meg, ez gyorsabb, mintha kihoznám a garázsból a kocsit.

Odakinn minden fehér és csöndes. Egy lélek sem járt tegnap óta még a parkban, az úton sem. Egyedül vagyok gondolataimmal és ezzel a halállal. Minden lépésem csikorog a hóban. Ez a reggel nem olyan, mint a többi: a gyalogjárás gondolataim tisztázására kényszerít, míg a kocsiban olykor a motorzúgás helyettesíti a gondolkodást... Miért tesz rám ilyen erős hatást ma reggel lépteim zaja a hóban, ez a haladás valami új felé? A halott asszony odatúl már nem megy előre, hómezője végére ért.

Tovább haladok lefelé a lejtőn. Nagy békesség áraszt el, mélységes öröm az előttem elterülő szűztiszta térség láttán. Mehetek jobb-

ra vagy balra, szabad vagyok! Nincs többé kitaposott ösvény, előttem senki, mögöttem a mindent egybemosó köd. Minden pillanat személyesen az enyém.

Egyik lépés a másik után, egyik pillanat a másik után. Mit számítanak a nehézségek? Mindegyik egy lépés ezen a mezőn. Mit számítanak az örömök? Mindegyik egy másik lépés. Szabad vagyok ezen a titokzatos úton, amely egy asszonyhoz vezet — egy asszonyhoz, aki befejezte a maga útját.

Megérkezésemkor csendet találok és az ilyen tragikus pillanatok szokásos ténykedéseit. Mint orvosnak semmi szerepem többé. Lehetséges, hogy semmire sem vagyok jó? Újfajta erőt érzek magamban, amit ébredéskor még nem. Két asszony van ott, egyedül végzik « a szükségeseket », amint mondják. Segítek felöltöztetni a halottat és rendbehozni az ágyát. Végül két lepedővel visszafektetjük, és ott fekszik, úgy, ahogy illik. Mind a hárman megállunk előtte, az egyik asszony imába fog, de nekem kell befejeznem, mert a megindulás erőt vesz rajta.

Mikor elhagyom a házat, látom, hogy iménti lépteimnek már semmi nyoma. Néhány jármű halad el lassan. Csattognak az ablaktáblák.

Milyen csoda egy új nap kezdete! Egymás mellett látom a születést meg a halált. Tele van a szívem. Reggelinél kezdem elmesélni az egészet a feleségemnek, aki meleg teát ad. Ebben a pillanatban Kristóf kiugrik a szobájából egy széken lovagolva, hogy egy magasságban legyen

a szüleivel. A zaj akkora, hogy nem jutok szóhoz, ugyanis — ködösen érezve rosszallásunkat — a széket kinevezte mozdonynak. Egymásra nézünk és együtt mosolygunk, miközben lecsillapítjuk Kristófot. Monika, hogy hallgatni tudjon rám, a térdére veszi. Kárbaveszett fáradság: a kicsi tekereg, nem ezt akarta. Átveszem, mert tudom, hogy szereti a teát, talán akkor nyugodtabb lesz, és újrakezdem: « tudod, az imént a hóban... » Kristóf egy szem cukrot követel, olyan hangon, hogy elhallgatok és leteszem, de cukor nélkül. Végül is elhallgat és eltotyog a szobájába, különféle elfoglaltságaihoz. Az ablakra nézek, a hó még mindig olyan friss, és Monika is figyel. « Tudod, az imént, mikor kimentem a hóba... » A bejárati ajtó kinyílik, és egy barátunk hangja szólal meg: « Itthon vagytok? »

Nincs más hátra, magamban kell megőriznem mindezt. De azért Monika megértett, és mind a ketten boldogok vagyunk. Ha most beszélni kezdenénk róla, az olyan lenne, mint ha lábbal belegázolnánk a friss fehér hóba.

J. O.

Csak szeretve tanulunk meg szeretni

★

Senkivel se találkozz hiába

Chiara Lubich

EGYÜTT MEGYÜNK TOVÁBB

Nem voltam melletted, mikor meghaltál. Talán ezért nem vagy a számomra halott. Nem halottként látlak. Hanem még mindig úgy, ahogyan a búcsú estéjén a ház előtti sötétből visszafordítottad a fejedet. Hajad szőkén vált el az éjszaka feketeségétől, a szád mosolygott fáradt szemed alatt. Látom üdvözlésre emelt kezed, mielőtt beleolvadtál a sötétségbe, hogy sohase lépj elő belőle többé. Messze országokba utaztál. Azt kérdezted, honnan küldd az első üdvözlőlapot, és én nevetve feleltem: Majd csak Perzsiából! De nem jött lap. Nem érted el Perzsiát. Sokkal előbb ért utol útközben a halál, idegen utakon, idegen holdvilág alatt. Elindulásod célba ért. Milyen célba?

Mindig tudtuk mind a ketten, hogy korán halsz meg, korábban, mint én, noha az évek száma szerint megfordítva kellett volna történnie. Úgy szerettem volna tovább kísérni az utadat, látva, hogyan ölt benned alakot, amit elkezdtem, úgy szerettem volna folytatni benned az életemet. De ha erről kezdtem beszélni,

te mosolyogtál, és azt mondtad: erre még ráérünk. Csak a szemed nézett a távolba. Néha arra gondoltam, valami kétség lappang benned rólam és terveimről. Most már tudom, miben kételkedtél. Hát mindig tisztában voltál vele, hogy az idő még annál is sokkal rövidebb, mint a legrosszabb esetben képzeltük?

Mindig világítottál. Mindig emésztetted magad. Gyertya voltál, szüntelenül égő gyertya.

Nem lehettem ott, mikor meghaltál. Nem tudtam semmit sem megakadályozni és semmit sem segíteni utolsó órádban, amely csak egy pillanat volt; nem foghattam a kezed, nem hűsíthettem a homlokod, nem mondhattam szavakat neked, tehetetlen, de mégis csak szívből szakadó szavakat. Nem hallottam, amint eláll a lélegzeted. Nem láttalak többé.

A napokban az utcán jártam, és éppen egy baleset történt. Egy öregember beleszaladt egy autóba. Most ott feküdt nagy izgalom közepett. Egyesek segítségért szaladtak, az öreg pedig ott haldokolt az útszélen, csendesen, majdnem öntudatlanul, föltehetően fájdalmai sem voltak. De a keze nyughatatlanul mozgott, és keresett, keresett. Térdenállva a magam kezébe vettem, és hallottam magamat, amint értelmetlenül ismételgetett szavakat mondok, megnyugtatóan. Úgylátszik egy kicsit átsegítették a nehezén, mert nyugodtabb lett, és a végén olyan könnyen halt meg, mint a lehelet. Egy idegen öregember. Sápadt arca aggasztóan összeolvadt

a tieddel. Nem te voltál. És nekem mégis te voltál.

Bámulatos gyakran beszéltünk a halálról és arról, ami azon túl van, vigyázva, elcsépelt szavak nélkül, de mégis olyan nyíltan, ahogy csak nagy benső közelség teszi lehetővé. Számodra a halál határának fölismerése annak eszköze volt, hogy helyeseld és alakítsd a világot. « Nyisd meg veszendőbe menő véreddel bimbózó szemeimet a dolgok hóviharában... » Tudtad, kinek szóltál. Kész voltál elmenni ahhoz, aki kész volt fogadni téged. Döbbenetes derűvel álltál készen az útra.

Nem voltam melletted, mikor meghaltál. Nem láttalak halálodban. Ezért nem vagy a számomra halott. De bizonyosan nemcsak ezért. Hiszen élsz. Ez több, mint hogy nem vagy halott. Élsz a saját halálodon és a magamén is túl. A szűk ajtó: kapu, amely mögött nagyszerű jövőnkre vársz. Mert együtt megyünk tovább.

H. M.

AZ ÉN UTAM

Annak az embernek gyötrő mohóságával fejeztem be a középiskolát, aki keres, de azt sem tudja, mit. Az iskolában igen sok filozófusról beszéltünk, és mindegyikük szerint az az igaz, amit ő mond. Szerettem volna megtudni, mi igaz csakugyan. Hiszen ott volt előttem az életem, és abszurdnak éreztem, hogy az igazság nélkül töltsem el.

De a sok kutatás semmit sem ért. Sok könyvet csuktam be úgy, hogy az üresség egyre nőtt. « Mennyi történelmi személyiség — gondoltam —, mennyi tudós és költő; itt éltek a földön, nagy emberek voltak. És ma már hánynak a nevét se mondják ki többé. Éltek, meghaltak. És egy sem hagyta ránk az igazságot, csak háborúk és romok örökségét. » Úgy találtam, hogy ez az eredmény nagyon is aránytalan azzal a tengernyi emberrel, aki a földön élt.

Lázadni kezdtem.

De akármennyit kutattam is, minden csak azt kiáltotta felém: minek? Kételkedés rágta a lelkem: talán minden haszontalan, minden csak

a halál felé rohan, hogy az élet a semmibe hulljon.

Újra kísérleteztem. És megint csak ugyanoda jutottam, mint valami zárt körben. « Ez az igazság » — mondta Kant. « Ez az igazság » — mondta Hegel, megint valami másra.

Végre azután — nem emlékszem már, hogy történt — egy emberről hallottam, aki azt mondta: « Én vagyok az igazság. » Ez elképesztett. Nem ez vagy az a dolog lenne hát az igazság, hanem egy személy!

Megragadott ez az állítás. Becsuktam minden könyvet, és gondolkodni kezdtem. « Ha ez a személy az igazság, akkor követni kell, hogy megismerjük. » De nem tudtam, hogy induljak neki. Elkezdtem olvasni róla. Csakhogy úgy jártam, mint a szerelmes, aki nem tudja meglátni annak az arcát, akit szeret.

Akkor egyszerre megtudtam, hogy Jézus közelebb van hozzám, mint gondoltam: ő halad el mellettem minden emberben. És minden arc az ő arcává vált számomra.

Most már tudtam, hol találjam meg, hogyan szeressem.

És elindultam.

De szabadnak éreztem magam rajta; és megtaláltam az életem igazságát.

C. F.

MIKOR AZ ÉLET EGYSZERŰ LESZ

Uram, miért hozol ma is ilyen lehetetlen helyzetbe? Pedig igazán mi egyszerűbb, mint egy telefonhívás! Krisztinának egy kis nehézsége van. « Tudod — mondta —, egészen oda vagyok, valaki állandóan látogatóba jön hozzám, a leglehetetlenebb időkben. Nem tudom már, mit kellene csinálni, mindent megpróbáltam. »

Miért nem tudtam akkor megállni, hogy el ne nevessem magam? Persze hogy magyarázatot kért. Meg kellett mondanom neki, hogy magamnak is volt hasonló esetem.

Már régen volt. Persze Neked nem számít az idő! Azon a héten, mikor olyan fáradt voltam, olyan nagy szükségem volt erre a déli pihenésre, amikor az ebédnek vége, az edényt elraktam, és minden csöndes. Emlékszel arra az emberre, akit ideküldtél nekem, mindig ugyanabban az órában? Persze éppen ebben az órában. A biciklije kerekei csikorogtak az udvar kavicsán! Három napig tartott ez.

Aznap este komoly beszélgetést folytattunk.

Megmagyaráztam Neked, hogy szükségem van nyugalomra. Tudtam jól, hogy ennek az embernek nagy oka van jönni, de az időpont... Uram, ez már igazán nem megy. Nyugalmat kértem hát Tőled... nagyon szerényen...! De másnap megint csak csikorogtak a kerekek. Erőlködtem, hogy szívesen fogadjam, ebben a tekintetben nem tehetsz szemrehányást. De este, mikor átgondoltam a napot, észrevettem valamit. Igen, kedvesen fogadtam ezt a látogatást, de hiányzott belőlem egy dimenzió. A Tied. Nem szerettem ezt az embert. Nem vártam. Ó, de büszke voltam magamra, emlékszel? Nagyon büszke, hogy rájöttem, mit akarsz. Türelmetlenül vártam a másnapot, hogy fölajánljam Neked! De hát mi a csudának (bocsánat!) nem küldted el akkor? Mit mondasz? Hogy mégis csak eljött? Igen, Uram, de később, sokkal később, amikor már nem zavart. Biztosítalak, hogy kicsit « megsértődtem ». Hogy is ne! Úgy örültem, hogy ajándékot adok neked, és Te egyszeriben felforgatsz mindent. Megvallom, még az is megfordult a fejemben: igazán kiválóan értesz ahhoz, hogy keresztülhúzd az emberek számítását. Különben meg is mondtam ezt Neked. Nem értettem az egészet addig a pillanatig, amikor mintha hallottam volna a nevetésedet, Uram; nevettél, hogy ilyen jól megtréfáltál! Ezzel aztán lefegyvereztél, hisz mit is tehettem volna mást, mint hogy én is nevetek!

Hogy mondod? Túlságosan egyhangú lenne az élet, ha nem avatkoznál be, hogy megváltoz-

tasd az emberek terveit? Persze, ha ebből a szempontból nézzük — igazad van.

De most szükségem van nyugalomra és csöndre, hogy visszagondoljak minderre. Most mindjárt, Uram.

Milyen csöndes és nyugodt a lakás... Tessék! a telefon!

És hallom a nevetésedet!!!

Ilona

EGY KÖNYVELŐ NAPLÓJÁBÓL

Reggel félkilenc előtt néhány perccel bélyegzek, belépek a hivatal épületébe — és kezdődik a napi munka.

Micsoda furcsa munka: jönni-menni, lépcsőt járni, csukott ajtók előtt várni, kartotékokat elhozni és továbbítani. És ez így megy évek óta.

Ha derűs és szíves maradok, amikor kellemetlen véletlenek jönnek közbe, amikor a felügyelő megjegyzéseket tesz, amikor háromszor kell újraírnom egy levelet, akkor mindent megtettem, ami rajtam áll.

Nem lesz meg az a dicsőségem, hogy valami nagyot vittem végbe a világon.

Jobban kedvemre lett volna, hogy Afrikában az evangéliumot hirdessem, útrakeljek messzi földrészekre. Most mindössze egy-egy megértő szót mondhatok egy bátortalan kollégának, akit teljesen elfoglalnak a saját problémái. A másik talán könnyebb és mindenesetre dicsőségesebb lett volna, — de így tanultam a te iskoládban: nem a magam ízlése szerint kell cselekednem,

hanem úgy szolgálnom neked, ahogy te várod tőlem.

A názáreti házban alapjában véve csak egy asszony, egy gyermek és egy ácsmester lakott — de a megváltás titka rejlett benne. Feltűnés nélkül, visszavonultan dolgozott az ács, vezette a háztartást az anya, segített a gyermek, de szívükben ott égett a szenvedély: « Hogy mindnyájan egyek legyenek! » És drága kinccsé vált minden, felajánlássá az Ország eljövetelének várásában.

Senkivel sem cserélném el a helyemet a világon.

* * *

Ma van az utolsó munkanapom. Holnap nyugdíjba megyek. Már itt a zsebemben a főnök levele: « A.F. könyvelő a korhatár elérése folytán 19.. január 31-étől abbahagyja a munkát. »

És ez a mondat életem harminc évét foglalja magában.

Ma reggel a szokott mozdulattal vettem elő kabátzsebemből a töltőtollat, és egészen különleges szeretettel csavartam le a kupakját.

A legenda szerint Szent Izidor, aki szabó volt, egy tűvel nyitotta ki a paradicsom kapuját, mestersége szerszámával.

Hát az én töltőtollam?

Első hivatali napomon vadonatúj könyvet adtak át; mindennap új napot kezdtem, aztán új hónapot, új évet, és ma már együvé öregedtünk, könyvelő és bélyegző.

Ma van az utolsó nap.

Nem kell már nevetnem majd a főnök régi, ízetlen viccein. (Szegény ember, kevés kielégülést kapott az életben!) A hétfői sportvitákban sem kell résztvennem, előzékenységből, hogy ne keserítsem beteg kollégámat.

Íróasztalom egyideig üresen áll, aztán új ember ül a helyemre.

Milyen hamar sötétedik ezen a télutói napon!

Milyen hamar beesteledik ebben az életben — és csak annyi marad meg, amennyit szeretni tudtunk.

A. F.

APRÓSÁGOK

AZ ELLENŐRZÉS

A munkanap végére járt. A laboratórium vakítóan fehér megvilágítása halotti színt adott társaim arcának.

Odakint, a szürke ég alatt, amelyen az izzó acél vörös és narancsszínű visszfénye táncolt, megszűnt az óriási vaskohómű fülsüketítő, folytonos zaja.

Egy éve dolgoztam ebben a laboratóriumban. Kezdettől fogva meglepett, mennyire nincsen kapcsolat a dolgozók között. Mindenki magának végezte munkáját. A felszínes társalgás mindig ugyanazon tárgyak körül forgott: pénz, sport és lányok. Néha-néha valaki más témát is próbált megpendíteni, de kevés sikerrel.

Egyik este a főnököm hivatott. Fiatal, harmincas, rokonszenves ember. Arra kért, hogy ellenőrizzem valakinek az analízisét. Ebben a laboratóriumban olyan volt az ellenőrzési rendszer, hogy ha hibát találtak valakinél, bírságot kellett fizetnie, a hiba súlyával arányosan. Minden kollégám helytelenítette ezt a rendszert, mert csupán matematikai ellenőrzésen alapult,

de nem vette figyelembe, milyen körülmények között végezték a munkát. De senki sem tett semmit a megváltoztatására.

Ellenőriztem tehát az analízist és megállapítottam, hogy igen súlyos hiba csúszott bele. Megnéztem a kartotékban, ki csinálta, és nagy meglepetéssel jöttem rá, hogy én magam.

Igazgatóm éppen néhány napja mondta, mennyire megbízik hivatásbeli képességeimben. Lelkemben gyors számvetés zajlott le: mondhatnám, hogy az analízis helyes, könnyen elhinné nekem, és végül is senki sem valami becsületes a műhelyben, miért éppen én legyek az?

Mégis az igazság mellett döntöttem. Főnökömet az irodában találtam. Közöltem vele az ellenőrzés eredményét, és megmondtam, hogy én csináltam az analízist.

Megütközve nézett rám. « Mivel magyarázza? » Azt feleltem, hogy igen sokszor túl voltunk terhelve munkával, és egy hiba egy csomó körülménytől függ, azzal mind számot kell vetni.

Igazgatóm rám mosolygott és azt mondta: « Jól van, hát akkor nem számítom be önnek ezt a hibát. » Köszönetet mondtam, és kimentem az irodából.

Másnap megtudtam, hogy az ellenőrzési rendszert megváltoztatták: nem kell többet bírságot fizetni.

V. E.

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK

« És Gertrud néninek legalább egy pár kesztyűt kell ajándékoznunk. » — « Okvetlen szükség van erre, szívem? » — « Hát persze, hiszen az esküvőnkre azt a nagy puncsos tálat kaptuk tőle. » — « Amit sose tudunk használni. » — « No igen, dehát... és aztán Fricinek is egy teniszütőt, papának pedig természetesen egy gyapjú pulóvert... »

A szürke bársonykalap alatt a bozontos szemöldökök mindig összébb húzódnak, és a disznóbőrkesztyűs férfikézben a nagy csomó skatulya és csomagocska mind gyorsabb mozgása mutatja a bosszúságot. « Ez az ostoba karácsonyi ajándékozás, torkig vagyok már vele. Inkább tartaná meg mindenki a pénzét, és venné meg sajátmagának azt, amihez kedve van. »

A villamos csikorog. Az utasok hirtelen nagyon elcsendesedtek. A kis elárusítónő behúzza a nyakát keskeny sálgallérjába. Szinte fáj neki, hogy összekuporgatta azt a sok pénzt az ezüst cigarettatárcára. És a végén Feri még talán otthagyja... A fiatal irodistának a szeme

előtt az a hímzett rózsaszínű selyemblúz lebeg, amelyet felesége, Margit annyira akar. Nem érdemes — gondolja —, a házasságunk már ugyancsak gyenge lábon áll. És a kereskedősegéd, aki tulajdonképpen már megígérte feleségének a süteményvillát, elszántan hátratolja a kalapját, és ezzel búcsút vesz ettől a butaságtól is. Ugyan minek ? Nincs-e meg mindene, amire szüksége van? A kuglófot éppen úgy kézbe is lehet venni.

Kívül egymásután villannak el mellettünk a kivilágított kirakatok. Egy rádióból élesen szólnak a karácsonyi énekek. Minden csak összeesküvés. Üzlet. Az emberek maguk elé bólogatnak.

Megálló.

Fiatalos lendülettel ugrik a peronra két fiatalember, szemmelláthatólag testvérek. Belesodródnak a tömegbe. Nem tesz semmit. Nevetnek tovább. A hegyes csomagok majdnem a bordájukba szúródnak. Nem tesz semmit, sugárzanak tovább. Különösen az egyikük olyan, mint a megtestesült boldogság maga, pedig hát úgy látszik, sem ő, sem a másik nem dúskál földi javakban. Különben ha nem lenne olyan ragyogó az arca, akkor súlyos szívbetegnek gondolhatnánk, mert a kezét állandóan a melle baloldalához nyomja.

Nevetnek mind a ketten. Az emberek hallgatják és félig irigykedve, félig ellenségesen néznek rájuk. De ők boldogságukban mit sem vesznek észre belőle.

Egy hely fölszabadul. Mind a ketten rákuporodnak. És az első a bal mellényzsebéből kihúz valamit. Egy skatulyában van, selyempapírba csomagolva. Még egy réteg. És aztán napvilágra kerül. Egy lakkretikül, olcsó fekete lakk kézitáska. Gondosan megtörli a nadrágjában a kezét, mielőtt a kisujjával végigsimítana a lakkon. « Micsoda szemeket mereszt majd a Frida! » Lelkesedésükben egymás vállát ütögetik. « Mutasd csak mégegyszer a selyembélését! » Óvatosan nyitják ki a csodatáskát, és szájtátva csodálják rikítóan lila moiré-bélését. « De Alfréd, csak elseje után tudom neked visszaadni a kölcsönt. » — « Sebaj! » — « Tudod, van egy nagyszerű gondolatom. Ha a pénzt még nem kell visszaadnom, akkor még egy pénztárcát is tehetek neki bele. Persze lakkból azt is. Titokban kihallgattam, mennyire szereti a lakkot. És tudod mit, még egy ezüstpénzt is bele teszek, hogy zsebpénze is legyen karácsonyra. » — « Nohát, a Frida sóbálvánnyá lesz a csodálkozástól! » — Két szempár gyémántos örömsugarakat lövell. A villamos csikorog. Az utasok hirtelen úgy elcsendesedtek. Az emberek maguk elé bólogatnak.

A kis eladólány mégis csak megveszi az ezüst cigarettatárcát és a fiatal irodista a hímzett rózsaszínű selyemblúzt, a kereskedősegéd pedig az igazán fölösleges süteményvillát. Még a szürke velúrkalap alatt is ellágyultak és mosolyognak a szemek. Kívül elvillannak mellet-

tünk a kivilágított kirakatok. Egy rádióból élesen szólnak a karácsonyi énekek. Nem szebben, mint azelőtt — és mégis most valahogy egészen másképp hangzik.

R. C.

Tégy meg
minden jót
amire
képes vagy
és tedd
olyan csendesen
ahogy
csak lehetséges

Charles Dickens

A DICSÉRET CSODÁKAT MŰVEL

Az asszony a konyhában sugárzik. Most dicsérte meg az ura kiadósan az ebédet. Egyszerre fény ragyogja be az egész napot. Az eladó egészen zavarba jött. Éppen most mondta meg neki nyíltan az egyik vevő, milyen udvarias és figyelmes. Néhány óráig most ezekből a kedves pillanatokból él. Az új gépírónő egy elismerő szót kap a főnökétől. Hirtelen minden barátságosabbá válik körülötte.

Az elismerés jót tesz, fölmelegíti a kedélyt. Aki sohasem hall dícséretet és nem arat tetszést, az idővel elveszíti a bátorságát és a bizalmát. Mert minden embernek szüksége van bátorításra. Persze nem olcsó hízelgésre gondolunk. Egy kicsit gondolkodni kell ehhez, ítélőképességet és eredetiséget tanúsítani.

Kevéssel ezelőtt egy kolléganőmet látogattam meg a kórházban. Rajongva beszélt a sebész és az ápolónővér gondosságáról. Mikor még látogatásom alatt mindketten meglepetésszerűen beléptek délutáni vizitre, szíves hangú köszönetet mondtam nekik, hogy olyan jól bán-

nak a kolléganőmmel. Sugárzó mosoly volt a válasz. Egészen nyilvánvaló volt, hogy nem túlságosan kényeztetik el őket dícséret és elismerés tekintetében.

Megkérdezte-e már egyszer a levélhordóját, hány lépcsőt kell megmásznia napról-napra, hogy minden kliensének pontosan kihordja a postát, pénzt, csomagot? Mindennap látom hogy rója kerékpárján az utcákat két vastag táskájával, akár esik, akár fú.

Egy kollégám mostanában, miután több mint húsz évig tartozott a vállalatunkhoz, utoljára jött be dolgozni nyugdíjazása előtt. Kis gyűjtést rendeztem búcsúajándékra, és megszerveztem egy szerény búcsúünnepélyt. Hogy örült!

A hónap utolsó napjaiban mindig csúcsforgalom uralkodik a takarékpénztáramban: egyesek fölveszik a pénzüket, mások befizetnek törlesztésre, átutalásra. Gyakran csodálkoztam, honnan veszi a személyzet ebben a rumliban a nyugalmát és udvariasságát, még a sokszor akadékoskodó és türelmetlen kliensek iránt is. Az egyik kicsit csöndesebb napon kérettem a pénztárvezetőt. A többiek gondterhelt arcot vágtak, mert attól tartottak, megint valami vastag panasz következik. Egy mosollyal megnyugtattam őket, és a főnöknek szívből megdícsértem munkatársai nagyszerű és mindig vidám együttesét: joggal lehet büszke rájuk. Nyilván továbbadta elismerésemet, mert attól a naptól még udvaria-

sabban és előzékenyebben szolgálnak ki, mint azelőtt.

Minden gyereknek különös szüksége van szeretetre. Valósággal éheznek egy jó szóra, dícséretre. Semmi sem rosszabb a szülői ház jeges légkörénél, ez méreg a lelküknek. Elhervadnak tőle, mint a növény, amelynek nem adnak vizet.

Jó lenne, ha gyakran gondolnánk a mindennapok egyhangúságában is arra: apró napsugarak szépítik meg az életünket.

S. F.

A SZERETET UTAT TALÁLT A 11-ES ABLAKBÓL

Minden reggel, pontosan kilenc órakor megint kinyílnak a bank hivatali ablakai. A télennyáron mesterséges fénnyel megvilágított nagy terembe sietve jönnek az ügyfelek. Szürke, gondterhelt arcok. Ablakom mögül látom, amint jönnek pénzük és türelmetlenségük terhével, mindig egyformán.

Úgy látszik, üzleti ügyekben nincs helye a szívnek. És semmit sem tehetek értük!

A pénztáros gépiesen szólítja a következő számot. Igen, számok! Embertársaimat csak a folyószámla, meg a belépőjegy számáról lehet fölismerni. Esténként, mikor a fémkarról lepergetem a zsetonokat, ebből tudom meg, hány emberrel is volt dolgom aznap.

Mellettem haladnak el, ha csak néhány percre is, és szeretetet kell adnom nekik. Hogy csináljam? Hogyan találjon utat a szeretet egy bank hivatali ablakából?

A sor hosszú ma, de próbálom szeretettel kiszűrni a levegőből mindannak a felindulásnak, idegességnek, türelmetlenségnek a mérgét, amely ott vibrál a sorukra várókban.

Ki az első? Név szerint szólítom azokat, akiket már ismerek; ez is megtöri egy kicsit a jeget.

Egyik ügyfelemnél hiányzik a jegyzék, összeállítom neki; egy másiknak a töltőtollamat kölcsönzöm; egy anyóka papírjára keresztet teszek, hogy hol írja alá.

Semmiség mindez, mégis szeretetreméltóvá enyhíti a legellenségesebb ügyfelet is. Mindannyian értünk a szeretet nyelvén.

Egy asszony ezt tanácsolja a másiknak: « Menjen oda, ahhoz — és rámutat az ablakomra —, ez egy derék fiatalember! »

Egy nénike minden hónap végén megjelenik, hogy fölvegye a nyugdíját. Régimódi fekete erszényéből kihúzza a pápaszemét, a szemére illeszti, és nehézkes lassúsággal aláírja a nevét. Már ismerem, és türelmesen várok, míg elkészül.

Ma is pontosan megérkezett. Előkereste a szemüvegét, de utána tovább turkált az erszényben. Ki tudja, mit keres! A végén előhúzott egy tojást: « Még egészen friss. A magáé! »

Azt hiszem először esett meg ilyesmi. De nagyon örültem, mert a szeretet utat talált a 11-es ablakból.

A. F.

HA NEM LESZTEK OLYANOK...

Remekül kezdődött a vakáció. Ragyogó ég, távoli hegyek világos és szelíd szénrajzával. Előttem a terasz, a hársak és a kőrisek, a lejtő és a távolok, hívogatóan, követelően. Két hétre béreltük ki ezt a házat. Az évi munka korlátai közül éppen csak kiszabadulva úgy éreztem magam, mint a lábadozó, mint az űrhajós. Élveztem a súlytalanság állapotát.

Hirtelen szólít valaki: « Itt vagy, Laci? Elmegyünk a szomszéd helységbe. Kérlek mondd meg a faluban az embereknek, hogy a víz nem iható. Most kaptuk meg az elemzés eredményét. »

...

Ez a három pont ahelyett áll itt, amit odamondtam, de nem képviseli eléggé hirtelen méltatlankodásomat. Mi a manó! Még hogy én járjak körül ezt megmondani! Bemenni mindenhová, beszélgetni az emberekkel, meghallgatni őket — erre rámegy a nap! Akkor, amikor az egész család áldott nyugalomban pihen, én, a lábadozó űrhajós csapjak föl hírnöknek!

Mit csináljak? Húzódjak be a házba? Megszökjek?

Nem megyek sehová. Néha tudni kell, hogy mit csinál az ember. Ez az elhatározás jólesett, méretreszabott jó apró ideál volt az én pillanatnyi méretemhez.

Energikusan előkerestem a franciakulcsokat és a többi hozzávalót, amit tegnap vettem, hogy megerősítsem a kocsi kipufogószelepét. Ez kézzelfogható munka, sokkal hasznosabb a sok hiábavalóságnál.

Minden tervszerűen haladt. A kocsi alatt hasonfekve élveztem a fű illatát, és az ég átkandikált a fák csúcsa között. Milyen jó is vakációzni!

Abban a pillanatban, amikor tapogatva kerestem a fűben a kulcsot, egy fej jelent meg mozdulatlanul fölöttem: Tibor fiam.

Milyen jó ötlet — biztosan azért jön, hogy segítsen. Így van ez: ha az ember könyörög nekik, akkor nem jönnek, de ha többet nem kéri, akkor igen.

Szélesen rámosolyogtam, egész laposan — ami a helyzetemben természetes volt —, ő pedig könnyedén felém intett a fejével: « Mondd csak, apuka... »

Végre megtaláltam a kulcsot, megkerestem a csapszeget. A fürtös kis fej még mindig ott imbolygott fölöttem. « Mondd csak, apuka... ugye ezen a héten még azt gyakoroljuk, hogy mindenkinek szolgálatára vagyunk? Emlékszel? »

Leejtettem a csapszeget. Tekintélyem hirtelen egy szintre került földi hüvelyemmel: a földön hevert, és fölötte magasan lebegett ez a kis hullócsillag. « Apuka... » Mert mindeddig nem feleltem. « Ha szólnál a szomszédoknak, az jó gyakorlat lenne... »

Lenn a fűben hiába kerestem, mit válaszoljak. Nagynehezen fölálltam, a hullócsillag eltűnt, szemem tele lett a ragyogó nyárral és a szívem örömmel. Tíz perc alatt végigjártam a falut.

G. L.

MOZDONYVEZETŐK

Szívesen utazom vonaton. És nagyon szeretem a mozdonyvezetőket. Nemcsak felelősségtudatuk van, de szívük is. Méghozzá nemzetközi viszonylatban. A szív nem ismer határokat.

Franciaországban történt: A Párizs-Rheims szakasz egyik bakterházában egy tizenegyéves kislány feküdt sclerosis multiplexszel, mindörökre az ágyhoz szegezve. Vágyakozva nézett folyvást a mellettük elrobogó vonatok után, míg egyszer az egyiknek valami okból lassan kellett elmennie a ház mellett. Akkor szomorúan intett a kezével. A mozdonyvezető meglátta, tudakozódott a kislány sorsa felől, és beszélt róla a kollégáinak. Azóta a vonatok lassítottak ott. A vezetők nemcsak integettek, hanem füttyjellel is köszöntötték a gyereket, vagy apró ajándékokat hajítottak le a bakterházikó elé. A legfelsőbb vasúti vezetőség is tudomást szerzett erről. És további csoda történt: nem volt kifogása ellene! Sőt egy párját ritkító szolgálati paragrafust hozott létre. Köteleztek minden vezetőt, hogy mikor elhalad a bakterház mel-

lett, füttyjellel üdvözölje a kis beteget. Éjszaka is. Olyankor a kislány zseblámpával jelzett viszsza. Azóta a mozdonyok köszöntései a legnagyobb öröme.

Piros és zöld jelek és paragrafusok között is szabad a szív útja, és a váltók emberségre lehetnek állítva.

Hzl

A NÉNI A MISÉN

A város közepén van egy plébánia. Itt találkozunk mindennap az esti misén. Mindenki egyszerűen öltözve, úgy, ahogy a munkából jön, hogy azután ráüljön a földalattira vagy a vonatra és hazatérjen. A misének életszaga van és közösségi íze. Ma este evangéliumkor belép egy néni, nagy zörgő táskával az oldalán, és bevonul az első padba. Sebesen lapoz a misszáléjában, miközben az egész hivősereg csendben követi a pap felajánlását.

Bánt a magatartása, főleg mikor latinul kezdi mondani az imákat, amelyeket mi mind az anyanyelvünkön mondunk. Nem vesz részt velünk testvériesen a misén, hanem kezébe hajtott fejjel, külön imádkozik. Ez nagyon kínos nekem, és az oltárra nézek, hogy összeszedjem a bátorságomat. A falon egy nagy Krisztus, két karja kitárva, egyik jobb-, másik balfelé, melle nyitva, látszik a szíve. Tehát már nem én szenvedek, hanem Ő.

Fölállunk a Miatyánkra. Próbálok halkabban imádkozni és alkalmazkodni latin sza-

vainak ritmusához, hogy az imádságunk eggyé legyen. Mintha ő maga is leeresztené a hangját. Áldozás után mind a ketten letérdelünk: most hát ugyanazt csináljuk és egész közel vagyunk egymáshoz. És ekkor megértem: bizonyosan szenved, hogy nem találja meg a templomban azt a liturgiát, amit azelőtt. Mellette maradok: folytatja hálaadását, miközben eloltják a gyertyákat.

Amikor egymásután elhagyjuk a templomot, azon veszem magam észre, hogy megszerettem.

M.-P.

EGY KOSÁR ŐSZIBARACK

Casalmagro: hegyoldalban kuporgó kis házcsoport; kétórás öszvérút. Autóbuszról szó sincs; legföljebb néhány motorkerékpár kapaszkodik föl idáig.

Don Pietro hosszú évek óta plébános itt. Olykor visszaemlékezik szeminarista korára. Azok voltak a szép idők! Könnyű volt imádkozni, gyönyörűség tanulni, és ragyogónak, elbűvölőnek álmodta leendő szolgálatát. Aztán az a boldog nap, amikor először ejtette ki a csodálatos szavakat: « Ez az én testem... » — és emelte föl remegő kezével az átváltoztatott Ostyát.

Azután megérkezett ide, tele hévvel és reménnyel. A már vak öreg plébános szabad kezet adott neki, és ő fiatal lelkének teljes erejével belevetette magát a munkába: szervezett, épített, beszélt, segített...

Később a plébános meghalt, és Don Pietro egyedül maradt odafönn, a világnak ebben az ismeretlen szögletében, ahol mintha minden nap és annak minden találkozása lefaragott volna egy-egy darabot a lélek lendületéből.

Egyik évszak múlt a másik után, fagyasztó egyhangúságban, amelyet csak egy-egy lelkigyakorlatos hét szakított meg, egy-egy futó látogatás az egyházmegye székhelyén.

Casalmagroban kevesen voltak hajlandók meghallgatni a papot. És azok a kevesek is sokszor olyan kicsinyesek, olyan középszerűek voltak, hogy az elkeserítőbb volt a gonoszok rosszaságánál. Senki sem segített itt abban, hogy Istenre gondoljon; minden szó, amit kiejtettek a szájukon, csak tehenekről, pénzről, lerázhatatlan nyomorúságról szólt. Aki nem hagyta ott az egészet, az próbált megmenekülni az éhségtől, ahogy a szűkmarkú föld sovány termése megengedte. Ha hozzá jöttek, mindig csak azért, hogy kérjenek. Hiszen ő volt a pap, az, akitől mindenkinek joga van kérni, követelni. De arra senki sem gondolt, hogy neki is szüksége lehet valamire.

Így aztán az egykori álomból most már csak a lassú kínlódás maradt. Azon a vasárnapon is, mint már annyiszor, úgy érezte, hogy a misén résztvevő néhány embernek csak valami száraz, szegényes prédikációt tudott mondani. Úgy tetszett neki, hogy még a « szeretet » csodálatos szava, az evangélium legmelegebb, legragyogóbb, legforradalmibb szava is úgy hull arra a négy öreg anyókára, arra a kis csapat asszonyra, arra a szórakozott emberre, azokra a türelmetlen gyerekekre, mint az öreg könyvtárak könyveinek hideg, érdektelen betűi. Befagyott ő is, mint a víz a mosdótáljában

téli éjszakákon. Fullasztotta, dermesztette, elszomorította azoknak a keveseknek a vaksága is, akik még hittek a papnak, meg a többiek rágalmai is, akiknek már nem volt kedvük elmormogni a fülébe többé vagy kevésbé igazolható magánügyeiket.

Zörgettek az ajtón. No nézd csak! Az a fiatal papocska, akit Paregliába helyeztek plébánosnak. Néhány nappal ezelőtt ott volt, mikor ünnepélyesen elfoglalta plébániáját. Szegény! Ennek is ugyanazt a kálváriát kell majd végigjárnia, ugyanazzal a süket légkörrel szembeszállnia, ugyanazzal a magánnyal megbirkóznia!

Most egyszerre egy kosárka remek, bársonyos, hatalmas őszibarack termett az íróasztalán. A fiatal pap, mint valami bűvész, a reverendája alól varázsolta elő.

« Don Pietro, ezt az új híveim hozták ajándékba. Akkor eszembe jutott ön: mindenki között a legelső testvérem, a legközelebbi pap. Megnyergeltem a motort, és itt vagyok... Bocsásson meg, hogy betörök vele, én annyival fiatalabb vagyok, annyival tapasztalatlanabb... Dehát azt gondoltam: mind a ketten szegények vagyunk, mind a ketten magányosak — miért ne segítsünk egymásnak? »

Don Pietro sokáig nézett rá, révedező szemmel. Nem akarta, hogy a papocska észrevegye, de nem tudta elrejteni: annyi jeges év után ebben a pillanatban végre kicsordult a könnye.

Elég volt hozzá egy csepp szeretet!

G. B.

minden,
amit teszünk:
eszköz
a célra.
de a szeretet
maga a cél

Edith Stein

ELSŐPÉNTEK

A hónap első pénteke van. Egy hivőkkel tele régi templomban öreg pap misézik. A padokban asszonyok, férfiak, gyerekek. Egy fiatal orvos: éppen súlyos betegtől jön. Mellette egy tizenhárom éves-forma fiú az apjával. « Gyuri — súgja a férfi —, elkésel az iskolából. » « Mégis csak meg kell áldoznom » — feleli a gyerek. « Nem tudlak megvárni, itt kell hogy hagyjalak. » « Nem baj. »

Az apa komolyan elmegy, a fiú vár tovább. Rövidesen jön az áldoztatás. Az orvos látja, amint a gyerek gyors hálaadást végez mellette, és aztán futva indul az iskolába.

A templom küszöbén állnak mind a ketten. Az orvos kocsival van. « Beülsz? Elviszlek az iskolába. » A gyerek kicsit csodálkozva néz rá. « Hallottam, mikor a papád hívott » — magyarázza az orvos. A gyerek mosolyog, megköszöni és beszáll. « Már csak öt perc van » — mondja, és sietve becsapja az ajtót. Az autó gyorsan elindul. Az orvos meg a fiú egymásra néz — minden olyan egyszerű és természetes, mint

testvérek között; ha alkalom van rá, miért ne segítsünk egymáson.

Kis idő múlva a gyerek jelt ad, hogy álljanak meg. « Idenézz, papa » — kiáltja és dobol az üvegen, hogy magára vonja a figyelmet. Az apa benéz a kocsiba, megismeri a fiát, hirtelen megáll és csodálkozva jön oda: « Gyuri, mit csinálsz itt? » « Elvisz az iskolába » — feleli egyszerűen a fiú. « Dehát kicsoda ez? » — kérdi a férfi. « Most ismerkedtünk meg, együtt áldoztunk. »

Az idő sürget, az álló kocsi akadályozza a forgalmat; néhány autó tülkölni kezd. « Szálljon be ön is — mondja az orvos —, különben elkésünk. » Gyuri apja szinte automatikusan beszáll; az autó újra elindul. Három perc múlva az iskola előtt van. « Egy perc hiányzik még a csengetésig » — állapítja meg Gyuri elégedetten, és készül kiszállni. « No és a reggeli? » — kérdi az orvos. « Nincs rá időm, majd eszem egykor, mikor kijövök » — és becsukja a kocsi ajtaját, a kezével intve üdvözletet.

De már az orvos is kiszállt. Két ugrással bent van egy boltban, a környék egyetlen élelmiszerboltjában; egy nagy banánt vesz, és meg sem várva a visszajáró pénzt, Gyuri után szalad. « Nesze, legalább eszel valamit. » A gyerek megköszöni, mosolyog, és eltűnik a lépcsőn. A csengő az óra kezdetét jelzi.

Az apa a kocsiban maradt. Nem fér a fejébe mindaz, ami történt. Mintha álmodnék. Mikor az orvos megint a volán mellé ül, és megkér-

dezi, hová vigye, nagynehezen eldadog egy címet. Megérkezve kiszáll — annyi mondanivalója lenne, de mire szóhoz jutna, az orvos már mosolyogva elköszönt tőle, és a kocsi repül a kórház felé.

A. Z.

A TOLVAJ

Karcsi egy kicsit maga volt a hibás a rendkívüli és kínos esetben: minek vitte magával szép bélyegalbumát az iskolába, és minek dicsekedett ott el vele. Főleg azzal a gazdag sorozattal, amelyet az amerikai rokonok küldtek. Mikor a szünet után kereste az albumot, látta, hogy eltűnt. Nyilvánvalóan közönséges tolvajlás. Valaki nem tudott ellenállni a kísértésnek.

Azonnal jelentette a dolgot a tanítónak. Az megdöbbenve állt osztálya előtt és belenézett a kék, barna vagy szürke szemekbe, amelyek a történtek tudtuladása után megbabonázva meredtek rá: mi lesz most?

A tanító gondolkodott. Azután nagyon nyugodtan és lassan így szólt: « Valaki közülünk tolvaj lett. Hozzányúlt a társa holmijához. Lopni nem szabad — de nem állítom, hogy az illető ezzel már rossz ember. Kedves gyerekek, én is loptam egyszer fiatalkoromban, de utána beláttam és jóvátettem az igazságtalanságot. És utóbb mégis tanító lettem. »

Rövid szünetet tartott és folytatta: « Mind-

egyikünk áldozatul eshet egyszer a kísértésnek, de az ajtót csak azzal csukja be végleg, csak akkor válik a vétek megtörténtté, ha megtartja, amit lopott. Csak ettől a pillanattól kezdve tolvaj.

Az, aki elvette az albumot, itt van köztünk. Nem akarom tudni, hogy kicsoda. Idehozathatnám a táskáitokat, benézhetnék a padokba. De nem akarjuk tudni, ki botlott meg ebben az órában — ez mindenkivel megtörténhet. Hanem örülnék, ha láthatnám, hogy már megbánta ezt a rosszat.

Most kimegyünk az udvarra. Egyik a másik után visszajön az osztályterembe. Senki sincs benn, visszateheti az albumot Karcsi padjába. Mindenkinek két percnyi időt adok: addig kell bentmaradnia az osztályban, míg kopogással jelt nem adok neki, hogy jöjjön ki. Gyertek utánam! »

A tanító és a fiúk kint álltak az udvaron. Egyik gyereket a másik után küldte be az üres osztályba. Aki hamarabb kijött, mint a két perc letelt, annak vissza kellett mennie. Volt, aki nem értette, miért akarta a tanító így, de mindenki engedelmeskedett.

« Így — mondta a tanító, amikor megint mindnyájan benn voltak az osztályban —, most dől el: tolvaj volt-e az illető, vagy csak ember, aki gyöngének bizonyult. Karcsi, nézd meg az albumodat! »

« Itt van, itt van! » — kiáltotta a gyerek ujjongva és magasba emelte a könyvet. A taní-

tó boldogan nézte, megfordult és a katedrájához lépett. Azon egy kis papírszeletet talált. Csak ennyi állt rajta: « Köszönöm szépen, tanítóbácsi. »

A tanító észrevétlenül a táskájába csúsztatta a papírdarabot, mint valami értékes utalványt. Utalványt az emberiségben való hitre.

H. L.

MINDENÜTT LAMBARENE

Hédire, drogériánk legfiatalabb elárusítónőjére, mindig úgy nézek, mint valami természeti csodára. Minden kérdésre felvilágosítással tud szolgálni, mindegy, hogy kozmetikai ügyben óhajtják-e tanácsát, vagy erősítőszert kérnek az öreg nagymamának; akár a legfinomabb mosóporról van szó, akár lekaparhatatlan lakkról a gyerekek játékbútorára — sohasem marad adós a válasszal.

De a legszebb választ múlt kedden hallottam tőle. Késő délután volt: egy hosszú, hajszolt munkanap végére járt. Ekkor hirtelen egy fiatal olasz munkás rontott be az üzletbe; kevéssel azelőtt még az egyik közeli építkezésnél láttam dolgozni. Kicsit akadozó németséggel magyarázta, hogy hiába keresett az utcában orvost, és egy segítőkész járókelő végül ideküldte, hogy itt biztosan segítenek rajta!

Hédi először is leültette egy csendes szögletben egy műanyaggal párnázott székre. Aztán művészien megtisztogatta és bekötötte az inkább fájdalmas, mint veszedelmes horzsolt

sebet a karján, a homlokán pedig széles tapasszal ragasztotta le a karcolást. A főnök még egy pohár bort is felajánlott erősítésül a gyorsan megvigasztalódott páciensnek, és ez áradozva mondott köszönetet « megmentőinek. »

Időközben egy féltucat vevő gyűlt össze a pult előtt. Türelmesen és megértően vártak. Csak egy aktatáskás fiatalembernek volt, úgy látszik, rettentően sietős a dolga, mert idegesen markolászta a táskája zárját és mindig újból fejcsóválva pillantott a karórájára. Közben ilyesmiket morgott: « Hihetetlen! » « Mit képzelnek! » Tíz perc várakozás után hevesen kitört. « Talán — sziszegte Hédinek —, talán lenne olyan jó és egyszer már kiszolgálná a vevőket is! Tisztelet a szamaritánusi tevékenységének — de végül is nem vagyunk Lambarénében! »

A fiatal munkás összerezzent és bűntudatosan lehorgasztotta a fejét. Láthatóan kínos volt neki, hogy kellemetlenséget okoz jószívű segítőjének. A mi Hédink azonban, aki különben is karcsú és magas, kiegyenesedett, úgyhogy még egy hüvelykkel magasabbnak látszott.

« Sajnálom, téved! — felelte. — Egy igazi kereszténynek minden hely Lambarene! »

F. M.

AMI AZ ORROM ELŐTT VAN

Államvizsgára készültem a szokott elfoglaltságom mellett. Így aztán rengeteg volt a dolgom, és elég ideges voltam. Egy reggel sietve indultam el hazulról, és útközben egyre azon gondolkoztam: hogy is tudom a mai napba belepréselni mindazt, amit meg kellene csinálnom. Egyre gyorsabban mentem, és egyre feszültebben gondolkoztam. Amint így teljesen gondolatokba merülve siettem tovább, egyszerre csak megbotlottam és végigvágódtam az aszfalton. Olyan alaposan fölsértettem a két térdemet, hogy a mentőket kellett kihívni, akik elsősegélyre beszállítottak a kórházba.

Néhány napra betegállományba kellett mennem, és még hetekig kezelésre jártam. Most aztán volt időm vizsgára készülni! Egy csomó dologról lemaradtam, amit igen fontosnak tartottam, de íme kiderült, hogy nélkülem is meglettek, és én is megvoltam nélkülük. A kényszerű szünetet kihasználva, alaposan nekiláttam a tanulásnak, és közben hálálkodtam a jó

Isten humoráért, aki ilyen, kissé kellemetlen, de kézzelfogható módon segített a bajomon. Az időhiányon is, de azon is, hogy ne képzeljem azt magamról: én vagyok a gondviselés.

Edith

A KUTYA

Az öreg hölgy lassan lépkedett fölfelé, óvatosan szedve a lépcsőfokokat. Az ő korában nem volt éppen könnyű dolog lakás után járni. De régi házmesterüknek lakásra volt szüksége a lánya számára. A többi bérlőnek még rosszabbul jött volna a költözés, gyerekekkel. Hát ő vállalta. Neki csak egy kutyája volt. Megtette az előkészületeket: új kabátot vett, elment a fodrászhoz, és a lakáshivatal néhány címével a kézitáskájában végre is útnak indult, Struppi, frissen megfürösztve és vadonatúj nyakörvvel, peckesen masírozott az oldalán.

Megvolt a határozott elgondolása. Egy szép régi ház. A közelben egy kis park, már csak Struppi miatt is. Az emberek igen barátságosak voltak hozzá. Egy jó erőben lévő idősebb hölgy szívesen látott bérlő. De különös módon néhány kedves bevezető mondat után mindig egy csodálkozó oldaltekintet következett Struppira, és ez a kérdés: « A kutya az Öné? » Az öreg hölgy büszkén bólintott. Struppi kifogástalanul viselkedett. Olyan egyenesen állt, mint egy

egyes. « Sajnos — hallotta ekkor — a lakást már másvalakinek ígértük. » Csak egyetlen tulajdonosnő mondta meg nyíltan, hogy kutyaugatást nem szívesen hallana a házában.

Az öreg hölgy tehát ehhez igazodott. A legközelebbi lakáskeresésnél otthonhagyta Struppit. És csakugyan minden úgy ment, mint a karikacsapás. A ház valami doktoré volt. Az ő lakása az első emeleten, központi fűtéssel. A közelben egy kis park. Minden a legnagyobb rendben.

Struppi dolga ideiglenesen így oldódott meg: a sok doboz között, amit a bútorszállítók az új lakásba vittek, volt egy, amelyet az öreg hölgy mindenáron sajátmaga akart vinni. Abban ült Struppi, a világ legderekabb kutyája.

Néhány nap múlva problematikusabbá vált a helyzet. Struppi kikívánkozott a szabadba. Ekkor az öreg hölgy egy nagy bevásárlótáskát vett. Abba ültette Struppit, és leterítette egy terítővel. A derék kutya most mégis csak morgott egy kicsit. Eddig mindig értelmes valakinek tartotta az asszonykáját. Mi dolog az, hogy most így hurcolja le a lépcsőn? Csak néhány utcasarkon túl eresztette ki és ment vele a parkba sétálni. Hazafelé, pár száz méterre a háztól, megint csak a bevásárlótáskába kellett vándorolnia, és asszonya egy kicsit fáradságosan fölcipelte. Egyszer nagyon megijedt az öreg hölgy. Azt hitte, a háztulajdonos feleségét látja a parkban. Azután föllélegzett. Biztosan tévedett.

Lassan mindig terhesebbé vált az ügy; Struppi is, az öreg hölgy is egészen ideges lett. De ő, aki a hentesnél azonnal jelentkezett, ha tíz fillérrel többet kapott vissza, nem tudta rászánni magát, hogy megmondja az igazságot háziaknak.

Egy este csöngettek. Az ajtóban a házigazda állt, az a bizonyos doktor. Szabad-e zavarnia — kérdezte. Mit tehetett volna egyebet: bevezette a szobába. Struppi meg se moccant. De a házigazda egyenesen odament hozzá. « Aha — mondta —, itt van hát a páciens. A feleségem mondta, hogy mindennap kezelésre kell vinni. Mi baja? »

Az öreg hölgy ebben a pillanatban azt kívánta: bárcsak görcsökben vonaglana Struppi. De ilyen okos már nem volt. Ekkor eszébe jutott, amit egyszer egy előadáson hallott, hogy ti. a kutyáknál ilyesmi is előfordul: « Valami pszichológiai dolog » — mondta.

A vendég a hátára fektette Struppit és megvakargatta a hasát. Struppi jólesően morgott.

« De milyen jól tud kutyákkal bánni » — csodálkozott az öreg hölgy.

« Kell hogy tudjak — mondta amaz —, hiszen állatorvos vagyok a főiskolán. » Aztán tovább beszélgetett: a felesége úgy gondolta, mégis csak nézzen egyszer utána a beteg kutyának, és a diagnózisa szerint hamarosan megjavul. Semmi kétség. Csak sokat menjen a friss levegőre, és napjában többször ugassa ki ala-

posan magát. Ezzel búcsút vett és javulást kívánt.

A felesége már várta. « Ugye nem szégyenítetted meg? — kérdezte aggódva. — Mindent úgy csináltál, ahogy mondtam? »

« Mindent — biztosította az ura. — Úgy tettem, mintha azt gondolnám, hogy mindennap orvoshoz viszi a beteg kutyáját. »

Másnap, az öreg hölgy már kora reggel vitte magával Struppiját lefelé a lépcsőn. Az utcán találkozott a tulajdonos feleségével. « Képzelje csak — mondta neki boldogan —, a kutyám megint teljesen egészséges. »

A megszólított lehajolt és megcirógatta Struppit.

« Valami pszichológiai dolog volt » — mondta az öreg hölgy.

A tulajdonos felesége mosolygott. « Igen — mondta —, ez néha hihetetlen gyorsan gyógyul. »

Néha semmi más nem kell hozzá, mint egy kis megértés és egy kis szeretet.

M. Z.

MEGHÍVTAM A GYEREKEIMET

Olyan kevese van a családnak egymásból! Az iskola nemcsak délelőtt foglalja le a gyerekeket, hanem a fél délutánt is igénybeveszi a házi feladatokra, és este ugyancsak jókor kell ágyba küldeni őket, hogy másnap nyolc órára frissen, kialudva újból ott legyenek. Aztán ott a zongoraóra, ritmikus torna, a barátnők látogatóba jönnek, olvasni is jó lenne, és a babák rettentően unatkoznak, ha nem játszanak velük.

Ha pedig egyszer a gyerekeimnek mégis csak idejük van a számomra, akkor meg nekem nincsen őnekik. Mert éppen a fogorvosnál vagy a fodrásznál ülök; vasalnom kell, vagy csigalassúsággal haladok előre a postai befizetőablak előtt álló sorban. Vagy egyszerűen fáradt és kimerült vagyok, és nyugalomra van szükségem.

A közös étkezések — hát igen, azok összehoznak az asztal mellett. De nem valami felemelő dolgokat tárgyalunk meg közben. A gyerekek kipakolnak a bosszúságaikkal, és tőlem

várják, hogy megvigasztaljam őket. Továbbá közlik velem, hogy új pulóver és divatos szoknya nélkül nem állíthatnak be civilizált emberek közé, mert különben ujjal mutogatnak rájuk.

Én erre egyszerűen megfordítom és nekik szegezem a fegyvert. Azt kérdezem: mi a legutolsó matekdolgozat eredménye. És hogy állunk az angol jegyekkel? Előre tudom, hogy a válaszokban nem sok örömem telik. Erre aztán a kompóttal együtt a következő jótanácsot szolgálom fel: « Hozzatok előbb jó jegyeket haza. Mutassatok föl valamit! Akkor majd lehetnek igényeitek is. » A kicsik fancsali arcot vágnak, és nagyokat sóhajtanak.

Hát ez így nem megy tovább — mondtam magamban egy szép napon, mikor a kirakatok karácsonyi díszben pompáztak, és az óriási karácsonyfák villanygyertyái reménytelen versenyre keltek az utcai lámpák ívfényével. Új életet kell hoznom a családba! És nemcsak most, az ádvent meghitt idején, hanem az egész év folyamán.

Tehát sokatígérő arcot öltöttem, és kiadtam a parancsot: « Ma este már hatkor megfürödtök, és utána fölveszitek a csinos új blúzotokat. » « Hogyhogy? Vendég jön? » Arckifejezésem még titokzatosabbá vált. « Csak tegyétek, amit mondtam. Aztán — majd meglátjátok! »

Míg a gyerekek a fürdőben pancsoltak, lázas tevékenységet fejtettem ki. Mandulás süteményt és gyümölcsöt tettem az asztalra, közepére

a legszebb alpesi ibolya-cserepemet, és meggyújtottam a gyertyákat a háromkarú tartóban. Azután gálába vágtam magam, mint valami színházi estére. A gyerekeimnek van stílusérzékük és ítélőképességük, és az ünnepélyes környezettel az ünnepi hangulat is emelkedik. Amikor megjelentek — a szép blúzukban és fenyőkivonattól illatosan —, öröm és meglepetés fénylett fel a szemükben. « De szép! Dehát ki jön? » Nevettem: « Ti jöttök! Ti vagytok a vendégek! »

Gyümölcsöt és süteményt ettünk. Tarka szalmaszálon szívtuk a limonádét, amelyben jégkockák úszkáltak. Azonos betűvel kezdődő neveket és címeket írtunk össze, rablópandúrt játszottunk, és csupa vidám dologról csevegtünk. Nagyon közel éreztük magunkat egymáshoz, és nagyon szerettük egymást.

« Ilyet máskor is csinálhatnánk » — mondták a gyerekek, amikor eljött a lefekvés ideje. « Talán minden szerdán? Szerda jó nap. » Nem, nem mindig szerdán. Egyáltalában nem egy meghatározott napon, és nem állandó program szerint. Az ilyen társas esték varázsa a meglepetés-jellegen, a rögtönzésen múlik. Olyankor kell megülni az apró ünnepeket, amikor megérett rá az idő. Mindig akkor, ha megint túl sok mindennapi rozsda rakódott a lelkekre. Ha újból erre kerül a sor, hideg büfé alakjában csinálom a vacsorát. Hozzá gyümölcsjoghurtot adok cocktailpoharakban. Talán lemezeket te-

szünk föl. Vagy tűz-vizet játszunk. Annak idején majd megjön az ihletem.

Ma este persze nem tudok ezen gondolkodni. Ma ugyanis meghívtak a gyerekeim. Rettentően titkolóznak és zárt ajtók mögött pusmognak. « A zöld bársonyruhádat kell fölvenned, anyu. Biztosan megteszed? »

Igen, egész biztosan. És nem is gondolom, hogy ez naív dolog. Tökéletesen illik az ünnepi hangulatomhoz.

W.

AJÁNDÉKOK, AMELYEK NEM KERÜLNEK PÉNZBE

Egy jó szót szólni.
Egy beteget felvidítani.
Valakinek kezet nyújtani.
Megdícsérni az ételt.
Nem feledkezni meg egy közeledő születésnapról.
Óvatosan csukni be az ajtót.
Apróságoknak örülni.
Mindenért hálásnak lenni.
Jótanácsot adni.
Egy levél megírásával örömet szerezni.
Apró tűszúrásokon nem évődni.
Jogos panaszt nem melegíteni föl újra.
Nem tenni szóvá, ha a másik hibázott.
Nem fogni fel elutasításként, ha háttérbe szorultunk.
Levert hangulatot nem venni komolyan.
Nem sértődni meg egy félresikerült szó miatt.
Megtalálni az elismerő dicsérő szót a jóra,
az együttérzés szavát a megalázottnak,
egy tréfás szót a gyerekeknek.
Meleg kézszorítással vigasztalni a szomorút.

Becsületesen elismerni az elkövetett
helytelenséget.
Örülni a holnapi napnak.
Bizonyos dolgokra aludni egyet.
Mindenre rászánni a kellő időt és gondot.
És mindenben: szeretettel lenni.

M. H.

OTTHONOK

SZERETNI

Ma reggel először is újból el kellett látnom élelmiszerrel a házat. De mikor hazaértem, megrakodva, mint egy szamár, elszorult a torkom a rám váró munka láttán. Hát ezt jelenti az, hogy az ember rendelkezésére áll mindenkinek! Egész héten arra törekedtem (legalábbis remélem), hogy ne a magam érdeke, a magam személye legyen az első. Eredmény? Hogy ma reggel egymás hegyén-hátán takarítás, konyha, mosás. És ha csalódtam? ha szeretni mégsem azt jelenti, hogy hagyjuk magunkat szétszedni? Kétségeim támadnak. De egy halk hang azt mondja bennem: most már ami elmúlt, az elmúlt, ezzel itt meg kell birkózni, ha megállsz, vége mindennek.

Szeretni — kit? Az utolsó reggeliző mindent szanaszét hagyott az asztalon. Igazán vannak percek, mikor az ember gondolni sem szeret erre a kicsi szóra.

Szeretni — mit? a piszkos fehérneműt ott a sarokban, a rendetlenséget, amely az ajtón túl vár? Nem — mondja bennem a halk hang hir-

telen, a süteményedet! Persze: elfelejtettem, hogy hoztam egy tortalapot és tejszínhabot, mert ma ráadásul legidősebb fiunk születésnapját üljük. Egy hónap alatt három születésnapot kell megünnepelnünk. Fogalmam sincs még, hogyan. Ebben a pillanatban: tortát csinálok.

A szemem odatapad a tortalapra, amint szomorúan kuporog a morzsákkal teli asztalon. Olyan, mint valami nagy sampinyongomba, kicsit égett tetejével. Lám csak! egy nagy gomba, amelyik eltévesztette a helyét; nyakonöntjük csokoládéval, krémet bele, és aztán... Bátorságom visszatér, a rugó megereszkedett. Mosás, takarítás mind háttérbe ??????, és konyhám rövid idő alatt ünnepi színt ölt; a hazatérő Lajost elküldöm egy üveg jó borért. És hirtelen ráeszmélek: szerencse, hogy el nem rontottam az egészet — tizenhárom éves a legidősebb fiam! Minek gyerekeket hozni a világra, ha egy kicsivel több munka egy születésnapon elveszi azt a nagy örömet, azt a nagy szeretetet, amellyel az első nap fordultál feléjük?

Biztos, hogy aznap elvégeztem mindent — mikor, hogyan, már nem tudom. Az előttem tornyosuló hegy kockavár volt: elég volt egyet levenni belőle, és az egész összedőlt. És a szívem tele volt örömmel, amikor megöleltem a fiamat. Akkora már, mint jómagam.

M. C.

A GYERMEKÁGY MELLETT

Ma este nagy a csönd. Hat kicsi lélegzetvétele hallatszik csak a lakásban; néha-néha egy sóhaj, vagy amint valamelyikük lába nekiütközik az ágynak. A konyhában egy gép kezd járni. Tompítóval. Hogyan tudjam leírni ennek a csendnek a sűrűségét, az ízét, a súlyát? A nappal zaja, embersokasága egyszerre sehol sincs. Eltűnt, mint a marionettek felvonulása.

Jó nézni az alvó gyerekeket. Teli csöndességükből béke árad. Az a benyomásom, hogy ilyenkor szabadon nyilvánul meg az, ami bennük a legfontosabb, és kapcsolatba lép azzal, ami mibennünk a legfontosabb. Csak ott kell lennünk mellettük. Ezzel a csöndességgel szemközt átélek néhány elmúlt eseményt.

Egy ügynök néhány napja otthagyott nálunk egy hétre egy színes tévékészüléket. Ezt nem lehetett el nem fogadni. A napi munka persze folyt tovább. De közben megláttam a műsorban egy színes filmet. Kedvem támadt megnézni. A kritikája ugyan nem volt különös, de miért ne? Az utcán találkozom egy szomszéddal: « Ma

este egy jó színes film megy, átjössz megnézni? » Belül egy halk hang: « Azért hívod meg őket, hogy örömet szerezz nekik, vagy azért, hogy legyen ürügyed a filmet nézni? » « Ostoba! — torkolom le magam. — Hát semmit sem tehet kedvére az ember? »

Minden simán zajlott le, még csak a telefon sem szólt a film alatt. Boldogan élveztem a nyugalmat. Barátaim egészen oda voltak a színektől. Végül is késő lett, a tévé elhallgatott, és én az asztalom előtt találtam magam, ahol egy válaszra váró baráti levél várt rám. A válasz hamar létrejött, de hiányzott belőle az élet, a szín. Sematikus, konvencionális irás volt. Próbáltam újraírni, de hiába. Semmi sem volt a fejemben, csak a film maradványai, a társalgás egy-egy fordulata. Lárma. Üresség. Távol voltam önmagamtól, észrevétlenül valaki más foglalta el a helyemet, az, aki szinte egész nap benem élt. És nem tudtam semmit sem írni a barátomnak.

Hogy a feszültség enyhüljön bennem, idejöttem az egyik alvó gyerek mellé, és nézem. Csendes békéjét szemlélve kedvem támad fölébreszteni, hogy beszéljek vele, hogy jóvátegyem az elvesztegetett időt, a tudomásul sem vett szelíd hangocskát a film közepén: « Apuka, ugye jössz jóéjszakát kívánni? » De a fiú a békesség világában van, és ezt az akadályt lehetetlenség áthágnom, ha szeretem. Lassan átterjed rám a nyugalma, és rendbeszedi gondolataimat, emlékeimet és a lényeget lelkem mélyén.

Hogyan köszönjem meg ennek a kicsinek, amit nekem ad, vagy amit véghezvisz bennem? Eszembe jut a mondás: a szeretet hasonlóvá tesz...
Akkor hát megint kisgyermekké lehetünk?

J. O

KÖVETKEZETESSÉG?

Ma este korán jöttem haza és azt reméltem, hogy dolgozni, írni fogok. A gyerekek még az asztalnál ültek, aztán húzták az időt. Hirtelen ihlettől megragadva és nagy bizalommal szavam hatékonyságában — hiszen apa volnék és orvos, vagy mi — kijelentettem nekik: « Tudjátok, hogy ilyenkor este bemegyek a szobátokba, hogy egy kicsit beszélgessek veletek. De ehhez az szükséges hogy kilenc óra előtt ágyban legyetek. Tudjátok, hiszen tegnap megmondtam nektek. » Csönd. « 9 óra 10 perc, erre már nincs idő, tehát most kívánok jóéjszakát. » És nagy biztonsággal elvonultam az irodámba a sürgős munkához. A gyerekek sírtak, — hogy ne kelljen meghallanom, azt mondtam magamban: « Következetesnek kell lenni, nem mondhatok ma este valamit, holnap meg mást. Tudták, hiszen megmondtam nekik. »

Ekkor szemembe ötlött a ma reggel vett autószemle. « Megnézhetném az R 6 típus árát és méretét. Az Ami 8 pontos hajtóerejét is meg kellene találnom » — és nekiálltam lapozgatni

benne, csak úgy állva, hiszen dolgoznom kellett. Végül is békésen belesüllyedtem a fotelembe és a tegnapi szavaimba. A másik felén ott sírt a nagyobbik fiam. « Tudod, hogy nem szabad mindig meghallgatni, nem szereti, ha ilyenkor foglalkoznak vele, különben is akkor megmakacsolja magát és ez túlságosan könnyű lenne. » A képek e szemem előtt elködösödtek, mint odakinn a város útjai. « Tudod, hogy nem szabad mindig megsajnálni. Meg kell, hogy értse. »

Hirtelen fölkeltem — mert erőt vett rajtam a kétség szavaim hatékonyságát illetőleg — és odaültem az ágya szélére. « Tudod, tíz perce az újságot olvasom, pedig dolgozni akartam. Hát akkor igazán tölthetek öt percet veled is. » Erre ő azt mondja: « Hát persze hogy olvasod az újságot. » Egymásra néztünk: nem ez a lényeg. És aztán olyan szívből beszélgettünk, mint azelőtt mindig.

Amikor néhány perc múlva — hiszen a szívből jövő beszélgetések rövidek is lehetnek — kiléptem a szobájából, egy vékony hang hallatszott a szomszéd szobából, a második fiú hangja: « Apuka! Mit mondtál neki? » Erre újból kezdtem a beszélgetést, és egyszerre rájöttem, hogy ez a munkám.

J. O.

A NAP VÉGE

A hazatérés a nap egyik becses pillanata. Hátam mögött ott érzem mindazokat a betegeket, akikkel találkoztam, összevegyül bennem az az öröm, amit a velük létrejött többékevésbé mély kapcsolaton érzek, annak örömével, hogy ma este már nem látok több beteget. Éhes is vagyok — és ezzel megjárhatja az ember.

Ma este későn értem haza. Miközben a kocsit beállítottam a garázsba, hirtelen egy ötletem támadt: « Fogadok, hogy a vacsora még nincs kész. » A következő percekben, gépiesen végeztem a dolgom: bezártam a garázst, a rácsot, megnéztem a levélszekrényt, megkerültem a rododendront, fölmentem a lépcsőn, megkerestem a kulcsomat. Egész idő alatt egy kisfilm pergett a fejemben, mint valami fogadás: « Meglátod, még meg sincs terítve! » Aztán azon törtem a fejem, mit mondok, hogyan fogok viselkedni.

Úgy nyitottam ki az ajtót, mint ahogy egy meglepetésként érkezett csomagot nyit ki va-

laki... Egy pillantás balfelé: az ebédlő sötétbe burkolózott, de minek is villanyt gyújtani benne. Lelki szemeimmel láttam a viaszosvászonnal födött asztalt kopáran, abrosz és tányérok nélkül. Táskám súlyosan csüngött a kezemben. Lassan elindultam a szintén sötét konyha felé. A nappali ajtaja csukva volt, bentről békés moraj szűrődött ki: mindenki ott van. A fejemben pedig: « Míg én éhen döglöm! » Ekkor egy kis rést nyitottam az ajtón, hogy lássam őket, készenlétben tartva többféle kijelentést.

A gyerekek a szőnyegen ültek az anyjuk körül. Játszottak és szemmelláthatólag boldogok voltak. Valami öntudatlan megérzés — honnan jött: nem tudom — megakadályozott abban, hogy szóljak, hogy bosszuló szót dobjak ebbe a nyugalomba. Az adott helyzetben még egy ártalmatlan megjegyzés is olyan oda nem illő lett volna, mintha egy üveg tintát öntenék a szőnyegre. Van valami néha bennünk, ami megvéd az ostobaságtól. Hát csöndben maradtam. Ugyan mennyi idő múlva vesznek észre? Hirtelen eltűnt az éhségem. És teljes nyerseségében megjelent előttem helyzetem nevetséges volta. « Látod: te annyira szereted, ha a feleséged játszik a gyerekekkel, és szemrehányást teszel neki, hogy nem csinálja eleget. Nézd csak, mi történik itt. Nyugodtak, békességesek, örülnek. És te bele akarsz rúgni ebbe a törékény egységbe? » Még mindig csendben — mert nem voltam ura egyetlen szónak sem — rájöttem, hogy a szemem mintegy ellenem fordult, és

kedvet keltett, hogy én is osztozzam ebben a békében.

Már nem volt időm megmozdulni. Alighogy végigvillant bennem mindez. Monika fölnézett, meglátott, és megszólalt: « Gyorsan, gyerekek! terítsetek, apa itt van! »

Mire letettem a táskám és megmostam a kezem, minden kész volt, hogy vacsorázzunk. Igazán késő volt, úgy, tíz óra felé. Megvártak, hogy résztvegyek az örömükben. Asztalhoz menve jót nevettem. Azt kérdeztem magamtól: mi történt volna, ha az imént kiöntöm a rosszkedvemet a szőnyegre. A család semmit sem vett észre. Azt kérdezték: « Minek örülsz annyira? » Túlságosan hamar lett volna még felelni, de ezúttal nem volt nehéz féken tartani a nyelvemet.

Este, elalvás előtt elmondtam a feleségemnek ezt a kis epizódot. Azóta mindig az eszembe jut, mikor este fölmegyek a lépcsőn.

J. O.

HÁROM SZEM BORSÓ

Kristófunk beteg volt és nyűgös. Kisszékén ülve, ordítva követelte a helyét az asztalnál. Minden pillanatban ütemesen kiabált valamit: a helyét akarta, aztán egy tányért, aztán szalvétát, utána meg a párnája hiányzott. Végül, jól elhelyezkedve, hódítói magatartással, megkapta a borsóját. « Akarok! Borsót! Borsót! » A feleségem keveset adott neki, és a legényke többet akart, mártírmódra hadonászva a villájával. Ebben a pillanatban éreztem, hogy « kontesztáló családapai magatartás » vesz erőt rajtam. Pillanatokig mereven néztem a rettenthetetlen lurkót, keresve, milyen kifejezéssel lehetne legbiztosabban elhallgattatni. Mindenképpen érvényt kell szereznem a tekintélynek. Hirtelen meghallottam a tál csendülését, odafordítottam a fejem, és kíváncsian néztem Monikát. Három szem borsót vett gyöngéden a nagykanálba, és Kristóf felé nyújtotta. Ez a szokatlan dolog megakasztotta a lendületemet. Kristóf máskor erre ordítani kezdett volna. Most szélesen elmosolyodott,

és ujjával a tányérjára mutatott, egy meghatározott pontra: « Ott! egy lyuk! » Előrehajoltam: csakugyan, a tányéron levő borsószemek között üres hely volt, ahol áttetszett a porcelán fehérsége. Monika könnyedén odatette a három szem borsót, és az éppen befödte a lyukat. Kristóf elragadtatva bökött oda újból az ujjával: « Ott! » Balfelé is hiányzott egy: Monika kihalászta a tálból a nagykanállal.

Mi történt? Az egész világ erre a három fejre és ebbe a három szem borsóba sűrűsödött össze. Mosolyogva néztem Monikára, és szelíden találgattuk, hogyan jött létre ez a kicsiny csoda a három szem borsó körül. Monika azt mondta: « Mikor Kristóf követelőzött, nem is tudtam, mi kell neki, egyszerűen csak szeretni akartam. » És mikor maga is kicsivé lett, mikor csak három szem borsót rakott a tányérba, hirtelen rájött, mit akar az emberke. Ketten eggyé váltak. És engem, evilági szemlélőt, egy egyszerű mozdulattal bevontak a maguk külön kis világába.

Íme így világította be a nap hátralevő részét három szem borsó. Este elmeséltük a dolgot a nagyobbaknak, akik nagyon a magukénak érezték a történetet. És a borsószemek tovább gördülnek, mint valami szokatlan kis csillagkép.

J. O.

csak
a szívünkkel
látunk
igazán

Saint-Exupéry

NAGYMAMA

Papiros után kotorászok a fiókban, hogy becsomagoljak egy születésnapi ajándékot. De csak karácsonyi papirt találok. Ezeknek az arany csillagoknak, tarka golyóbisoknak és fenyőágaknak a megpillantása valósággal fejbever: eszembe jut, hogy hamarosan itt a karácsony. És vele a mama...

Mióta édesapánk hét évvel ezelőtt meghalt, mi gyerekek sorjában meghívjuk anyukát a karácsonyi időre, azzal a szándékkal, hogy enyhítsük az egyedüllétét. Igaz, csodálatraméltóan megtalála az egyensúlyát. De a karácsonyi körút szokása megmaradt.

Mintha egyszerre elszürkültek volna az ablakok és nem sütne olyan fényesen a nap. Persze nem mintha a mamával lenne bajom. Mi is lehetne! Ott minden rendben. Látom magam előtt csinos kétrészes ruhájában, mindig gondosan rendbentartott hajával, ölében pihenő gyűrűs kezével. És főleg a szemét látom, ahogyan rám szegeződik, és üveg nélkül is mindent észrevesz.

Nem, nem szabad, hogy idejöjjön az idén! — suttogom magam elé. — Piri a legkedvesebb unokája.

Leghátra teszem a karácsonyi papirt a szekrényben, mintha ezzel a nagymama-kérdést is háttérbe szoríthatnám.

Néhány nap múlva Klári húgom telefonál: « Idehallgass — mondja nyugtalanító teketóriátlanságával —, mama nem lehet nálunk karácsonykor. » Önkéntelenül is támaszt keresek. És minthogy nincs más a közelben, a réz cipőhúzót markolom meg, amely itt lóg a telefon mellett. Hát te is... — gondolom magamban, hangosan pedig azt mondom: « De miért, az Isten szerelmére? » « Mert nálunk teljes a felfordulás, azért — mondja Klári. — Tudod már, hogy Mikivel nem vagyunk rendben, és most ez nagyon kiélesedett. » « Pedig én azt gondoltam — dadogom —, megint rendbejöttetek, hiszen mostanában nem mondtál semmit... » « Minek beszéljek róla? Ilyesmiben mindenki egyedül van, igaz? Különben neked is megvan a magad baja, igaz? Szóval idefigyelj: anyukának nem szabad minket így látni. Végre is nem akarom halálra sebezni a szívét. Mindenekelőtt engem nem szabad hogy lásson, mert úgy füstölök, mint egy kémény, és sokszor egészen ibolyakék vagyok... ilyesmi előfordul, igaz? »

Hadonászom a cipőhúzóval a levegőben, mintha egy sárkány támadása ellen kellene védekeznem. Klári rekedten beszél tovább a vonal túlsó végén: « Arra gondoltam, te egy pár

nappal tovább magatoknál tarthatnád, igaz? Találj ki valamit, miért van rá szükséged... én aztán azt mondanám, hogy most már nem alkalmas, mert programom van. Ez elegáns megoldás lenne, igaz? » Úgy fejbekólintott ez az egész, hogy csak ennyit tudok felelni: » Ne mondd már minden mondat végén: igaz! » Klári dühösen felkacag. « Igazán ezt mondom? Hát ez most talán nem fontos, igaz? Szóval akkor rendben van, megbízhatom benned, igaz? » « Klári — mondom, és hallom, hogy a hangom valósággal sírós —, nem tudok rajtad segíteni, mert én sem akarom, hogy mama idejöjjön. » « Piri miatt? » « Igen — elment hazulról azzal az alakkal. » « A bestia! » Sértődötten visszavágok: « Ő legalább még fiatal, amit rólad már nem lehet mondani. » Nyomban hevesen elszégyellem magam. Milyen undok vagyok! Klári sziszeg: « Talán azt akarod mondani ezzel, hogy én vagyok a hibás, hogy ilyen a helyzet nálunk? » A cipőhúzóval szünet nélkül szurkálok a levegőbe, de nagynehezen kipréselem a torkomon: « Bocsáss meg, ez egy idióta megjegyzés volt, nem tudom, mit beszélek... Hát mit csináljunk? » Egyelőre nem találunk megoldást, mert a két sógornőnket mégsem szeretnénk segítségül hívni.

Semmi sem emlékeztet a karácsonyra a szobánkban. Nincs fa. Nincsenek fenyőágak. Nincsenek gyertyák. Szinte hisztérikusan nem bírom most ezeket a karácsonyi külsőségeket. Túl fájdalmasan emlékeztetnek Pirire. Mindig ő szokta a fát díszíteni. Tavaly még a díszt is

maga készítette. Valami rózsaszínű és égszínkék fonadékot akasztott az ágakra. Nekem egyáltalán nem tetszett. Amint az sem, hogy mindig mezítláb szaladgált a házban és a nyakán, karján és lábaszárán rengeteg apró kis láncot viselt. Istenem, talán túl sokat morogtam ezek miatt a hóbortjai miatt? Talán ezzel űztem el? Hogy örülnék most, ha hallanám a láncocskái halk csengését...

Miközben terítek, odanézek a sarokba, ahol az uram és Lexi a vidámság minden jele nélkül mered a tévébe. Minden olyan vigasztalan, hogy szeretnék felkiáltani.

Gondolataim óramutató módján mindig ugyanabban az irányban forognak: tavaly nagymama még itt trónolt köztünk, beszélgetett és örült — Piri törökülésben ült a bolondosan feldíszített fa alatt, mezítláb és az összes láncocskáival... És ma? Piri Isten tudja hol van. Nagymamát ravaszul leráztuk a nyakunkról. Azt ígértük, hogy holnap meglátogatjuk.

A tévében egy csipogó gyerekkórus karácsonyi dalokat énekel. Ugyan hogy képes ez a két férfi ilyen együgyűséget nézni! Hát persze, ha az ember nem tud mihez kezdeni. Tegnap, a szentestén, már kilenckor ágyba bújtam. Szerencsére Lexit meghívták valami karácsonyi ünnepélyre.

Szól a telefon. Piri?! Úgy látszik, mindegyikünknek ugyanaz a gondolata, mert mindenki elsőnek akarja fölvenni a kagylót. « Vedd már föl » — mondja az uram. Remeg a kezem. De

nem Piri. Klári hangját hallom: « Fogózkodj meg: jön! » « Piri? » — dadogom én egy irányba beállított gondolataimmal. « Nem! Anyuka! Úgy egy óra múlva nálatok van. Velem már teljesen végzett. » Szék után tapogatózom. A töredékes mondatok lassan összeállnak egy egésszé. Szóval mama tegnap egyszerűen beállított hozzájuk a karácsonyi ajándékokkal. És persze két perc alatt látta, hogy áll a házasságuk.

« Én persze el akartam a dolgot kenni, magyarázkodni, és így tovább — mondja Klári. — De rám se hallgatott. Hanem elkezdett beszélni "a házasságról", érted? És rettentően belejött. Tökéletesen kikészített mind a kettőnket. Összehasogatott, mint az aprófát. Képzeld, azt mondta, hogy nekem kifejezett sírásó-észjárásom van! Csak alulról látom a dolgokat, a világot, az életet, meg a házasságot is. Nem pedig felülről! Hiszen ismered a beállítottságát, igaz? Úgy nekem támadt, hogy Miki vett a védelmébe... megcsillogtatta csekélyszámú jótulajdonságomat... » A vonal másik végén mintha zokogás hallatszott volna.

« Klári — mondom — te sírsz? » « Persze hogy sírok! No és idefigyelj: utána nekiállt Mikinek. Valami olyasmit mondott, hogy: a sorsunk az ujjlenyomatunkat hordja. » Kifújja az orrát. « Ez úgy szíventalálta Mikit, hogy nekem kellett vigasztalnom, kiállnom érte... Bolond helyzet, igaz? No igen, és most ezen rágódunk mind a ketten. A sírásó-észjáráson és a sorson, amely az ujjlenyomatunkat viseli... Órák hosz-

szat beszéltünk egymással. Végre leomlott a fal kettőnk között. Úgy ki vagyunk lúgozva, mint egy szauna után. Látod ez az, most jöttem rá, mi volt nekünk a nagymama. Lelki szauna! De képzeld, valahogy mind a ketten jobban érezzük magunkat... Hanem te készülj föl arra, ami következik. Én figyelmeztettelek. »

Leteszem a kagylót. « Mama mindjárt itt lesz — nyögöm. — Nézz utána a menetrendben, mikor ér ide, körülbelül két órája indult el Kláritól. »

Egyszerre mintha elektromos áram járt volna át mind a hármunkat. Lexi a kertbe rohan és behoz egy fenyőágat: « Az asztalra. » Az uram: Átöltözöm és eléje megyek a pályaudvarra. » Én mint az őrült körözök a lakásban. Áthúzom Piri ágyát, konzerveket nyitok, habot verek, és most mégis csak gyertyákat teszek az asztalon álló fenyőágra.

És aztán megjön mama. Itt áll a szobaközepén, életnagyságban. Kutatva néz körül: « Hol a fa? » És aztán; « Hát Piri? Még nem is üdvözöltem! » « Piri — dadogja az uram —, hm...éppen ma este...éppen » « Vagy úgy — mondja nagymama és végignéz rajtunk nagy sötét szemével —, szóval ezért nem hívtatok meg. Klári a házassága miatt, ti meg Piri miatt. Ezért nincs karácsonyfa sem, ugye? » Úristen, egyszerűen semmit nem lehet eltitkolni előle. Feladom a harcot. Rám néz: « Sírni szeretnél, szegény gyerek. De arra még van idő. Indítványozom, hogy üljünk asztalhoz, olyan jó szagok

vannak... » És aztán mindent tudni akar. Mindent.

« Szóval — állapítja meg — Piri egy egyetemi hallgató hálójába került, aki ahelyett, hogy a munkáját végezné, fecseg, fontoskodik, meg akarja javítani a világot. Ez a fickó valahogyan elérte, hogy Piri itthagyta a szülői házat és elment vele. Így van? » Bólintunk. Anyuka felsóhajt: « A mi Pirink! Az a drága, ragaszkodó gyerek, aki idáig volt! Hát igen, ez az első szerelem! »

« Ezt talán nem helyesen látod — mondom —, nem annyira szerelemről van itt szó, mint egy teljesen más világszemléletről. A mai korszellem... »

« Hagyj kérlek a korszellemeddel, ezzel a hétfejű sárkánnyal! Korszellem mindig volt. És mindig bolond volt. Pirinél szerelemről van szó, csakis szerelemről. Az ember először szeret, és utána ennek megfelelően van világnézete. » Elképedve hallgatunk.

« Sose beszéltem én nektek az első szerelemről? » — kérdi mama. « Hát az apuka volt, nem? » « Ugyan már! Apukát csak később ismertem meg. Nem, az első szerelmem buddhista volt, méghozzá fanatikus. Még a fejét is olyan kopaszra nyiratta, mint a billiárdgolyó. Szép feje volt! És legtöbbször sárga, csuklyaszerű inget hordott. Hát ő gyullasztotta föl bennem az első tüzes szerelmet... Csak nézz rám, Lexi, téged is utolér egyszer! És minthogy annyira oda voltam ezért a fiatalemberért, természete-

sen a világnézetét is átvettem: én is buddhista lettem, képzeljétek! » « Erről sohasem mondtál egy szót sem. » « Mert nem volt rá szükség. Most szükség van rá, most kell tudomásul vennetek. Hol lakik Piri? Itt a városban?

Vállat vonunk az urammal. De Lexi pipacsvörös lesz: « Én tudom, én voltam nála. Menjek el hozzá, hozzam ide? Mondjam neki, hogy nagymama itt van? »

Teljesen összezavarodunk. Föl akarok pattanni, de nagymama azt mondja: « No mi az? A testvérek mindig többet tudnak, mint a szülők. Ti is tudtatok Klári meg Miki dolgáról, én meg semmit. De maradj csak itt, Lexi! Nincsenek illúzióim a karácsonyeste hazatérő gyermekekről. Érzelmi kábulat! Piri valószínűleg eljönne. De az ünnep hatása alatt, és az nem lenne jó. A fejével kell jönnie, be kell látnia. És be is fogja látni. » Lenyel egy korty kávét, aztán még egyet, és látom, milyen szomorú a szeme. « Maradjon csak Piri ott, ahol van. Talán éppen karácsonykor fogja tapasztalni, gyakran milyen sült egoisták és teljesen szeretetetre képtelen emberek ezek a hivatásos világreformerek. Tapasztalatból beszélek. Éppen karácsony idején nyílhat föl a szeme... remélnünk kell ebben, hittel és bizakodva remélnünk. Ne lógassuk a fejünket, ne adjuk meg magunkat! Reméljünk, gyerekeim, mert karácsony van! »

Az uram félig-meddig elmosolyodik: « Mama, te vagy a mi karácsonyi angyalunk. Ha

karácsonyfánk volna, ott kellene trónolnod a hegyiben. »

« Az persze illenék hozzátok, a nagymamát a fára rakni. Szó sincs róla. Még tudok mozogni. Meg kell tennem a karácsonyi körútamat, akár tetszik nektek, akár nem. » Hát mit csináljunk egy ilyen nagymamával?

T. R.

SOK HŰHÓ SEMMIÉRT

Júlia úgy délután öt óra körül éppen egy kis eszpresszóból jött ki, ahol a legderűsebb hangulatban fogyasztott el egy csésze teát néhány süteménnyel — és akkor pár lépésre maga előtt meglátott valamit, amit először érzékei csalódásának tartott. Az utca túlsó oldalán, egy kirakat előtt ott állt Lajos, az ura, izgatott, vidám beszélgetésbe merülve egy idegen asszonnyal. Jólismert, hanyag módján, nyakábacsapott kalappal és jobbjával fiatalos hévvel gesztikulálva, ugyanolyan meleg kedvességgel, ugyanolyan lelkes élénkséggel beszélt, mint ahogy tegnap este vele, Júliával. Balkarját az idegen személy karjába öltötte, akinek az arcát egy tojásszínű kalap karimája rejtette el előle. Az asszony kistermetű volt és zömök, vastag, erős lábai apró, díszes, magassarkú cipőbe bújtatva. Olcsó, nagyvirágos nyári ruhát viselt, amely szabadon hagyta nyakát és telt, lebarnult karjait. Most kinyújtotta fehérkesztyűs kezét, és valamire rámutatott a kirakatban. Lajos, az ura előrehajolt, azután egymásra mosolyogtak. E-

gyetértéssel teli mosoly volt ez, a szabadon választott és óhajtott közelség kényelmes érzésével. Semmi kétség: ezeknek közük van egymáshoz! Az asszony most úgy állt, hogy jól látta az arcát. Kerek, kedélyes, már nem egészen fiatal arc, semmi különös. Élénk, világos szeme volt és széles nyergű, pisze orra. « Akármi hibája lehet egy asszonynak, görbe lába, vörös haja, rossz helyesírása... csak pisze orra nem » — mondta az ura egyszer egy társaságban. Akkor nagyot nevettek rajta. Hát ez a mondat is, ahogy a mostani eset igazolta, csak hangzatos elveinek egyike volt, amelyeket folyvást mondogatott, és folyvást elfelejtett.

Júlia visszahúzódott egy kapualj félsötétjébe. Odaát a másik kettő úgy látszik egyáltalán nem sietett, attól sem féltek, hogy meglátják őket. Júliát egyszerre mérhetetlen harag öntötte el. Szívéből izzó forróság tódult a fejébe. Gépiesen nyitotta ki a táskáját, és zsebkendőjével végigtörölte nedves arcát, kezét. Közben továbbra is mereven nézett át a párocskára, amely buzgón csevegett tovább. Egy pillanatig ostoba, fegyelmezetlen vágyak hatalmasodtak el rajta. Ha odarohanhatna, jelenetet csinálhatna, azt mondhatná: « Persze, ezt nem vártátok! » — és így tovább. Vagy ha közéjük ugrana és Lajost, a férfit, aki az ő élettársa, vagy annak kellene lennie Isten és jog szerint, magához rántaná, a virágos ruhájú és szűk cipőjű zömök asszonyságnak pedig az arcába kiáltaná: « Ne legyen olyan beképzelt, nekem van szemem! »

Úgy érezte magát, mint egy hamiskártyás láttán, akit eddig tisztességes játékosnak tartottunk. Miért ültette föl így Lajos? Hiszen mindent tudott róla. Mindig mindent elhozott hozzá — üzleti bosszúságait, sikereit és kudarcait, leszakadt gombjait, kimeríthetetlen számú, szalmalángként ellobbanó ötleteit, epegörcseit — szóval mindent. De ezt elhallgatta előle, pedig különben nem fért meg benne a szó. Különös... Talán — nem, egész bizonyosan ez az idegen nő volt a hibás abban, hogy az ura alattomos lett, megátalkodott és ravasz. Júlia összeszűkült szemmel méregette a másik asszonyt. Honnét szedhette föl?

Azok most lassan tovább mentek. Júlia a nyomukban. Igazán Lajos volt ez, az ura, aki ma reggel a búcsúzáskor nevetve megcsókolta az orrahegyét, és azt mondta: « Csinálj ma savanyútüdőt vacsorára, idejében itthon leszek » — most pedig itt megy előtte egy teljesen idegen nővel a balján? Júlia titokban mindig büszke volt magára: « Én modern és igazságosan gondolkodó asszony vagyok. Megértő. És a jegygyűrű nem bilincs! » — de most, amikor ott kullogott a két ember után, akik láthatólag kitűnően megvoltak nélküle, egyszerre rettentően megfájdult a szíve. Ördögbe a nagylelkűsködéssel — Lajosról van szó, aki tizennégy év óta az ura, nem is beszélve arról, hogy Anikó és Karcsi apja! Ebben a pillanatban a pár belépett egy kis kávéházba. Júlia tántorogva megállt, mint akit leütöttek. Hát ő is csak olyan, mint a többi.

Ott hallgatózik egy kávéház ajtaja előtt, amely mögött a férje eltűnt egy másik asszonnyal. Hát egyforma helyzetben minden nő ugyanúgy viselkedik? Egy hangot hallott maga mellett: « Egy ilyen szép asszonynak igazán nem kell sírnia. » Egy kalap árnyékából két férfiszem nézte szomjasan. Hirtelen sarkon fordult és elfutott.

Odahaza Anikó és Karcsi viharosan szaladt eléje. Terítettek. Az egész lakást biztonság, lelki béke és savanyútüdő illata járta át.

Aztán hallotta, amint Lajos kulcsa megfordul a zárban. Egy pillanat múlva ott állt vidáman mosolyogva az ajtóban az ő örökifjú férje: « Gondold el, kivel találkoztam. Soha ki nem találod. Éppen mikor cigarettát akartam venni. Katival, az unokahúgommal. Tudod, már beszéltem neked róla. Kövér, kicsi és pisze. Valamikor rettentő szerelmes volt belém. El akartam hozni, de csak átutazóban volt. Hát megittunk egy kávét együtt. Borzasztóan szeretett volna megismerni téged, és nagyon üdvözöl. Nem valami vonzó a külseje, de igazán jó lélek. — Te, rettentő étvágyam van a savanyútüdőre. Mondd csak, kinek csípted ki úgy magad? Csak nem nekem, a nyomorult uradnak, aki már a negyven felé jár? » És szokásához híven nevetve egy csókot nyomott az asszony orra hegyére.

F. F.

HETVENHÉTSZER

Csak ennyit mondott a fiúknak: « Nem bírom már tovább, ennek végét kell vetni! » Egy szóval se többet. A fiúk már évek óta vártak erre. Mindig újból megpróbálták rábírni anyjukat erre a kijelentésre. « Csak egyszer el kell szánnod magad — mondták. — A többit mi mind elintézzük. » Most aztán megtartották az ígéretüket, és cselekedtek. Utána részletesen elmondták az anyjuknak, mit mondtak apának: « Hát most már elég volt a dolgaidból. Mi gyerekek itthagytuk a házat, mihelyt tudtuk, még korábban is, mint helyénvaló lett volna. Most már anyának is elege van. Ma estétől egyedül élheted itt a világodat, ahogy csak kedved tartja. »

« És a kisujját se mozdította? » — kérdezte az anya.

A fiúk hoztak egy teherkocsit. Anyjuk mindent fölírt, amit elvisznek. Csak annyit, amennyire föltétlen szüksége volt a kis szobában, ahol majd ezután lakik.

Hosszú házasévek után most hát először

feküdt egyedül a négy fal között. Senkinek sincs joga ide bezörgetni, legkevésbé az urának! Most magára zárhatta az ajtót. « Hozzám mindig eljöhetsz — mondta neki Zoltán fia, és odaadta az egyik kulcsot. — Mindig szívesen látlak. » Csak nehezen tudott elaludni. Egész csöndesen feküdt órákhosszat ébren, gondolatok nélkül, álmodozás nélkül. Kábultan, a semmibe meredő szemmel. Ha a gyerekek eljöttek és hogylétéről tudakozódtak, mindig azt felelte: « Igazán csöndes és nyugalmas itt. » És hogy ne gondolják, hogy hiába csinálták ezt a sok fáradságot, hozzátette: « Éppen nyugalomra van szükségem. » Zoltán szeme melegen felcsillant: « Ha valakinek joga van a nyugalomra — mondta és megcirógatta az arcát —, akkor az te vagy. »

Néha fektében azon tépelődött, hogy is volt kezdetben. Csakugyan sohasem volt rá tekintettel az ura? Csak arra emlékezett, hogy mikor gyereket várt, akkor szinte babonás tisztelettel vette körül. Öt gyereket hozott a világra.

« Megvan a nyugalmam — felelte megint a fiúknak, akik a második héten már nem jöttek olyan gyakran —, és éppen nyugalomra van szükségem. » De a kábultság nem nyugalom. A kimerültség nem béke. Volt egy hetvenéves munkásasszony ismerőse. Mit is mondott Vadászné, mikor a tavaszon hirtelen özvegy lett? « Hálát adok Istennek minden egyes napért, amelyiken azzal ébredek, hogy egyedül vagyok. Igazán megérdemeltem egy kis békességet öreg napjaimra. » És Vadászné csakugyan vidámnak

látszott. Az özvegy örült a látogatásának. Két óra hosszat ült nála. Kávét ittak. Amikor később újra ott volt a szobájában, úgy gondolta: most már tudja, mit kell tennie a jövőben, hogy ugyanilyen vidám legyen. Mégis némán és mozdulatlanul kuporgott a székén. Hogy is hihette, hogy még élvezni tudja az életet? Hirtelen könnyekben tört ki. Nem bírta tovább a szűk szobában. A nyugtalanság kikergette. Hová menjen most? Céltalanul vándorolt. Van-e olyan ember, aki meg tudná mondani neki, hol a helye?

A gyerekekhez? Nem, azoknak most nem volt szabad látniok. Elindult lefelé a folyópartra. Csak akkor vette észre igazán, hol van, amikor ott látta a vizet maga előtt. Feketén és csendesen, sötét takaró módjára terült el a lába előtt. Lámpák tükröződtek benne. Úgy érezte, ezek a víz kutató szemei, amelyekkel meg akarja figyelni, mi történik a fekete, hideg világban. Akkor elöntötte a megismerés világossága. Egyszerre tudta, hol van igazán a helye. Megértette, hol keresse az otthonát.

Az ura otthon volt. Barátai között ült, kártyázott és ivott. Mikor belépett, megrőkönyödve ugrott fel. De rögtön megint erőt vett magán. « Bemegyünk a hálószobába » — mondta kurtán. Odabenn szorosan eléje plántálta magát, és gúnyos mosollyal nézett az arcába.

« Talán azért jössz, hogy még valami frizérollót elvigyél? »

« Nem — felelte halkan — csak... visszajöt-

tem. » Nem nézett az urára. Tekintete a padlón nyugodott. Mióta elment, nem takarították. És ekkor érezte: itt van ő otthon; itt kell maradnia, minden bánat, minden szenvedés ellenére. Nem vette még észre, hogy a gúny lehervadt az ura arcáról. De érezte tanácstalan, néma pillantását. Csakugyan a kezét nyújtotta?

A férfi keze reszketett. Az asszony megijedt. Igen, ez az ura keze volt. Alig érintve símította végig az öreg, fáradt asszony vállát. « Hazajöttél? » — kérdezte alig hallhatóan. Az asszony bólintott — és egyszerre nem volt sem öreg, sem fáradt.

L. A.

HÁZASSÁGI ÉVFORDULÓ

Mikor Margit reggel fölébredt, mindjárt eszébe jutott, milyen nap van ma. Még mielőtt kinyitotta a szemét, elmosolyodott. Nyújtózott és átpillantott az urára. Az háttal fordult feléje, és fülére húzta a takarót. Az asszony az órára nézett és leállította a vekkert. Szokása ellenére magától fölébredt, és még egy negyedóra ideje volt. Tizennyolc éve házasok, és ma is éppen úgy szereti az urát, mint akkor.

A rózsákra gondolt. Sötétvörös, hosszúszárú rózsák lesznek, mint minden évben. Ugyan eljátssza-e megint a kis komédiát? Mindig úgy tett, mintha nem gondolna erre a napra. Végeláthatatlanul ült a fürdőben, tett-vett, az utolsó pillanatban jelent meg a reggelinél, és futó csókkal már el is ment.

Hát legyen meg az öröme. Az asszony titokban kuncogott, amint arra gondolt, hogyan ment bele mindig ebbe a színjátékba. Alig telt el azután egy óra, és a küldönc már hozta is a rózsákat. A csokorban egy kis kartonlap ezzel az egy szóval: « Szeretlek ».

Hangtalanul kisurrant, a fürdőszobába ment és zuhanyozott. Mikor a tükörbe pillantott, rosszallóan ráncolta a homlokát. Az álla alatt kezdődő zsírpárnácskát fedezett föl. Önkéntelenül is kinyújtotta a nyakát.

Mikor a konyhában kinyitotta az ablakot, felhőtlen égbolt sugárzott feléje. Mint akkor az esküvőn, a falusi templomban. Aztán az első saját otthonuk a városban: csöpp manzardlakás, ablakából rozsdabarna gyárfalra lehetett látni.

Margit büszkén nézett körül a konyhában. Most saját kis házuk volt, kerttel, amelyet az ura nagy odaadással művelt.

Dudorászva készítette a reggelit, fürdővizet eresztett, és fölébresztette az urát. Mikor hallotta, hogy a víz lefut és zümmög a borotválkozó készülék, kiöntötte a teát. Ahogyan várta, Károly az utolsó percben jött. Állva hajtotta föl a teáját, és egy pillantást vetett az újságba. Közben a sok munkáról beszélt, ami várja, és semmi másra nem engedi gondolni. « Az ember a megélhetés rabszolgájává lesz — jegyezte meg indulóban. — Ne gondolj semmi rosszra, ha később jövök haza. »

« Eltérítő művelet » — gondolta az asszony. Ezen a napon mindig korábban jött haza. « Hát ez igazán kár » — tért napirendre a kijelentés fölött. Titkolt mosollyal csukta be utána az ajtót.

Miután elkészült a konyhával, kezdte rendbehozni a házat. Nagy alapossággal, mint aki

kedves vendéget vár. Időnként az órájára nézett. Minden pillanatban várhatta, hogy megszólal a csengő és a küldönc ott áll az ajtó előtt.

Minthogy Károly délre nem jött haza, elhatározta, hogy megteríti bent az asztalt a vacsorához. A sárga damasztabroszt vette elő a szekrényből a legszebb edénnyel, és odaállította a rózsáknak szánt vázát.

Tíz óra felé járt már. Könnyű nyugtalanság vett erőt rajta. De hát ez még nem késő — mondta, és kényszerítette magát, hogy ne nézzen az órára többet.

De bármennyire is erőlködött, nem tudta elfojtani ébredező kétségeit. Tizenhét éven át a rózsák pontosan megérkeztek kilenc óra előtt. És az idén?

Hirtelen elment a kedve, hogy tovább dolgozzék. Föl-alá járt a lakásban, izgatottan, nyomorultul. Vette a vázát, vizet töltött bele a konyhában és újból az asztalra állította. Néhaněha kihajolt az ablakon.

Délfelé minden reményét elvesztette. Nincs értelme tovább várni. A konyhába ment, leült egy székre, és a kezére meredt. « Elfelejtette — gondolta. — Elfelejtette. » Hát mégsem volt az reggel komédia. Miközben ezen gondolkozott, úgy érezte: már egy ideje valami körömbösséget észlel az urában. Vagy ez csak képzelődés?

Nem hallotta, hogy az édesanyja jön át a kerten, és belép a házba.

« No mi van veled? » Margit összerezzent,

és egy könnyet törölt ki a szeméből. « Történt valami? » — kérdezte az anyja.

Margit nyelt egyet. Rosszul sikerült mosollyal nézett anyjára. Tudta, hogy előtte nem segít a színlelés, hát elmondta egész bánatát — olyan kétségbeesetten, hogy anyja egészen megijedt.

« De hát ne bánkódj annyira — mondta. — Még nincs vége a napnak. »

« Elfelejtette — dadogta az asszony. — Most először felejtette el. Ez nem jó jel. »

« Nem hiszem — mondott ellent az anyja. — Még megjönnek a rózsák, majd meglátod. Mit számít, hogy reggel-e, vagy délután? Különben — nevetett — az apád sohasem ajándékozott nekem semmit az esküvőnk évfordulóján. Az volt az álláspontja, hogy neki kell gratulálni, mert velem kihúzta a főnyereményt. Ravasz ember, igaz? »

Aztán azt mondta, sietős dolga van, és egyedül hagyta Margitot.

Az asszony mozdulatlanul ült a székén. Anyja szavai nem vigasztalták. Ugyan mit tud egy öregasszony már a szerelemről?

Eszébe jutott, hogy bejelentkezett a fodrásznál, és sóhajtott. Minek csinosítsa magát, ha Károly elfelejtette ezt a napot?

Tükörképére gondolt, és végigmérte magát.

« Az alak nem olyan fontos — mondta magának. — De nem, ez nem igaz. Persze hogy fontos! » És eszébe jutott Károly irodakisasszonyának kifogástalan alakja. Az ura az utóbbi

időben gyakran beszélt róla. Bizalmatlanság és aggodalom lopózott az asszonyba. Nem tért ki a tekintete elől, mikor erről a lányról volt szó?

Hirtelen eszébe jutott valami. A szekrényhez futott, kikapta a kézitáskáját és kirohant az ajtón.

« Szégyenbe hozlak — csikorogta. — Magam veszem meg magamnak a virágot. »

Tudta, hogy logikátlanul, értelmetlenül és igazságtalanul cselekszik. Mindig azt képzelte magáról, hogy más, mint a többi asszony. Jobb. De nem volt az.

Kihevült arccal állt ott a boltban, és válogatta a rózsákat. De nem vitte magával, hanem az irónia koronájául elküldette a saját címére. Alighogy ismét otthon volt, csöngettek, és megkapta saját rendelését. Fájdalmas szorítást érzett a mellében, mikor a virágokat elrendezte a vázában. Összeszorította a száját, kiment a konyhába és lerántotta a kötényét az akasztóról. Aztán vizet eresztett a vödörbe, és hozzáfogott ablakot tisztítani. Gyűlölte ezt a munkát.

Arca visszatükröződött az üvegen. A szeme körül képződő első ráncokra gondolt, meg a férfiak állhatatlanságára.

Csöngettek. Letette az ablaktörlőt és az ajtóhoz ment. Egy fiatalember állt előtte és egy rózsacsokrot nyújtott feléje. Meglepetésében elállt a szava. Szíve a torkában dobogott, szeme sugárzott, mikor visszatért a házba.

« Meg kell követnem Károlyt — mondta

maga elé. — Hogy lehettem olyan undok? Szégyellem magam a bizalmatlanságomért. »

Sietve rakta be a rózsákat egy másik vázába, letépte a kötényét, és a fürdőszobába szaladt. Gondosan kezdett öltözni. A fodrászhoz menni már késő volt, hát maga kefélte ki és göndörítette a haját. Aztán gondolkodott, melyik ruhája áll a legjobban. Táncolni tudott volna az örömtől. Az élet csodálatos volt. Túláradó boldogsággal futott a telefonhoz.

« Anyukám — kiáltotta —, igazad volt. Nem felejtette el. Én vagyok a világ legboldogabb asszonya. »

« Na látod. — Anyja hangja mélyen és melegen hangzott. — Minek sírtál? Éreztesd csak vele, milyen boldog vagy, és ne tedd szóvá, hogy késett. A férfiak érzékenyek. »

Margit habozott: beszéljen-e ostoba virágvételéről, de nem akarta, hogy anyja kinevesse. Letette a kagylót és azon gondolkodott, vallja-e meg Károlynak a dolgot, vagy inkább hallgasson. Ekkor újra csöngettek.

Egy fiatal lány mosolygott feléje. Ez is rózsákat tartott a karjában. A papíron sötéten szikráztak át a virágszirmok.

« Jónapot — mondta és Margit felé nyújtotta a virágot. — A főnökasszony bocsánatot kér a késésért. Ma későn hozták a rózsákat. »

Margit elhárítóan emelte föl a kezét: « Ez bizonyára tévedés. A rózsákat már meghozták. Már egy félórája. »

« Lehetetlen — viszonozta a lány. — Csak

most jöttek meg. » Széthajtotta a papirost. « Tessék nézni — és egy borítékra mutatott. — Különben nem lenne meg a kártya. » És Margit kezébe nyomta a virágokat.

Az asszony szinte földbe gyökerezve állt ott az ajtóban, és utánanézett a kislánynak, aki kopogó cipősarokkal szaladt az aszfalton. Aztán kivette a borítékból a kártyát, és az ura kezeírására meredt: « Szeretlek. » Csak most jutott eszébe, hogy a másik rózsacsokor mellett nem volt írás.

Kábultan ment vissza a szobába. Melléhez szorította a rózsákat, és zavartan nézett a két teli vázára. Gondolatai körbe-körbe forogtak. Kezefejével végigsímította nedves homlokát.

Végre fölcsillant az arca. Mosolygott.

Egy harmadik vázát is megtöltött vízzel, odatette a rózsákkal a két másik mellé, és egy üveg pezsgőt tett a jégre.

« Ohó — csodálkozott Károly, mikor meglátta a hármas virágdíszt. — Hát ez meg micsoda? »

« A házassági évfordulónk — felelte Margit és megcsókolta. — És minden csokornak megvan a maga külön története. De ezt majd később mesélem el. Most telefonálnom kell. »

Mielőtt a készülékhez ment volna, szeretettel simogatta meg a második csokrot. Aztán tárcsázta a megszokott számot.

« Köszönöm, anyukám — mondta. — Csodálatos asszony vagy. És ma három rózsacsokrom van a házassági évfordulónkra. »

R. S.

AZ APA

« Nem akartam fölébreszteni — mondta a felesége, miközben betöltötte a kávét. — Biztosan sokáig ünnepeltek. »

« Ezt nem vehetem tőlük rossznéven — válaszolja az igazgató. — Egyszer érettségizik az ember. Ha Ralf talpraesett jogász akar lenni, akkor ismernie kell az életet és az embereket. Ezt nem lehet a nyilvánosság kizárásával az íróasztalnál megtanulni. »

Tovább beszélgetnek egy szem fiúk jövőjéről. És melyik szülő nem tekintene szép reményekkel annak a fiúnak a jövője elé, aki éppen most érettségizett kitüntetéssel?

« Szinte azt hiszem, jobban neki való az ügyvédi hivatás, mint az állami szolgálat » — mondja éppen az igazgató, mikor nyílik az ajtó. Az ajtófélfának támaszkodó és szüleit sápadtan néző fiatalember nem éppen annak az elképzelésnek felel meg, ahogyan egy jövendő talpraesett jogász áll előttünk.

Haarsné kérően néz az urára: Ne veszekedj, te is voltál fiatal és jöttél néha napkelte után

haza. Ezt akarja mondani a tekintete. Az apa megértően teljesíti az anya kimondatlan kívánságát.

« Hát bizony későn jössz, öreg barátom, de fő, hogy jössz. Úgy látszik, nagy volt a muri. De ezt majd elmondod este. Jóreggelt, fiam! Aludjál jól! Mars az ágyba! »

Ralf nem mozdul, is mintha nem is hallotta volna a barátságos szavakat.

« Apa — anya, mit tettem veletek! »

Halkan beszél, mégis a legmélyebb kín felkiáltásának hat.

« Ralf! » Az igazgató hirtelen olyan sápadt lesz, mint a fia. Érzi, hogy itt többről van szó, mint valami buta fiatalos csínyről.

« Gyere, menjünk a dolgozószobámba. »

Sokáig kell Haarsnénak az ura visszatérésére várnia. És a bizonytalanság aggodalma örökkévalósággá teszi ezt az időt.

Amikor az igazgató megint belép, az arca szürke, szinte kővé meredt. Átfogja a felesége vállát. « Nagyon erősnek kell lennünk » — mondja lassan, és aztán óvatosan beszámol az utóbbi órák történetéről.

« Ralfot fürödni küldtem » — mondja végül. « Utána elviszem a rendőrségre. Csomagolj be neki kérlek egy kis táskát a mosdóeszközeivel és egy váltás fehérneművel. Most csak egészen tárgyias dolgokra gondolhatunk, hogy ne tegyük még nehezebbé a fiú helyzetét, meg a magunkét. Majd sírhatunk, ha egyedül maradunk. És nagyon soká leszünk egyedül. »

Még a sajtó is tiszteletben tartja a « Haars-eset » tragikumát. A legtöbb lap megelégszik rövid, tárgyilagos jelentéssel, nevek említése nélkül. Így először csak kevesen tudják a városban, ki az a fiatalember, aki ellen elfogatási parancsot adtak ki, és elítélés előtt áll hanyag vezetésből származó emberölés, áldozatának a helyszínen hagyása és ittasság miatt. De lassanként mégis kiszivárog az eset: Haars törvényszéki igazgató fia hosszúra nyúlt érettségi bankett után egy barátja kocsijával egy lányt vitt haza, visszafelé halára gázolt egy újságkihordó asszonyt, majd néhány óra múlva jelentkezett a rendőrségen. Miközben az emberek városszerte csemegéznek az eset minden részletén, a Haars-házban nagy a csend. A törvényszéki igazgató elhárítja azt a jóakaratú ajánlatot, hogy menjen szabadságra, vagy helyeztesse magát más városba.

« A fiam úgyis eleget kínlódik — mondja az elnöknek. — Ha azt kellene látnia, hogy tette a szülői ház külső viszonyaira nézve is következményekkel jár, az talán meghaladná az erejét. »

Az elnök elfogadja a megokolást. Megérti, hogy Haars csak akkor tud megbirkózni ezzel a csapással, ha tökéletesen elválasztja magában apai mivoltát törvényszéki hivatásától. És Haars győzi. Ez a magatartása ad feleségének és fiának is erőt, hogy ne törjenek össze az elítélés előtti nehéz hetekben. A vizsgálati fogságban levő fiúnál tett rövid látogatásain soha

sem beszél a helyzet jogi oldaláról. Semmi más nem akar lenni, csak apa, aki nem engedi végleg összeroskadni elesett fiát.

Egy nappal a tárgyalás előtt még egyszer találkoznak a beszédszobában. « Ralf, meg fogod érteni, hogy holnap nem lehetek ott mint hallgató. Nem mintha szégyellném a fiamat; de a bírónak és az ügyésznek tartozom ezzel. Édesanyád viszont ott lesz a tárgyalóteremben. Ellenvetéseim ellenére ragaszkodott ehhez. Szívből csókoltat, és ha elhagyatottnak érzed magad, nézz csak rá. »

« Milyen nehéz lehet ez nektek — mondja akadozva a fiú. — Tudom, hogy büszkék voltatok rám, és nagy reményeket fűztetek a jövőmhöz. »

« Ebben még most is hiszünk. Talán túlságosan büszkék, túlságosan biztosak voltunk. Ha kiálltad a büntetésedet, ezer lehetőséget találsz majd, hogy boldogulj az életben. Ez minden, amit elvárunk tőled, és amiben sziklaszilárdan hiszünk. »

Jó, hogy Ralf nem látja, hogyan kénytelen az apa a beszédszobát elhagyva egy pillanatra a falhoz támaszkodni. És azt sem látja, hogyan ül másnap szolgálati szobájában, hogyan éli át gondolatban a csak néhány folyosóval odább lejátszódó tárgyalás minden részletét, hogyan várja a végét. Titkárnője tudósítja majd róla, mert utána haza akarja vinni a feleségét. A tárgyalás a vártnál korábban végződik. Mint a titkárnő beszámol róla, a bizonyítási eljárásnál

nem volt semmi ellentmondás, panaszos és védő egyaránt lemondott a fellebbezésről. Az ítélet jogerős.

« Köszönöm, Hein kisasszony — és most ne sírjon. »

« De hiszen nem sírok » — mondja az, és kezével kidörgöli a szeméből a könnyeket.

A történetnek nincs meglepő csattanója. Ralf leüli a büntetését, utána üzemi állást vállal, és ott lépésről-lépésre vezető helyre küzdi föl magát. A törvényszéki igazgató utána is, mint azelőtt, nagyrabecsült jogász marad. A legtöbb örömet neki és feleségének is az unokák szerzik. Minden a legnagyobb rendben. Az esetről senki sem beszél többé a városban. Csak ha néha-néha valaki a nyomorúságával hozzám jön és azt mondja: « Mindennek vége! », akkor beszélek neki a « Haars-esetről », erről a bátor családról, amely nem adta meg magát, mikor úgy látszott, hogy vége mindennek.

H. K.

A BESZÉLGETÉS

Az öregember egy karosszékben ült és olvasott. Újságot tartó keze reszketett, ráncos volt és kékeres. Néha-néha levette a szemüvegét és leeresztette a lapot, aztán az ajtóra nézett és a füle mögé tartotta a kezét. De nem hallott semmit, sem lépéseket a lépcsőn, sem kopogást a lakás ajtaján, hát megint föltette a szemüveget, és olvasni próbált. De nem sokáig és figyelmetlenül olvasott. Tekintete mindig újra az ajtóra tévedt.

Végre fölállt, az ablakhoz lépett és kinézett az utcára. Látott mindenféle autót, kerékpárost és gyalogost, csak azokat nem, akiket várt, a fiát, a menyét és a kis lányunokáját. Minden második szombaton eljöttek. Még sohasem váratták meg. Éppen ma ne jönnének, ma mikor valami fontosat szándékozott megbeszélni velük...?

Az öregember eljött az ablaktól, az íróasztalához ment, és a naptárra pillantott. Nem, nem tévedett, szombat volt, a hónap második szombatja. Aztán az órára nézett. A szokásos

idő már rég elmúlt. Az öreg hevesen nyelt, a keze nagyon reszketett, miközben gondosan összehajtogatta az újságot és a többihez tette. Nem volt már kedve olvasni. Az utolsó hetekben újra meg újra végiggondolt gondolatok, a jóelőre összeszedett szavak úgy betöltötték, hogy nem maradt benne hely annak, ami az újságban állt.

Mindeddig halasztgatta. Még mindig megy, mondta magának — és egy kicsit félt is, hogy a fiának majd nem tetszik, vagy elutasítja. De ma mégis csak meg kell mondania neki: nem tud már tovább így egyedül élni. Igaz, nem sok dolga volt kis lakásában, amelyet egy készséges szomszédasszony rendben tartott, de ez a kicsi is nagyon nehezére esett, mert mintha nem lett volna értelme az egésznek. Igen, ha a fia házában élhetne, naponta eljátszogatva a kis unokával...

És most, mikor végre elhatározta, hogy szól, éppen most nem jöttek. Talán megsejtettek valamit, és azért nem... Tudta azt is, hogy a fia szívesen kitér az ilyenfajta megbeszélések elől. Ezt tőlem örökölte, gondolta az öregember, és bánatosan mosolygott, — én is...

Csöngettek. Az öreg összerezzent, és szíve egyszerre a fájásig erősen vert. Mi mindent nem képzel összevissza az ember, ha várnia kell — gondolta, és saját gondolatai iránti megvetése jeléül megrázta a fejét, aztán gyorsan kiment az előszobába, és ajtót nyitott.

« Na végre itt vagytok — mondta csendes

szemrehányással, de azután ijedtség futott át rajta. — Hol van... hol van Gizella? Talán... » — Nem mondta ki a szót.

« Nem, nem — mondta a menye —, nem kell aggódnod, papa. » És oldalvást rénézett az urára.

Az öreg észrevette ezt a pillantást és még mindig aggódva kérdezte: « Igazán? » Fia bólintott. « Gizellát ma otthonhagytuk — mondta. — Nem kell neki hallani, ami megbeszélnivalónk van, apa. »

Ami megbeszélnivalónk van? — gondolta az öregember. Talán legutóbb már tettem valami célzást? Nem emlékezett rá, de lehetséges. Az emlékezete már nem volt valami jó. De az is lehet, hogy maga a fia vette észre: így nem megy tovább. Hát mégse kerülte el a figyelmét, mennyire emészti a magányosság... És én bebeszéltem magamnak, hogy nincs szeme a gondjaimra, korholta sajátmagát. Mikor aztán ott ültek a szobában, várakozással pillantott a fiára és felszólította: « Beszélj hát, Jancsi. »

A fia mélyet lélegzett. « Hát ha te magad kérdezel, apa... Nem akartam ajtóstul rontani a házba... Látod, Ilma, mondtam én mindjárt. Apával kertelés nélkül lehet beszélni. » Nyugtalan ujjakkal rágyújtott egy cigarettára, aztán tovább beszélt: « Egyszóval, apa, hogy röviden megmondjam, nagy bosszúságom van és sok nehézségem... »

Az öregember azonnal elfelejtette, hogy neki lett volna megbeszélnivalója a fiával, hogy az

imént még csaknem életúnt volt, úgy gondolta, hogy fölösleges, és semmire sem jó már. Figyelmesen hallgatta a fiát, vele együtt háborodott fel, és aztán addig tanácskoztak, míg kiutat találtak. A kiút nemcsak jótanácsokból és tapasztalatok átadásából állt, hanem az öreg megtakarított pénzecskéjébe is került, de vonakodás nélkül adta oda. Fia egzisztenciája a sajátja is volt, gondjait minden további nélkül a magáévá tette.

Csak mikor a fia és a menye megint elment, nagyon megkönnyebbülve, szilárd bizalommal és kicsit hálásan is, akkor jutottak megint eszébe saját gondjai. Nem tudott megszabadulni tőlük, sőt most még a fia gondjait is magára vette. Nem bánta. Mindig kívánta, hogy a fia tanácskozzék vele, bizalommal legyen iránta. Hogy csak akkor tette meg, mikor rászorult, az ugyan búsította egy kicsit, de visszaemlékezett: ő maga is tanácsért és segítségért fordult annak idején az apjához, anélkül, hogy egy gondolattal is megfordult volna a fejében: annak sincs kevesebb baja, és talán éppen úgy segítségre szorul.

Az öregember még sokáig ott ült a karosszékében, és az ablakon át a sötét eget nézte. Tiszta idő volt, és a sok csillag ragyogott.

H. R.

nem azért
nem merünk
megtenni
valamit
mert nehéz,
hanem mert
nem merjük
megtenni
azért nehéz

(Seneca)

MESÉLD EL AZ ÉN KIS ÉLETEMET

Minden csendes a lakásban. A víz utolsót gurgulázik a mosogatómedencében, az elrakott evőeszközök utolsót csendülnek... vége a mosogatásnak. Egy gyerekhang hív: « Anyuka, végeztél? »

Jancsika az: a szobát kell még őriznie egy kis influenzával, és ott ecsetjeivel hét évéhez méltó mesterművet pingál. « Igen, végeztem, jövök hozzád! » Csak még néhány foltozásra váró ruhadarabot keresek, és máris ott ülök mellette.

Az uram az irodában van, Mária iskolában: egyedül vagyunk, ez a bizalmas együttlét ideje. Hirtelen fölemeli a fejét: « Mondd, anyuka, most már ugye nem sírsz? » — « Nem, kincsem. » — « Anyuka, a Jóisten igazán elkényeztetett téged, hogy olyan kisfiút adott neked, mint én és olyan kislányt, mint Mária! » — « Bizony, kicsim, igazad van, el vagyok kényeztetve! » — Pufók orcái elragadtatott mosolyra húzódnak és hévvel ragadja meg újból az ecsetjét. Néhány pillanat múlva hízelkedően kezdi

újra: « Meséld el nekem megint az én kis életemet! » Saját története a legkedvesebb meséje. Soha bele nem fárad.

« Hát nagyon sokáig, tizenhárom hosszú évig, apukád meg én nagy bánatban éltünk. Nem tudtunk 'életet adni', tudod, ahogy megmagyaráztam, és nem volt gyermekünk, akit egész szívünkből szeressünk. Akkor lépéseket tettünk, hogy kerüljön hozzánk egy pici baba, akinek nincs édesanyja, és az legyen a gyermekünk. »

Jancsika ecsetje egy pillanatra megáll a levegőben, aztán, ledobja, és nagy lendülettel a karomba veti magát. Még szélesebben mosolyog, s borzas fejecskéjének hosszú szőke fürtjei elfogják az egész világosságot. « Szegény mama, igen, nem hordhattál minket a testedben, de ott voltunk a szívedben! Csuda boldog lehettél! » Nagyon korán, négy-vagy ötéves korukban megmagyaráztuk Máriának és Jancsikának az igazságot az « élet tikairól » és a saját születésükről. Mindig nagy fogékonysággal voltak az iránt, hogy mi úgy fogadtuk őket otthonunkba, mint igazi « Isten ajándékait », és mérhetetlen kegyelem az, hogy mi négyen találkoztunk és szerethetjük egymást. A mi emberkénk először olyan boldog volt, hogy mindenkinek el akarta mondani, micsoda boldogságot adott nekünk az ég. Azt mondtam neki, hogy ez « a mi szeretetünk apró titka », amint minden családnak megvan a magáé. Igazi kincsnek tekintette ezt. Gyermekeink tökéletesen felfog-

ták, hogy szükségük van a mi szeretetünkre, nekünk pedig az övékére.

De Jancsika egy szót sem akar elveszíteni a történetből: « Most meséld el, amikor mentél megkeresni! » — « Beültünk a kocsiba, és megtettünk hétszáz kilométert. Tudtam, hogy kisfiú vagy. Úgy volt, hogy Vianney Szent János Mária napjára érkezel meg hozzánk. Még mielőtt láttalak volna, neki szenteltelek és elhatároztuk, hogy az ő nevét fogod viselni. Semmi kétség, te voltál a mi kisfiunk. » Szürkéskék szeme csodálkozva kitágul: « Szóval szerettél engem, mielőtt láttál volna? » — « Igen, szívem, mint minden édesanya, aki kisgyereket vár. » — « És azután? » — « Mikor megérkeztünk a kórházba, ahol voltál, papával meg Máriával, a nénéddel, aki akkor három éves volt, és Mária meglátott téged, mindjárt meghúzta a ruhámat, és azt mondta: « Hozd, hozd! » Azt ajánlották, hogy ne vegyünk ki a pólyából a visszaúton, nehogy megfázz. Csak néhány hetes voltál, és éppen azelőtt volt sárgaságod. Igazi kis sárga csibe voltál. Nagyon későn értünk haza, akkor tettelek tisztába. Szívszaggatóan sírtál, és mikor láttam az én kiscsibémet, milyen kicsi, milyen apró (csak két kiló háromszáz gramm voltál), könnyes hangon mondtam: 'De milyen kicsit adtak!' Nagyon megrémített, hogy ilyen törékeny vagy. Szerencsére ott volt a nagynénéd, és az ő ügyes ápolónői kezei hamar bepólyáltak. Mikor megint a karomba tett, már egészen megbékültél ». És Jancsika ellágyult hangon teszi

hozzá: « Anyuka, nem a súly számít, hanem a szeretet! »

Jancsika igen érzékeny a szeretet iránt, úgy, mint minden gyerek, de olyan frissen tudja ezt kifejezni, hogy kész öröm. Év elején elmentünk nélkülük néhány napos lelki lélegzetvételre. Micsoda ünnep volt, mikor hazajöttünk, mennyi figyelem, mennyi előzékenység... Az asztalt földíszítették, hozták a házicipőket. Egészen odavoltak a boldogságtól, hogy megint itt vagyunk. Gyönyörüség volt az az este. Másnap az én kis emberkém, aki rendesen igen garázda és hirtelen, odajött hozzám, ezúttal nagyon csendesen, nagyon gyöngéden, és megvallotta a titkát: « Anyuka, új szivem van most, hogy megint itt vagy! »

Egészen megdöbbentett, milyen költőien fejezi ki mindazt, amit távollétem kiváltott és újjáteremtett benne. A következő napokban nem kellett elmélkedési anyagot keresnem. Hányszor találkozunk az Úrral — és nem köszöntük meg neki azt az örömet, hogy « új szívvel » térünk vissza a gyermekeinkhez! A rákövetkező órákban csakugyan újféleképpen viselkedett, engedelmesen, gyöngéden, én pedig jobban tiszteltem a kicsi fiamban lakó Istent.

Ha történetesen ez után a viszontlátás után békességünket megzavarta valami idegeskedés, szemrehányások ezért-azért, Mária azt mondta: « Ne, anyuka, ne! » Hányszor segítettek így a gyerekek, hogy a hitünk szerint, az ő logikájuk és igazságigényük szerint éljünk!

Jancsika hatéves volt, és elsőáldozására készült. Egy szép reggelen egyszerűen kijelentette nekem: « Anyuka, te nem olyan vagy, mint az Úr! » — « Nem ám, kicsim, de miért mondod ezt? » — « Elmagyaráztad nekem, hogy mikor az Úr megbocsát, akkor ő elfelejt mindent, új szívet ad nekünk, még jobban szeret ». — « Igen, igen! » — « Hát akkor te nem vagy olyan, mint az Úr. Azt mondod, hogy megbocsátasz, hogy minden el van felejtve... de te megint beszélsz róla, és emlékszel rá! » — « Ez igaz, Jancsika, édesanya nem olyan, mint az Úr. Édesanyának mindennap igyekeznie kell, hogy megbocsásson, úgy, ahogy, ahogy Ő, mert Jézus azt mondta: 'legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes'. Látod, van ezzel elég bajom! »

Gyermekeink alaposan szembe tudnak állítani a lényegessel, Istennel. Egy családi haláleset kapcsán beszéltem nekik a halálról. Jancsika akkor ötéves volt. Szóltak a templom harangjai. « Anyuka, házasságra szól, vagy temetésre? » — « Temetésre, szívem ». Csend lett, azután teljes meggyőződéssel azt mondja: « Anyuka, te boldog leszel, ha meghalsz! » — « Ó! » — feleltem szintelen hangon. — « Igen: látni fogod az Istent ». — « Igen, ez igaz, drágám, végre látni fogom Istent ». — « Persze fájni fog, hogy minket elhagysz, de majd vigyázol ránk, tovább szeretsz. Te mondtad! »

Jancsika teljes békességet talált Isten titkában, és én is reá hagyatkoztam lelkem mélyén

annak az órának érkezésére gondolva. Amikor a gyermekeink viharosan odavetik magukat az apjuk mellére, minden elmélkedésnél jobban bevezetnek atyaságának titkába.

Egy nagymise alatt az ötéves Jancsika Szent Pálnak ezt a szövegét hallotta: « Mindazok, akikben Isten lelke él, Isten fiai. Mi a fogadott fiúság lelkét kaptuk, az kiáltatja velünk: Abba, Atya ». Meghúzta a kabátom ujját: « Anyuka, hallottad? Azt mondta: 'fogadott', ez ugyanaz? » — « Igen » — feleltem. Összekacsintottunk, és ebből nagyon kiokosodott. Miután imádkoztam és egy kicsit jobban felfogtam, mit jelent ez a kijelentés, hazafelé örömmel mondhattam Jancsikának: « Igen, ez ugyanaz, mi mind Isten fogadott gyermekei vagyunk. És mit jelent az, hogy' fogadott'? » — kérdeztem meg, hogy lássam, jól érti-e. Alig egy pillanatig habozott: « Ezt: szeretetből választott! »

És én jobban megértettem, egészen lelkem mélyéig, hogy Isten « szeretetből választott » minket fogadott gyermekeivé. És a gyermekeink iránti szeretet teljes mélységében belevilágított abba, hogy Istennek irántunk való szeretete nem képmutató.

H. A.

TARTALOM

SORSOK

A vendégmunkás 11
A megbízatás 18
Postán maradó küldemények 23
A helyes kapcsolás 26
Allah kicsi fiának gyertyája 29
Az ügyvéd 32
El-mi 36
A pletyka 42
De hiszen itt vagyok neked én 46
A csavargó 50
Három rózsaszínű szekfű 54
A gyógyíthatatlan 63
A végrendelet 67
Csak a koporsóra? 70

VALLOMÁSOK

A gyermekem mongoloid 77
Öngyilkos akartam lenni 86
Egy kicsi mosoly 89
Barátom a lift 91

Jaj, a fejem! 95
A feleségem meg én 97
Három lépés a hóban 100
Együtt megyünk tovább 104
Az én utam 107
Mikor az élet egyszerű lesz 109
Egy könyvelő naplójából 112

APRÓSÁGOK

Az ellenőrzés 117
Karácsonyi ajándékok 119
A dicséret csodákat művel 124
A szeretet utat talált a 11-es ablakból 127
Ha nem lesztek olyanok 129
Mozdonyvezetők 132
A néni a misén 134
Egy kosár őszibarack 136
Első péntek 140
A tolvaj 143
Mindenütt Lambarene 146
Ami az orrom előtt van 148
A kutya 150
Meghívtam a gyerekeimet 154
Ajándékok, amelyek nem kerülnek pénzbe 158

OTTHONOK

Szeretni 163
A gyermekágy mellett 165
Következetesség 168
A nap vége 170
Három szem borsó 173
A nagymama 176

Sok hűhó semmiért 185
Hetvenhétszer 189
Házassági évforduló 193
Az apa 200
A beszélgetés 205
Meséld el az én kis életemet 210

Készült: C.N. nyomdájában 1974.

